

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

SUSANNA RIKKONEN

YHDYSVALTOJEN IDENTITEETIN ILMENEMINEN SUHTEESSA KANSAINVÄLISEEN
RIKOSTUOMIOISTUIMEEN

Tulkinta Yhdysvaltojen kongressidebatista vuosina 1998–2003

Pro gradu -tutkielma
Kansainvälinen politiikka
Kevät 2018

RIKKONEN, SUSANNA: Yhdysvaltojen identiteetin ilmeneminen suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen: Tulkinta Yhdysvaltojen kongressidebatista vuosina 1998–2003

Pro gradu -tutkielma, 86 s.

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma / Kansainvälisen politiikan opintosuunta

Toukokuu 2018

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Yhdysvaltojen identiteettiä sellaisena kuin se ilmenee Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittyvässä kongressidebatissa vuosina 1998–2003. Tutkimuksen teoreettisena taustaolettamuksena on konstruktivistinen näkemys siitä, että valtion intressit määrittyvät valtion identiteetin kautta. Tutkimuksen pääasiallisen teoreettisen viitekehyksen muodostavat Alexander Wendtin rakenteellinen konstruktivismi ja Anne Clunanin aspirationaalinen konstruktivismi. Wendtin teoretisointi tuo esiin tämän tutkimuksen kannalta merkittävät oletukset, joita täydennetään Clunanin käsityksillä poliittisen eliitin roolista valtion identiteetin muotoutumisessa. Clunanin käsitteistö johtaa tutkimuksen teoriapohjaa kohti ulkopolitiikan tutkimusta, joka vahvistaa käsitystä erityisesti ihmistoimijuuden merkityksestä.

Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetti määrittyy suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Analyysiä ohjaa erityisesti aspirationaalisen konstruktivismin keskeiset käsitteet, joten tarkemmaksi tutkimuskysymykseksi voidaan määritellä, millaisena poliittinen eliitti näkee Yhdysvaltojen poliittisen tarkoituksen ja kansainvälisen aseman. Tutkimuksessa etsitään mahdollisia vastauksia myös siihen, millaisiksi Yhdysvaltojen intressit määrittyvät. Tutkimuksessa oletetaan, että aineistosta nousee esille sellainen identiteetti, jota pystytään kuvaamaan amerikkalaisella erityislaatuisuudella. Tutkimuksessa pyritään kiinnittämään huomiota myös siihen, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetin ja intressien välinen suhde määrittyy.

Tutkimuksen aineisto koostuu Yhdysvaltojen kongressin kuulemistilaisuuksien ja kongressin päivittäisen keskustelun pöytäkirjoista. Tutkimuksessa hyödynnetään laadullista sisällönanalyysiä, koska pyrkimyksenä on kuvailla ja ymmärtää Yhdysvaltojen identiteettiä siten kuin se kongressijäsenten lausunnoista välittyy. Sisällönanalyysissä tarkastelun kohteena on kieli, jolloin se yhdistyy luontevasti tutkimuksen konstruktivistiseen lähestymistapaan ja olettamukseen siitä, että kielen avulla rakennetaan todellisuutta. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysin avulla pyritään löytämään tekstin merkityksiä ja kuvailemaan todellisuutta.

Aineiston analyysin perusteella Yhdysvaltoja voidaan luonnehtia erityislaatuiseksi supervallaksi, jonka intressinä on Yhdysvaltojen edustamien arvojen, ennen kaikkea demokratian, globaali edistäminen. Tämä on odotettu tulos asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Johtopäätöksissä tartutaan kuitenkin identiteetin ja intressin väliseen suhteeseen ja huomataan, ettei suhde ole yksiselitteinen. Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välinen suhde määrittyykin tämän tutkimuksen kontekstissa paradoksaaliseksi. Yhdysvaltojen intressi näyttää juontuvan hyvin luontevasti sen identiteetistä. Yhdysvallat kuitenkin näkee edustamansa arvot samaan aikaan erityislaatuiseiksi ja universaalisti valideiksi. Lisäksi Yhdysvaltojen intressin edistämisen voidaan nähdä edellyttävän toimintaa, joka on Yhdysvaltojen edustamien liberaalidemokraattisten arvojen vastaista. Yhdysvallat on tämän tutkimuksen tulosten valossa jatkuvassa ristiriitaisuuden tilassa identiteettinsä ja intressinsä suhteen.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. YHDYSVALLAT KANSAINVÄLISTEN SUHTEIDEN TOIMIJANA	8
2.1. Yhdysvaltojen sisäinen vallanjako ja kongressin ulkopoliittinen merkitys	8
2.2. Yhdysvallat, kansainvälinen oikeus ja Kansainvälinen rikostuomioistuin	11
3. IDENTITEETTI TUTKIMUSKOhteena	15
3.1. Identiteetti kansainvälisten suhteiden konstruktivistisessä tutkimuksessa	15
3.2. Konstruktivismin ja ulkopoliitiikan tutkimuksen välinen suhde	25
3.3. Identiteetti ulkopoliitiikan tutkimuksessa	28
4. YHDYSVALTOJEN IDENTITEETTI JA ULKOPOLITIIKKA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN	32
4.1. Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan perinteiset jakolinjat	33
4.2. Amerikkalainen erityislaatusuus	37
5. SISÄLLÖNANALYYSI TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	43
5.1. Teoriaohjaava sisällönanalyysi	46
5.2. Analyysiä ohjaavat käsitteet	47
5.3. Yhdysvaltojen kongressidebatti tutkimuskohteena	50
6. AINEISTON ANALYYSI	54
6.1. Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus	55
6.1.1. Yhdysvallat erityisenä ja esimerkillisenä demokratiana	56
6.1.2. Yhdysvaltojen kansallisenä missiona ja intressinä amerikkalaisten arvojen edistäminen	58
6.2. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema	60
6.2.1. Yhdysvallat supervaltana ja vapaan maailman johtajana	61
6.2.2. Yhdysvaltojen globaalit erityisvelvollisuudet	62
6.3. Yhdysvaltojen toiset	64
6.3.1. Eurooppa sisäryhmänä ja osittaisena sisäryhmänä	66
6.3.2. Kansainvälinen rikostuomioistuin Yhdysvaltojen toisena ja vihollisena	67
6.4. Yhdysvaltojen perustaminen jaettuna historiallisena muistona	69
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	72
LÄHTEET	80

1. JOHDANTO

Yhdysvaltoja voidaan pitää supervaltana, jolla on valtava merkitys kansainvälisissä suhteissa. Sen poliittinen, taloudellinen, sotilaallinen ja kulttuurinen valta on kiistaton. Esimerkiksi Yhdysvaltojen puolustusmenot ovat aivan omassa luokassaan. Vuonna 2016 puolustusmenot olivat kokonaisuudessaan noin 600 miljardia dollaria, joka kattaa noin kolmanneksen koko maailman puolustusmenoista.¹ Yhdysvaltojen ja sen käyttäytymisen ymmärtäminen on siis väistämättä relevanttia kansainvälisten suhteiden tutkimuksen kannalta. Tässä tutkimuksessa omaksutaan konstruktivistinen taustaolettamus siitä, että valtion käyttäytymistä ja intressejä voidaan ymmärtää ennen kaikkea valtion identiteetin ymmärtämisen kautta. Tutkimuksessa valtion ulkopoliittikka ymmärretään valtion identiteetin ja intressien ilmenemisen muotona. Valtion ulkopoliittikkaa voidaan siten ymmärtää tarkastelemalla valtion intressejä, jotka taas ovat lähtöisin valtion identiteetistä.

Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa ja identiteettiä tarkastellaan usein presidenttien ja presidentinhallintojen näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa huomio kiinnitetään kuitenkin Yhdysvaltojen kongressin jäsenten, demokraatti- ja republikaaniedustajien näkemyksiin, erityisesti Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittyen. Yhdysvaltojen presidentinhallinnolla on toki merkittävä asema maan ulkopoliittikan muotoilussa, mutta myös kongressilla on ulkopoliittista merkitystä. Koska tutkimuksessa tarkastellaan valtion identiteettiä, nojaa tutkimus vahvasti kansainvälisten suhteiden konstruktivistiseen tutkimusperinteeseen ja erityisesti Alexander Wendtin sosiaaliseen konstruktivismiin. Wendtin konstruktivismia voidaan kuitenkin pitää vahvasti rakenteellisena, kansainvälisen järjestelmän luonnetta painottavana. Anne Clunanin kehittämä aspirationaalinen konstruktivismi tarjoaakin hyödyllisiä apuvälineitä tutkimuksen toteuttamiseen, sillä se ottaa huomioon valtion identiteetin rakentumiseen vaikuttavat sisäiset voimat ja suuntaa huomion valtion poliittisen eliitin näkemyksiin. Clunanin näkemykset ja erityisesti toimijan roolin painottaminen johdattelevat tutkimusta myös ulkopoliittikan tutkimuksen suuntaan.

Clunanin mukaan valtion kansallinen identiteetti perustuu kahteen pilariin: valtion poliittisen eliitin uskomuksiin valtion poliittisesta tarkoituksesta ja valtion kansainvälisestä asemasta. Poliittiseksi tarkoitukseksi Clunan käsittää uskomukset valtion tarkoituksenmukaisesta yhteiskuntajärjestelmästä ja mahdollisesta kansallisesta missiosta, ja kansainväliseksi asemaksi valtion kansainvälisen

---

¹ SIPRI 2017, 2.

sijoittumisen, sekä sen kokemat oikeudet ja velvollisuudet. Clunanin mukaan poliittisen eliitin näkemys nimenomaan valtion kansainvälisestä asemasta on pysyvin valtion identiteetin elementti ja toimii kiintopisteenä, jota vasten intressejä muodostetaan.² Clunan tarkastelee teoksessaan Venäjän Neuvostoliiton jälkeistä identiteettiä ja toteaaakin, että tässä tapauksessa kansainvälinen asema on ollut poliittista tarkoitusta merkittävämmässä roolissa identiteetin ja intressien muovautumisessa. Clunan kuitenkin pohtii, onko kansainvälinen asema aina merkittävämpi valtion identiteetin muotoutumisen kannalta.³ Tässä tutkimuksessa pyritään tarttumaan myös tähän problematiikkaan tarkastelemalla sitä, minkälaiseksi poliittisen tarkoituksen ja kansainvälisen aseman painoarvo määrittyy Yhdysvaltojen tapauksessa ja tämän tutkimuksen rajausten puitteissa.

Tutkimus on rajattu käsittelemään Yhdysvaltojen identiteettiä Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta käytävän kongressidebatin kontekstissa vuosina 1998–2003. Tämän ajanjakson jälkeen Kansainvälistä rikostuomioistuinta ei ole kongressissa käsitelty. Kongressin jäsenten lausunnot ovat tässä yhteydessä relevantteja, koska kansainvälisten sopimusten, kuten Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustana olevan Rooman perussäännön ratifioimiseksi vaaditaan Yhdysvaltojen presidentin aloitteen lisäksi myös senaatin enemmistöään. Bill Clinton allekirjoittikin Rooman perussäännön toisen hallintokautensa lopulla, mutta ei toimittanut sitä senaatin käsiteltäväksi. Asia ei ole tämän jälkeen Yhdysvalloissa juurikaan edennyt, eikä se siten ole Kansainvälisen rikostuomioistuimen jäsen.

Kansainvälinen rikostuomioistuin on maailman ensimmäinen pysyvä kansainvälinen rikostuomioistuin. Sen on tarkoitus toimia viimeisenä keinona, eikä sen siten ole tarkoitus korvata valtioiden omia kansallisia tuomioistuimia. Se nostaakin syytteitä vain silloin, kun valtiot eivät sitä halua tai eivät siihen kykene. Kansainvälinen rikostuomioistuin käsittelee vain kaikkein vakavimpia yksittäisten henkilöiden suorittamia kansainvälistä yhteisöä koskettavia rikoksia kuten kansanmurhia, sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan. Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovalta ulottuu vain sen toiminnan aloittamisajankohtana, 1. heinäkuuta 2002, tai sen jälkeen tapahtuneisiin rikoksiin. Se käsittelee sellaisia rikoksia, jotka ovat tuomioistuimen jäsenvaltion kansalaisen suorittamia, ovat tapahtuneet jäsenvaltion alueella tai vaihtoehtoisesti sellaisen valtion alueella, joka on hyväksynyt rikostuomioistuimen tuomiovallan.⁴

---

² Clunan 2009, 10, 28, 31.

³ Clunan 2009, 211–212.

⁴ Kansainvälinen rikostuomioistuin 2018.

Yhdysvallat on jättänyt ratifioimatta lukuisia muitakin kansainvälisiä sopimuksia, mutta tämän tutkimuksen kannalta erityisesti Kansainvälinen rikostuomioistuin on hedelmällinen tapaus, sillä siihen tuntuu yhdistyvän monia kansainvälisten suhteiden merkittäviä kysymyksiä. Yhdysvaltojen sitoutumattomuus kansainväliseen normistoon on keskeinen ongelma kansainvälisen yhteisön näkökulmasta ja aiheuttaa jatkuvaa kitkaa esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Euroopan välille. Kansainvälistä rikostuomioistuinta voidaankin pitää nimenomaan eurooppalaisena saavutuksena. Euroopan valtiot olivat rikostuomioistuimen alullepanijoina ja onnistuivatkin lopulta agendassaan, vaikka Yhdysvallat pyrki alistamaan rikostuomioistuimen toimivallan YK:n turvallisuusneuvoston alaisuuteen.⁵ Kansainvälinen rikostuomioistuin tuo esille myös ristiriidan siinä, miten Yhdysvallat toisaalta puhuu voimakkaasti esimerkiksi ihmisoikeuksien puolesta, mutta ei kuitenkaan ratifioi Rooman perussäännön kaltaisia sopimuksia. Tutkimuksessa oletetaan, että Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta käyty kongressidebatti tuo esiin perustavanlaatuisia identiteetin määritelmiä juuri siksi, että siihen kiteytyy niin olennaisia ulkopoliittisia kysymyksiä kuten se, tuleeko Yhdysvaltojen toimia unilateraalisesti omien intressiensä turvaamiseksi vai multilateraalisesti yhteistyössä muiden kanssa.

Yhdysvaltojen ulkopoliittisia linjauksia määritelläänkin usein erilaisten dikotomioiden, kahtiajakojen avulla, esimerkiksi juuri unilateralismi-multilateralismi-akselilla. Bill Clintonin ja Barack Obaman hallintoja pidetään yleisesti enemmän multilateraalisina, kun taas George W. Bushin ulkopoliittisia linjauksia poikkeuksellisen unilateraalisina. Bushin ensimmäinen hallintokausi pitikin sisällään useita kansainvälisten sopimusten hylkäyksiä. Tänä aikana Yhdysvallat vetäytyi Venäjän kanssa tehdystä mannertenvälisten ohjusten torjuntajärjestelmiä rajoittaneesta sopimuksesta (ABMT), ei onnistunut ratifioimaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöä, Ydinkoekieltosopimusta (CTBT), Ottawan miinakieltosopimusta eikä Kioton ilmastopimusta, sekä vastusti Biologisten aseiden kieltosopimuksen verifikaatioita koskevia neuvotteluja.⁶ Usein puhutaankin Bushin doktriinista, jolla viitataan Yhdysvaltojen kansallisten intressien unilateraaliseen turvaamiseen ja edistämiseen. Kuitenkin Yhdysvaltojen suhtautuminen esimerkiksi moniin edellä mainittuihin kansainvälisiin sopimuksiin on saanut alkunsa jo Clintonin presidenttiyden aikana. Vaikka Clintonin ajatellaan usein olleen avoin kansainväliselle yhteisölle, hänen aikanaan nousivat esiin erimielisyydet liittolaisten kanssa koskien juuri Kansainvälistä rikostuomioistuinta, Kioton sopimusta,

---

⁵ Garský 2014, 2.

⁶ Hovell 2010, 206.

Ydinkoekieltosopimusta ja Ottawan miinakieltosopimusta.⁷ Unilateralismi-multilateralismitermistön avulla voidaan siis kuvailla Yhdysvaltojen suhtautumista esimerkiksi juuri kansainvälisiin sopimuksiin. Tässä tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus on näitä käsitteitä kokonaisvaltaisempi tapa kuvata Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa ja identiteettiä.

Amerikkalaista erityislaatuisuutta voidaan pitää voimakkaimpana elementtinä koskien Yhdysvaltojen ja sen kansalaisten identiteettiä määrittävää debattia. Erityislaatuisuuden vaikutus amerikkalaiseen poliittiseen retoriikkaan onkin nähtävissä läpi Yhdysvaltojen historian.⁸ Amerikkalaisella erityislaatuisuudella viitataan sellaisiin käsitteisiin, joiden nähdään erottavan amerikkalainen kulttuuri muista kansallisista kulttuureista. Tällaisia käsitteitä ovat esimerkiksi Yhdysvallat moraalisena poikkeuksena, ”kaupunkina kukkulan laella” (*City on the Hill*), Yhdysvallat kansakuntana, jolla on erityinen kohtalo, kutsumuskohtalo (*Manifest Destiny*), Yhdysvallat ”kansakuntien kansakuntana” ja Yhdysvallat ”voittamattomana kansakuntana”. Usein amerikkalainen erityislaatuisuus yhdistetäänkin näkemykseen siitä, että Yhdysvallat on ”erityinen”, ”erilainen”, ”ainutlaatuinen”, ”poikkeava”, ”esimerkillinen” tai ”vapautettu muita valtioita koskevista laeista ja säännöistä”.⁹

Tämän tutkimuksen aineisto on melko tiukasti rajattu ja kattaa suppeahkon aikavälin, kongressidebatin vuosilta 1998–2003. Tutkimuksen taustalla on kuitenkin oletamus siitä, että amerikkalainen erityislaatuisuus on määrittänyt amerikkalaista identiteettiä pitkään. Siihen onkin viitattu lukuisia kertoja amerikkalaisessa poliittisessa historiassa. Esimerkiksi John F. Kennedy viittasi ennen presidentiksi tuloaan Yhdysvaltoihin ”kaupunkina kukkulan laella”¹⁰. Myös Ronald Reagan on käyttänyt samaa käsitettä, esimerkiksi jäähyväispuheessaan viitatessaan Yhdysvaltoihin sanoilla ”loistava kaupunki kukkulan laella”¹¹. Donald Trump viittasi samaan käsitteistöön virkaanastujaispuheessaan: ”Emme pyri pakottamaan elämäntapaamme kenellekään, vaan annamme sen loistaa esimerkkinä – ja me tulemme loistamaan – jotta kaikki voisivat seurata meitä.”¹² Vuonna 2010 tehdyn USA Today/Gallup -mielipidekyselyn mukaan 80 prosenttia kaikista amerikkalaisista uskoo Yhdysvaltojen historiaan ja perustuslakiin perustuvaan ainutlaatuisuuteen, joka tekee siitä myös maailman mahtavimman valtion. Demokraatteja kannattavista ainutlaatuisuuteen uskoo 73

---

⁷ Hovell 2010, 209.

⁸ Madsen 1998, 1–2.

⁹ Pease 2009, 8–9.

¹⁰ ”a city upon a hill” (Kennedy, John F. 1961)

¹¹ ”the shining city upon a hill” (Reagan 1989)

¹² ”We do not seek to impose our way of life on anyone, but rather to let it shine as an example—we will shine—for everyone to follow.” (Trump 2017)

prosenttia ja republikaaneja kannattavista 91 prosenttia.¹³ Presidenttien lausunnot ja mielipidetutkimukset antavat tukea käsitykselle amerikkalaisen erityislaatuisuuden jatkuvuudesta amerikkalaista identiteettiä määrittävänä uskomuksena, mutta tässä tutkimuksessa huomio kohdistetaan kuitenkin siihen, millaiseksi kongressin jäsenet määrittävät Yhdysvaltojen identiteetin.

Kansainvälistä rikostuomioistuinta on käsitelty Yhdysvaltojen kongressin kuulemistilaisuuksissa kolmesti, senaatissa vuonna 1998 ja sekä senaatissa että edustajainhuoneessa vuonna 2000. Tutkimuksen aineisto koostuu näiden kolmen kuulemistilaisuuden pöytäkirjoista sekä *Congressional Record* -tietokannasta, joka kattaa senaatin ja edustajainhuoneen päivittäisen keskustelun. Tästä tietokannasta tarkastellaan kahtatoista Kansainvälistä rikostuomioistuinta koskevaa puheenvuoroa vuosilta 1998–2003. Tutkimuksessa otetaan siis huomioon myös edustajainhuoneessa käyty debatti, vaikka kansainvälisten sopimusten ratifioimiseksi vaaditaankin vain senaatin enemmistöään. Kongressi kuitenkin koostuu sekä senaatista että edustajainhuoneesta, ja tässä tutkimuksessa kongressin kokonaisuudessaan nähdään edustavan Yhdysvaltojen poliittista eliittiä.

Vuosina 1998–2003 käydyn debatin jälkeen Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittymistä ei ole Yhdysvaltojen kongressissa juurikaan käsitelty. Näin ollen aineistoa voidaan pitää yhä relevanttina, vaikka varhaisimmat kongressin jäsenten puheenvuorot ovatkin tätä tutkimusta tehdessä jo 20 vuoden takaa. Tutkimuksessa sovelletaan laadullista sisällönanalyysia, koska pyrkimyksenä on kuvailla ja ymmärtää Yhdysvaltojen identiteettiä sellaisena, kuin se kongressin jäsenten lausunnoista välittyy. Sisällönanalyysissä tarkastelun kohteena on kieli, jolloin se yhdistyy luontevasti tutkimuksen konstruktivistiseen lähestymistapaan ja olettamukseen siitä, että kielen avulla konstruoidaan todellisuutta. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysin avulla pyritään löytämään tekstin merkityksiä ja kuvailemaan todellisuutta. Tutkimuksessa esitetyt suorat lainaukset on suomennettu sanatarkasti ja ne ovat kirjoittajan kääntämiä.

Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, *millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetti määrittyy suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen*. Tähän pyritään vastaamaan tutkimalla Yhdysvaltojen kongressijäsenten puheenvuoroja sisällönanalyysin avulla. Analyysia ohjaavat erityisesti Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin keskeiset käsitteet ja määrittelyt. Näin ollen tutkimuskysymys voidaan määritellä tarkemmin siten, *millaisena Yhdysvaltojen poliittinen eliitti*

---

¹³ USA Today/Gallup 2010.

näkee Yhdysvaltojen poliittisen tarkoituksen ja kansainvälisen aseman. Tutkimuksessa omaksutaan konstruktivistinen lähestymistapa, joten valtion intressien oletetaan perustuvan ennen kaikkea valtion identiteettiin. Siten tutkimuksessa etsitään mahdollisia vastauksia myös siihen, *millaiseksi Yhdysvaltojen intressit määrittyvät.* Myös muut toimijat nähdään merkittävinä valtion identiteetin muotoutumiselle, joten tutkimuksessa etsitään vastauksia myös siihen, *keitä ovat Yhdysvaltojen "toiset".* Tätä lähestytään esimerkiksi Clunanin sisä- ja ulkoryhmien käsitteiden avulla. Tutkimuksessa oletetaan, että aineistosta nousee esille sellainen identiteetti, jota pystytään kuvaamaan amerikkalaisella erityislaatuisuudella ja siihen liittyvillä käsitteillä.

Koska identiteetin oletetaan rakentuvan amerikkalaisen erityislaatuisuuden mukaisesti, oletetaan myös, että Yhdysvaltojen edustamat ainutlaatuisiksi mielletyt arvot, kuten demokratia, vapaus ja oikeudenmukaisuus, nousevat voimakkaasti esille identiteetin muotoutumisessa. Tutkimuksen konstruktivistisen lähestymistavan mukaisesti oletetaan, että valtion identiteetti määrittää myös valtion intressejä, joten jos Yhdysvaltojen identiteetin oletetaan liittyvän Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin, rakentuisivat Yhdysvaltojen intressit myös näiden arvojen mukaisesti. Tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan Yhdysvaltojen identiteettiä ja intressiä – siten kuin ne tämän tutkimuksen kontekstissa rakentuvat – ja pohtimaan niiden välistä suhdetta sekä sitä, nouseeko tästä suhteesta esiin jonkinlaista jännitettä tai ongelmallisuutta. Tutkimuksessa pyritään siis edellä mainittujen tutkimuskysymysten lisäksi tarkastelemaan ja arvioimaan sitä, *millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välinen suhde rakentuu.* Amerikkalaisen erityislaatuisuuden mukaisesti tämän kysymyksen oletetaan liittyvän ennen kaikkea Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin.

Tässä tutkimuksessa hyödynnetty amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen liittyvä tutkimuskirjallisuus keskittyy tarkastelemaan pääasiassa sitä, voidaanko erityislaatuisuudella ja siihen perustuvan amerikkalaisen kansallisen identiteetin avulla selittää isolationistista/internationalistista tai unilateralistista/multilateralistista ulkopoliittista suuntausta vai mahdollisesti kaikkia näitä suuntauksia.¹⁴ Toisaalta kirjallisuudessa keskitytään tarkastelemaan myös sitä, onko Yhdysvallat tai sen ulkopoliittikka todellakin erityislaatuista, ja kuvailemaan erityislaatuisuuden eri puolia.¹⁵ Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin tarkastella amerikkalaisen erityislaatuisuuden pohjalle rakentuvaa identiteettiä ja intressiä myös siitä näkökulmasta, millaiseksi identiteetin ja intressin välinen suhde rakentuu kun huomio kiinnitetään ennen kaikkea Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin, joiden oletetaan muodostavan Yhdysvaltojen identiteetin ja siten myös intressien perustan.

---

¹⁴ Esim. Restad (2012) ja Forsythe (2002b)

¹⁵ Esim. Holsti (2010), Ignatieff (2005) ja Lipset (1996)

Identiteetin ohella keskeinen käsite on siis intressi. Koska tutkimuksessa oletetaan valtion intressin pohjautuvan valtion identiteettiin, ei tutkimuksessa koeta tarpeellisenä yksityiskohtaisempaa intressin käsitteen tarkastelua. Yhdysvaltojen intressien oletetaan siis kumpuavan sen identiteetistä – tässä tapauksessa Yhdysvaltojen poliittisen eliitin näkemyksistä liittyen Yhdysvaltojen poliittiseen tarkoitukseen ja kansainväliseen asemaan. Tutkimus pyrkii vastaamaan siihen, millainen Yhdysvaltojen identiteetti on, ja sitomaan sen myös Yhdysvaltojen intresseihin. Tutkimuksessa oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus on sellainen käsite, joka yhdistää Yhdysvaltojen identiteetin määrittelyä yli puoluerajojen ja olisi siten Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin termein hallitseva identiteetin määritelmä. Yhdysvaltojen identiteetin ja intressien tarkastelu koetaan tarpeelliseksi, jotta voidaan ymmärtää Yhdysvaltojen kaltaisen supervallan käyttäytymistä kansainvälisissä suhteissa.

Tutkimuksessa käsitellään ensin kongressin merkitystä Yhdysvaltojen ulkopolitiikan kannalta sekä Yhdysvaltojen yleistä suhtautumista kansainväliseen oikeuteen ja Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Tämän jälkeen käsitellään identiteetin tutkimusta sekä kansainvälisten suhteiden konstruktivistisen suuntauksen että ulkopolitiikan tutkimuksen näkökulmasta. Seuraavaksi tarkastellaan Yhdysvaltojen identiteetin ja ulkopolitiikan tutkimusta perinteisten amerikkalaisen ulkopolitiikan jakolinjojen ja amerikkalaisen erityislaatuisuuden kannalta. Teoriapohjan käsittelyn jälkeen siirrytään tarkastelemaan tässä tutkimuksessa sovellettavaa tutkimusmenetelmää, laadullista sisällönanalyysiä, sekä esitellään vielä yhteenvetona aineiston analyysiä ohjaava käsitteistö. Aineiston analyysin jälkeen esitetään johtopäätökset.

2. YHDYSVALLAT KANSAINVÄLISTEN SUHTEIDEN TOIMIJANA

Tämän osion tarkoituksena on taustoittaa kongressin merkitystä Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan muotoutumisen kannalta sekä hahmotella Yhdysvaltojen suhtautumista kansainväliseen oikeuteen ja erityisesti Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Yhdysvaltojen sisäisen vallanjaon ja kongressin ulkopoliittisen merkityksen perusteiden tunteminen antaa tukea päätökselle tarkastella nimenomaan kongressin jäsenten näkemyksiä kansalliseen identiteettiin liittyen, eikä esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentin. Poliittisen eliitin, tässä tapauksessa kongressin jäsenten ulkopoliittisen merkityksen käsittely toimii tässä siltana tutkimuksen pääasiallisiin teoreettisiin näkökantoihin, eli Anne Clunanin aspiraationaaliseen konstruktivismiin sekä ulkopoliitiikan tutkimuksen ja konstruktivismin väliseen yhteyteen. Tämänkaltaisen teoreettinen viitekehys mahdollistaa huomion keskittämisen juuri valtion poliittisen eliitin ja ihmistoimijuuden merkitykseen valtion identiteetin muotoutumisen kannalta.

2.1. Yhdysvaltojen sisäinen vallanjako ja kongressin ulkopoliittinen merkitys

Vuonna 1787 laadittu perustuslaki muodostaa yhä perustan Yhdysvaltojen hallinnolliselle järjestelmälle.¹⁶ Perustuslaissa hahmoteltu yhteiskuntajärjestelmä on liittovaltiollinen järjestelmä, joka pohjautuu vallanjaon (*separation of powers*) periaatteelle. Tämän tutkimuksen osalta juuri vallanjako on olennainen käsite. Liittovaltion vallan väärinkäytön estämiseksi luotiin niin sanottu *checks and balances* -järjestelmä, joka rajoittaa kunkin kolmen hallinnon haaran – toimeenpanovallan, lainsäädäntövallan ja tuomiovallan – mahdollisuutta harjoittaa valtaa yksin. Teoriassa mikään haara ei voi harjoittaa valtaa ilman, että jokin muista haaroista rajoittaa tätä vallankäyttöä.¹⁷ Tässä tutkimuksessa huomio keskittyy nimenomaan toimeenpanovallan ja lainsäädäntövallan väliseen suhteeseen.

Yhdysvalloissa lainsäädäntövaltaa käyttää kaksikamarinen kongressi, joka koostuu senaatista (*Senate*) ja edustajainhuoneesta (*House of Representatives*). Edustajainhuoneen edustajat valitaan suorilla kansanvaaleilla ja edustajien määrä on suhteessa kunkin osavaltion asukaslukuun. Senaatissa jokaisella osavaltiolla on kaksi edustajaa, jotka valitaan myöskin suorilla kansanvaaleilla. Lainsäädännöllisten tehtävien lisäksi kongressilla on esimerkiksi valta julistaa sota.

---

¹⁶ English 2003, 1–2.

¹⁷ English 2003, 7–8.

Toimeenpanovalta on puolestaan presidentillä, joka valitaan välillisillä vaaleilla. Kongressi pystyy kuitenkin jossain määrin myös rajoittamaan presidentin valtaa. Presidentillä on veto-oikeus lakiesityksiin, mutta kongressi pystyy kumoamaan tämän kahden kolmanneksen enemmistöönsä. Presidentillä on myös valta tehdä kansainvälisiä sopimuksia, mutta tähänkin tarvitaan lisäksi kahden kolmanneksen enemmistöä senaatista.¹⁸ Sekä senaatilla että edustajainhuoneella on omat komiteansa, joista tärkeimpiä ovat pysyvät komiteat (*standing committees*). Komiteoissa käsitellään valtaosa kongressin päivittäisestä agendasta.¹⁹

Davidsonin mukaan kansainvälisten suhteiden tutkimus on suurelta osin jättänyt huomiotta sisäpoliittisten instituutioiden sisäisen toiminnan. Valtion ulkopoliitiikka nähdäänkin usein reaktiona ulkoisiin ilmiöihin, erityisesti ulkoisiin uhkiin. Sisäpolitiikan merkitys tunnustetaan kyllä jossain määrin, mutta ulkoiset suhteet nähdään kuitenkin pääasiallisena tekijänä, joka muokkaa ulkopoliitiikan päämääriä ja strategioita, sekä sisäpoliittista keskustelua näistä ulkopoliittisista linjauksista. Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan tutkimuksessa kongressi jääkin usein huomiotta mielenkiinnon keskittyessä presidenttiin ja toimeenpanovaltaan.²⁰

Kongressin ja ulkopoliitiikan yhteyttä on tutkittu vähän osittain siksi, koska hallinnon toimeenpanohaaran nähdään dominoivan päämäärien asettamista ja ulkopoliittista päätöksentekoa. Kongressilla nähdään olevan parhaimmillaankin vain avustava ja toissijainen rooli. Valkoisella talolla voidaankin nähdä viime kädessä olevan enemmän merkitystä kuin kongressilla, ja presidentillä on todella yliotetta kongressiin ulkopoliitiikan suhteen. Toisaalta kongressin toissijaisen ulkopoliittisen aseman tunnistamisen ei pitäisi johtaa automaattisesti siihen johtopäätökseen, että se olisi irrelevantti. Jopa toimeenpanovalle alisteinen kongressi voi vaikuttaa ulkopoliitiikkaan merkittävillä tavoilla.²¹ Deibelin mukaan 1990-luvun amerikkalaista ulkopoliitiikkaa ei voidakaan ymmärtää tarkastelemalla pelkästään presidentinhallintoa. Kylmän sodan jälkeen, kuten kaikkina sodanjälkeisinä aikoina, kongressilla on ollut suuri vaikutus ulkopoliitiikkaan, vastakohtana presidentilliselle vallalle sodan aikana.²²

Keskeistä tämän tutkimuksen kannalta on senaatin kansainvälisten suhteiden komitea (*United States Senate Committee on Foreign Relations*) ja kansainvälisten sopimusten ratifioinnin prosessi.

---

¹⁸ Yhdysvaltojen perustuslaki 1787, Artiklat I–II.

¹⁹ Davidson 2014, 167.

²⁰ Henehan 2000, 1–2.

²¹ Lindsay 1992/1993, 608.

²² Deibel 2005, 67.

Presidentti tekee aloitteen sopimuksista, mutta sopimuksen ratifiointiin tarvitaan lisäksi senaatin enemmistö. Senaatti harvoin hylkää sopimuksen suoraan, mutta tästäkin löytyy esimerkkejä. Tunnetuin näistä on varmasti Woodrow Wilsonin nöyryyttävä tapaus, kun senaatti hylkäsi ehdotuksen Versailles'n rauhansopimuksesta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Samoin kävi Bill Clintonin ja Ydinkoekieltosopimuksen kohdalla vuonna 1999. Heti saavuttuaan senaattiin Ydinkoekieltosopimus sai osakseen rajua vastustusta konservatiiveilta, joiden mielestä sopimus vaarantaisi Yhdysvaltojen ylivoimaisuuden ja heikentäisi ydinasepelotetta. Clinton kuitenkin ajoi sopimusta eteenpäin, ja republikaanijohtajat järjestivät odottamatta sarjan kuulemistilaisuuksia, joissa Clintonia nöyryytettiin ja sopimuksen vastustajat toivat esiin unilateralistisen näkökantansa. Lopulta sopimus hylättiin äänin 48–51.²³ Clintonin ajalta löytyy kuitenkin hyvä esimerkki myös presidentin ja senaatin toimivasta yhteistyöstä. Puolan, Unkarin ja Tšekin liittymistä Natoon käsiteltiin vuonna 1998. Naton laajenemisen hyväksymistä voidaan pitää oppikirjamaisena esimerkkinä demokraattisen ja republikaanisen puolueen yhteistyöstä. Moni presidentti on siis joutunut toteamaan, että toimeenpanovalta harvoin onnistuu pyrkimyksissään, jos se ei ole valmis kompromisseihin senaatin kansainvälisten suhteiden komitean kanssa. Presidentit harvoin saavat tahtoansa läpi, jos he eivät suostu yhteistyöhön komitean kanssa ja olettavat sen rutiininomaisesti hyväksyvän esitetyt aloitteet.²⁴

Amerikkalaista ulkopolitiikkaa 1990-luvulla voidaankin kuvailla ennalta-arvaamattomammaksi kuin se oli esimerkiksi kylmän sodan aikana. Republikaanipuolue sai hallintaansa sekä senaatin että edustajainhuoneen vuoden 1994 senaattivaalien voiton myötä, ja lopulta vuonna 2000 valtaan valittiin republikaanipresidentti. Deibelin mukaan tätä ajanjaksoa voidaan kuvata Bill Clintonin demokraattihallinnon ja republikaanikongressin kamppailuna amerikkalaisen ulkopolitiikan hallinnasta. Tämän voidaan ajatella juontuvan siitä, että 1990-luvulla sisäiset tekijät vaikuttivat amerikkalaiseen ulkopolitiikkaan paljon vahvemmin kuin aikaisemmin, tai sen jälkeenkään. Välittömän ja näkyvän ulkoisen uhan puuttuminen sai aikaan sen, että ulkopoliittisesta ajattelusta tuli hajanaista, ja puoluepolitiikka, erityisintressit, taloudelliset huolet, sekä henkilökohtaiset tavoitteet ja vihamielisyydet pääsivät valloilleen.²⁵

---

²³ Davidson 2014, 448–449.

²⁴ Davidson 2014, 450.

²⁵ Deibel 2005, 66–67.

2.2. Yhdysvallat, kansainvälinen oikeus ja Kansainvälinen rikostuomioistuin

Yhdysvallat on ollut johtavassa roolissa kansainvälisten ihmisoikeuksien edistämisessä aina 1940-luvun puolivälistä lähtien. Yhdysvaltojen rooli YK:n perustamisessa (1945) sekä Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen laatimisessa (1948) oli merkittävä. Kylmän sodan aikana ja sen loppumisen jälkeen Yhdysvallat on painottanut ulkopolitiikan muotoilussaan ihmisoikeuksien edistämistä, vapaata markkinataloutta ja demokratiaa. Yhdysvallat on ollut eturintamassa muun muassa naisten oikeuksien ja uskonnollisen vapauden edistämisessä, aidsin vastaisessa taistelussa, ja esimerkiksi sellaisten hallitsijoiden kuten Slobodan Milosevicin ja Saddam Husseinin vastustamisessa. Toisaalta Yhdysvallat on tukenut ihmisoikeuksia rikkovia hallintoja kuten Augusto Pinochetin hallitsemaa Chileä, eikä ole ratifioinut esimerkiksi Lapsen oikeuksien sopimusta, Kaikkinaista naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta tai Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöä.²⁶ Yhdysvaltojen suhtautumista kansainväliseen lakiin ja kansainväliseen oikeuteen voidaan siis pitää ristiriitaisena.

Yhdysvallat tuki 1990-luvun alkupuolella Ruandan ja Jugoslavian tilapäisten sotarikostuomioistuinten perustamista. Nämä tuomioistuimet perustettiin kuitenkin YK:n turvallisuusneuvoston kautta, eikä niiden tuomiovallan nähty kohdistuneen Yhdysvaltoihin tai sen kansalaisiin. Yhdysvallat ei ole liittynyt tässä tutkimuksessa käsiteltävään Kansainvälistä rikostuomioistuimeen, jonka tuomiovalta saattaisi ulottua Yhdysvaltoihin. Forsythen mukaan Yhdysvallat vastustaakin kansainvälistä lakia ja kansainvälisiä järjestöjä silloin, kun se näkee niiden rajoittavan Yhdysvaltojen mahdollisuutta itsenäiseen tai unilateraaliseen vallankäyttöön.²⁷ Ignatieffin mukaan se, että johtava demokraattinen valtio harjoittaa epäjohtonmukaista tai tehopyhää politiikkaa ei ole erityisen poikkeuksellista. Sen sijaan se, että Yhdysvallat samaan aikaan harjoittaa tällaista politiikkaa ja on kuitenkin ollut johtavassa roolissa globaalien ihmisoikeuksien edistämisessä, on.²⁸ Tämä tutkimus pyrkii tarttuman tähän problematiikkaan ja etsimään mahdollisia vastauksia siihen, miksi Yhdysvallat toimii tällä tavalla.

Yhdysvallat ei kuitenkaan alun perin suhtautunut torjuvasti ajatukseen pysyvän kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisesta. Sillä olikin suuri rooli prosessissa, joka johti Kansainvälisen rikostuomioistuimen luonnosasetuksesta vuodelta 1994 aina Rooman perussääntöön, joka

---

²⁶ Ignatieff 2005, 1.

²⁷ Forsythe 2002a, 981.

²⁸ Ignatieff 2005, 2.

hyväksyttiin heinäkuussa 1998.²⁹ Rooman sopimusneuvottelujen alkaessa pääkysymykset Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallasta olivat avoinna ja Yhdysvalloilla olikin syy uskoa neuvotteluiden menestykseen. Kuitenkin sisäpolitiikalla oli keskeinen rooli Yhdysvaltojen agendan muodostumisessa, ja pian olikin selvää, että menestys riippuisi Yhdysvaltojen delegaation kyvystä neuvotella vakuudet sille, etteivät Yhdysvaltojen kansalaiset joutuisi koskaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallan alaisiksi.³⁰ Lopulta Rooman perussääntö hyväksyttiin heinäkuussa 1998 äänin 120–7. Vastaaäänestivät Yhdysvaltojen lisäksi Kiina, Libya, Irak, Israel, Jemen ja Qatar.³¹ Sisäpolitiikan merkittävän roolin huomioon ottaen Yhdysvaltojen kongressissa käydyt keskustelut rikostuomioistuimesta tarjoavatkin mielenkiintoisen tutkimuskohteen.

Yhdysvallat ei siis ollut tyytyväinen Rooman perussäännön lopulliseen sisältöön, eikä varsinkaan YK:n turvallisuusneuvoston roolin pienentämiseen ja siitä seuraavaan rikostuomioistuimen syyttäjänviraston toimivallan lisäämiseen. Vaikka Yhdysvallat äänestikin Rooman perussäännön hyväksymistä vastaan, jatkoi Clintonin hallinto asian rakentavaa käsittelemistä Kansainvälisen rikostuomioistuimen valmistelevan komitean (*the Preparatory Commission for the International Criminal Court*) kautta. Tämän käsittelyn avulla Yhdysvallat pystyi jossain määrin lievittämään huolenaiheitaan rikostuomioistuimeen liittyen ja Clinton allekirjoittikin Rooman perussäännön 31. joulukuuta 2000, yhtenä viimeisistä teoistaan Yhdysvaltojen presidenttinä. Hän ei kuitenkaan suositellut kongressille sopimuksen ratifiointia ennen kuin Yhdysvaltojen huolenaiheet olisivat lopullisesti käsitelty.³²

Bushin aikana Yhdysvaltojen tyytymättömyys vaihtui suoranaiseksi vastustukseksi. Ensimmäisenä nykyaikaisen sopimustlain aikaisena tapauksena Yhdysvaltojen hallitus purki Rooman perussäännön allekirjoittamisen toukokuussa 2002.³³ Saman vuoden elokuussa Bushin hallinto asetti voimaan Yhdysvaltojen sotilaallista henkilöstöä ja muuta hallituksen toimihenkilöstöä Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivallalta suojaavan lain (*American Service-Members Protection Act*), jota voidaan pitää yhteistyön lopettamisena Kansainvälisen rikostuomioistuimen suhteen. Vaikka laki esittää suojelevansa Yhdysvaltojen toimihenkilöstöä, sen todellisena päämääränä voidaan nähdä kaiken Yhdysvaltojen ulkopoliittisen toiminnan turvaaminen rikostuomioistuimen tuomiovallalta.

---

²⁹ O’Keefe 2011, 336.

³⁰ Garský 2014, 115.

³¹ Betti 2016, 419.

³² O’Keefe 2011, 336.

³³ O’Keefe 2011, 336.

Saavuttaakseen tämän, Bushin hallinto liioitteli ja jopa sepitti järjettömiä skenaarioita amerikkalaisista sotilaista, jotka joutuisivat amerikkalaista oikeusjärjestelmää ymmärtämättömien tuomareiden syytevallan alaisuuteen. Kun tällaisia skenaarioita käsitellään Rooman perussäännön valossa, ne eivät kuitenkaan sisälly Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan, koska rikostuomioistuimen tarkoitus on asettaa syytteeseen vain laajan mittakaavan suunnitelmallisia rikoksia. Näin ollen Yhdysvallat kansalaistensa suojelemisen varjolla vahvistaa suvereniteettiaan ja samalla heikentää Kansainvälisen rikostuomioistuimen asemaa vahvana ihmisoikeuksien turvaamisen toimeenpanomekanismina.³⁴

Forsythen mukaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen vastustus on ollut laajaa Yhdysvaltojen poliittisissa piireissä. Republikaanit ja demokraatit ovat olleet eri mieltä rikostuomioistuimen perustamisen prosessista, mutta eivät sen lainsäädännöllisestä substanssista. Selkeän tukensa ovatkin esittäneet vain tietyt tutkijat ja kansalaisjärjestöt. Yhdysvaltojen huolenaiheet Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittyen voidaan jakaa kolmeen pääasialliseen kategoriaan. Ensimmäinen liittyy Rooman perussäännön 12. artiklaan, jonka mukaan sopimukseen kuulumattoman valtion kansalaiset kuuluvat rikostuomioistuimen tuomiovallan piiriin, mikäli heidän harjoittamansa toiminta on tapahtunut sopimukseen kuuluvan valtion alueella. Yhdysvallat on kuitenkin vedonnut siihen, että sopimus sitoo vain niitä, jotka ovat antaneet suostumuksensa. Yhdysvallat ei siis halua kansalaistensa joutuvan Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallan alaisuuteen, ja onkin pyrkinyt tuloksetta saamaan erivapauksia itselleen tässä suhteessa. Tähän liittyy myös Yhdysvaltojen näkemys erityisestä roolistaan kansainvälisen järjestyksen ja rauhan takaajana, ja siitä, että tämän roolin takia Yhdysvaltojen ei tule antaa Kansainvälisen rikostuomioistuimen rajoittaa toimintaansa.³⁵

Toiseksi, Yhdysvallat on ollut huolissaan itsenäisen syyttäjän merkittävästä vallasta syytösten asettamisessa. Yhdysvallat näkee, että tämä mahdollistaa juuri omiin kansalaisiinsa kohdistuvat poliittisluontoiset syytökset. Yhdysvaltojen näkemyksen mukaan tapaukset tulisikin käsitellä YK:n turvallisuusneuvostossa, jossa Yhdysvalloilla on veto-oikeus. Kolmanneksi, Yhdysvallat on ollut huolissaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen demokraattisuudesta, verrattuna esimerkiksi Yhdysvaltojen korkeimpaan oikeuteen, jonka nähdään olevan kytköksissä laajempaan demokraattiseen päätöksentekojärjestelmään.³⁶ O’Keefe muotoilee Yhdysvaltojen vastustuksen

---

³⁴ Krasnor 2004, 326.

³⁵ Forsythe 2002a, 982–983.

³⁶ Forsythe 2002a, 984, 986.

myös siten, että Yhdysvallat ei halua Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallan ylittävän omaa tuomiovaltaansa, ja on huolissaan siitä, että rikostuomioistuin veisi Yhdysvaltojen kansalaisilta heidän oikeutensa, jotka on taattu Yhdysvaltojen perustuslain Bill of Rights -lisäyksissä. O’Keefen mukaan Yhdysvaltojen vastustukselle ei kuitenkaan ole perusteita kansainvälisen lain näkökulmasta. Hänen mukaansa suurin osa Yhdysvaltojen esille tuomista huolenaiheista on liioiteltuja tai lainsäädännöllisesti virheellisiä.³⁷

Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole tarkastella Yhdysvaltojen kongressijäsenten perusteluja Kansainvälisen rikostuomioistuimen vastustukselle tai näiden perustelujen aiheellisuutta. Tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että aineistosta on löydettävissä viittauksia esimerkiksi juuri Yhdysvaltojen erityiseen kansainväliseen rooliin, Yhdysvaltojen perustuslakiin ja Bill of Rights -lisäykseen. Näitä voidaan pitää viittauksina Yhdysvaltojen omaan erityiseen valtiojärjestelmään, jonka nähdään poikkeavan muista. Nämä viittaukset liittyvät siten amerikkalaisen erityislaatuisuuden uskomukseen, jonka tässä tutkimuksessa oletetaan määrittävän Yhdysvaltojen identiteettiä. Tällaisia käsitteitä tulee aineistossa esiin sellaisten lausuntojen yhteydessä, joissa perustellaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen ulkopuolelle jättäytymistä tai siihen liittymistä. Siten yleisimmät argumentit koskien Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön ratifioimista tai sen ratifioimatta jättämistä on hyvä tuoda esiin. Tutkimuksen aiheena on kuitenkin Yhdysvallat ja sen identiteetti. Seuraavassa luvussa siirrytäänkin tarkastelemaan identiteettiä tutkimuskohteena – sekä kansainvälisten suhteiden että ulkopoliitiikan tutkimuksen näkökulmista.

---

³⁷ O’Keefe 2011, 336–337.

3. IDENTITEETTI TUTKIMUSKOHTENA

Identiteettiä lähestytään tässä tutkimuksessa sekä kansainvälisten suhteiden tutkimuksen konstruktivistisen suuntauksen että ulkopoliitiikan tutkimuksen näkökulmasta. Identiteetin tutkimusta pohjustetaan ensin Alexander Wendtin rakenteellisen konstruktivismin kannalta. Tutkimuksen kohteena on kuitenkin valtion poliittisen eliitin näkemykset, joten Anne Clunanin aspirationaalinen konstruktivismi sekä ulkopoliitiikan tutkimuksen ja konstruktivismin välinen yhteys tarjoavat tämän tutkimuksen kannalta hyödyllisemmän lähestymistavan. Wendtin rakenteellinen konstruktivismi tuo kuitenkin esille tämänkin tutkimuksen kannalta olennaisimmat käsitteet ja teoreettiset taustaolettamukset.

3.1. Identiteetti kansainvälisten suhteiden konstruktivistisessa tutkimuksessa

Konstruktivismi on noussut haastamaan kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa realismin hallitsevaa asemaa. Konstruktivismi haastaa erityisesti neorealismia tai rakenteellisen realismin oletuksen siitä, että kansainvälisiä suhteita määrittelevät ennen kaikkea anarkia ja suhteellisen vallan jakautuminen. Rationaaliset teoriat kuten neorealismi ja neoliberalismi näkevät valtioiden intressit ja identiteetit pysyvinä ja muuttumattomina, ja painottavat vallan ja kansainvälisten instituutioiden roolia. Konstruktivismi nostaa puolestaan esille intersubjektiivisesti jaetut ideat, jotka muovaavat toimijoiden käytöstä rakentamalla toimijoiden identiteettejä ja intressejä. Alexander Wendtin konstruktivismia pidetään erityisen osuvana rakenteellisen realismin kritiikkinä.³⁸ Sekä rationaaliset teoriat että konstruktivistiset suuntaukset näkevät kuitenkin valtiot kansainvälisten suhteiden pääasiallisina toimijoina.

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa kiinnostus identiteettiä kohtaan on voimistunut aina 1990-luvun puolivälistä alkaen. Kiinnostuksen lisääntymistä voidaan selittää sillä, että identiteeteistä on tullut kiinnostavampia ja toisaalta myös haastavammin selitettäviä. Toisen maailmansodan ja kylmän sodan aikana vallalla oli eppisiin kilpailuasetelmiin liittynyt dualistinen retoriikka, jossa henkilökohtaisen ideologian ja kansallisen päämäärän erojen huomiointi oli hyvin rajoittunutta. Identiteetistä tulee kuitenkin epävarmempi, kun ei ole havaittavissa tällaista vastakkainasettelua, jolloin myös itsen erottaminen toisista on haastavampaa. Konstruktivistit tarttuivatkin ajan henkeen

---

³⁸ Copeland 2006, 1, 3.

ja nostivat uuden tutkimuskohteen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen. Nykymaailmassa konfliktit liittyvät usein siihen, keitä viholliset ovat; ovatko he esimerkiksi hutuja, tutseja, arabeja tai juutalaisia. Tällaisessa maailmassa konstruktivistisen lähestymistavan vetovoima on suuri.³⁹

Yleisesti konstruktivistinen lähestymistapa kansainvälisiin suhteisiin voidaan tiivistää kolmeen pääasialliseen elementtiin. Ensinnäkin, kansainvälisiä suhteita määrittävänä voimana nähdään toimijoiden intersubjektiivisesti jaetut ideat, normit ja arvot. Toiseksi, tällä ideationaalisella rakenteella on paitsi regulatiivisia, myös konstitutiivisia vaikutuksia toimijoihin. Rakenne saa siis toimijat uudelleenmäärittelemään intressejään ja identiteettejään kanssakäymisen prosessissa. Kolmanneksi, ideationaaliset rakenteet ja toimijat määrittelevät ja konstituoivat toinen toisiaan. Rakenteet siis konstituoivat toimijoiden intressejä ja identiteettejä, mutta toisaalta toimijoiden diskursiiviset käytännöt tuottavat, uudelleentuottavat ja muuttavat rakenteita.⁴⁰

Tässä tutkimuksessa otetaan lähtökohdaksi Alexander Wendtin rakenteellinen konstruktivismi, jota kuitenkin täydennetään erityisesti Anne Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin näkökulmasta. Huomio keskittyy identiteetin merkitykseen intressien rakentumisessa, sekä toisaalta ihmistoimijan rooliin painottamiseen. Clunanin teoretisointi toimii siten johdatuksena myös ulkopoliittikan tutkimuksen (*Foreign Policy Analysis, FPA*) suuntaan. Wendtin konstruktivismi on kuitenkin laajalti tunnettu lähestymistapa kansainvälisten suhteiden tutkimukseen ja tuo esille myös tämän tutkimuksen kannalta olennaiset käsitteet ja debatit, ja toimii siten hyvänä teoreettisena lähtökohtana.

Wendtin sosiaalisissa konstruktivismissa analysoitavat yksiköt ovat valtioita, joiden käyttäytymistä pyritään selittämään kansainvälisen järjestelmän tasolla, eikä siis esimerkiksi ulkopoliittisten päätöntekijöiden persoonallisuuden tai sisäpoliittisten rakenteiden tasolla. Wendt toteaaakin olevansa kiinnostunut nimenomaan kansainvälisen järjestelmän rakenteesta ja sen vaikutuksista. Näin ollen hänen lähestymistapaansa voidaan pitää rakenteellisena. Wendt toteaaakin olevansa kiinnostunut juuri kansainvälisestä politiikasta, ei ulkopoliitikasta. Tarkoituksena ei siis ole selittää yksittäisten valtioiden käyttäytymistä, vaan valtioiden käyttäytymistä järjestelmän tasolla.⁴¹ Wendt näkee valtiot toimijoina, joilla on inhimillisiä ominaisuuksia, kuten aikomuksia, rationaalisuutta ja

---

³⁹ Kowert 2001, 268–269.

⁴⁰ Copeland 2006, 3.

⁴¹ Wendt 1999, 7–8, 11.

intressejä. Wendtin antropomorfisen käsityksen mukaan ”valtiotkin ovat ihmisiä”.⁴² Tässä suhteessa ihmistoimijan merkitystä painottava Clunanin aspirationaalinen konstruktivismi ja tästä johdettuna myös ulkopoliitiikan tutkimuksen ja konstruktivismin välinen yhteys tarjoavat hyödyllisemmän lähestymistavan tälle tutkimukselle, jonka pyrkimyksenä on tarkastella nimenomaan kongressin jäseniä, eli ihmistoimijoita, joiden nähdään edustavan valtiota.

Wendt toteaa myös, että hän ei ensisijaisesti pyri selittämään valtioiden identiteettejä ja intressejä. Hän painottaa tarkastelun kohteena olevan juuri kansainvälinen järjestelmä, ei valtion identiteetin muodostus. Wendt näkee identiteetin olevan kansainvälisen järjestelmän vaikutusta, mutta myöntää myös sisäisten tekijöiden vaikuttavan voimakkaasti valtion identiteettiin. Toisaalta Wendt toteaa, että valtioiden identiteetit ja intressit saattavat itse asiassa riippua enemmän sisäisistä kuin järjestelmällisistä rakenteista. Wendt painottaa kuitenkin, ettei pyri selittämään valtioiden identiteettiä, vaan kansainvälisen rakenteen luonnetta ja sen vaikutuksia. Wendt antaa yhtäläisen painoarvon sekä toimijalle että rakenteelle ja näkee nämä toinen toisiaan määrittävinä, mutta keskittyy kuitenkin rakenteeseen.⁴³ Wendtin pääasiallinen näkemys voidaankin tiivistää siten, että oma-apuun ja valtopoliitiikkaan perustuvat kansainväliset suhteet eivät ole seurausta anarkiasta. Oma-apu ja valtopoliitiikka eivät ole anarkian välttämättömiä ominaisuuksia, vaan ennen kaikkea instituutioita, jotka puolestaan ovat suhteellisen vakaita identiteettien ja intressien rakenteita. Anarkiaan ei siis liity muuta ”logiikkaa” kuin käytännöt, jotka saavat aikaan tietynlaisten identiteettien ja intressien rakenteen.⁴⁴

Wendt näkee identiteetit suhteellisen vakaina, roolispesifisinä odotuksina ja ymmärryksinä itsestä, joita toimijat luovat itselleen kollektiivisten merkitysten kautta. Tällaiset intersubjektiiviset ymmärrykset ja odotukset konstituivat valtioiden käsityksiä itsestään ja muista. Identiteetit ovat siis tässä mielessä relationaalisia.⁴⁵ Wendtin mukaan identiteetti merkitsee yksinkertaisesti sitä, että toimijalla on tiettyjä uskomuksia omasta itsestään tietyssä tilanteessa. Nämä uskomukset puolestaan konstituivat toimijan intressejä. Näin ollen esimerkiksi poliitikko pyrkii varmistamaan uudelleenvalintansa, koska näkee itsensä ”poliitikkona”. Intressit taas edellyttävät identiteettejä, koska toimija ei voi tietää mitä haluaa ennen kuin tietää kuka on.⁴⁶

---

⁴² Wendt 1999, 10, 215.

⁴³ Wendt 1999, 11, 27, 184.

⁴⁴ Wendt 1992, 394–395, 399.

⁴⁵ Wendt 1992, 397.

⁴⁶ Wendt 1999, 170, 231.

Itsen suhde toisiin on suuressa roolissa Wendtin rakenteellisessa konstruktivismissa. Wendtin mukaan valtiot määrittelevät identiteettinä ensisijaisesti suhteessa muihin. Valtio ei siis voi esimerkiksi olla hegemoni, ellei valtioiden yhteisö anna sille legitimitettä olla sellainen. Valtio voi kyllä ajatella olevansa hegemoni, mutta tällä ei ole totuuspohjaa, jos ei ole relevanttia ”toista”. Toimija ei siis voi olla tietynlainen toimija ilman muiden tunnustusta.⁴⁷ Toisaalta hän toteaa, että Saksasta tekee juuri ’Saksan’ ensisijaisesti saksalaisiksi itseään kutsuvien toimijuus ja kulttuuri, ei niinkään ulkopuolisten toimijuus ja diskurssi”.⁴⁸ Wendtin ajattelu identiteetin rakentumisen suhteen on siis jossain määrin ristiriitaista. Toisaalta toisten toimijoiden merkitys korostuu, mutta toisaalta painotetaan voimakkaasti myös valtion omaa toimijuutta.

Wendtin mukaan identiteetti on pohjimmiltaan subjektiivinen, yksikötason ominaisuus, joka pohjautuu toimijan ymmärrykseen omasta itsestään. Identiteetin merkitys on silti pohjimmiltaan riippuvainen siitä, näkevätkö muut toimijat kyseisen toimijan samalla tavalla. Wendtin mukaan tämä suhde itsen ja toisen, sisäisen ja ulkoisen välillä kuitenkin vaihtelee, mikä merkitsee sitä, että toimijalle voidaan määritellä useita erityyppisiä identiteettejä. Wendt määrittelee neljä erityyppistä valtioidentiteettiä: korporatiivinen identiteetti, tyyppi-identiteetti, rooli-identiteetti ja kollektiivinen identiteetti. Wendt liittää korporatiiviseen identiteettiin tietoisuuden ja muistin, eräänlaisen ”minä-tunteen”. Valtion jäsenillä on siis yhteinen narratiivi itsestään korporatiivisena toimijana, ja siten korporatiivinen identiteetti vaatii yksilöitä, joita yhdistää kollektiivinen identiteetti.⁴⁹

Korporatiivinen identiteetti toimii alustana muille identiteettityypeille. Tyyppi-identiteetti viittaa valtioiden tapauksessa valtiomuotoon, kuten kapitalistiseen tai monarkistiseen valtioon. Rooli-identiteetti ei puolestaan pohjaudu sisäisiin ominaisuuksiin, vaan ovat täysin riippuvaisia toisista. Rooli-identiteettejä voivat olla esimerkiksi ”ystävä” tai ”vihollinen”. Kollektiivinen identiteetti yhdistää itsen ja toisen tunnustamisen kautta yhdeksi identiteetiksi. Kollektiivinen identiteetti on yhdistelmä rooli- ja tyyppi-identiteettejä ja mahdollistaa sen, että toimija määrittelee toisen hyvinvoinnin osaksi itsensä hyvinvointia, olla altruistinen. Yhdysvaltojen tapauksessa sen korporatiivinen identiteetti on Yhdysvallat valtiona, tyyppi-identiteetti on kapitalistinen valtio, rooli-identiteetti hegemoni, ja kollektiivinen identiteetti jäsenyys länsimaiden joukossa.⁵⁰

---

⁴⁷ Wendt 1999, 21, 177–178.

⁴⁸ Wendt 1999, 74.

⁴⁹ Wendt 1999, 224–225.

⁵⁰ Wendt 1999, 225–229, 232.

Tässä tutkimuksessa Wendtin teoretisointi valtion identiteettiin liittyen koetaan jokseenkin vaikeaselkoiseksi. Wendtin rakenteellinen konstruktivismi ei tunnu tarjoavan sellaisia työvälineitä, joiden avulla tässä tutkimuksessa voitaisiin lähestyä sitä, mistä valtion identiteetti todella koostuu. Wendtin konstruktivismi onkin saanut osakseen runsaasti kritiikkiä. Tässä yhteydessä esitellään lyhyesti Maja Zehfussin ja Jutta Weldesin kritiikki wendtiläistä konstruktivismia kohtaan. Heidän ajatuksensa toimivat tässä eräänlaisena siltana Anne Clunanin kehittämään aspirationaaliseen konstruktivismiin, joka tarjoaa selkeän tavan hahmotella sitä, mistä valtion identiteetti lopulta koostuu.

Zehfuss syyttää Wendtin konstruktivismia identiteetin moniulotteisuuden sivuuttamisesta, sisäpolitiikan pois sulkemisesta, sekä siitä, ettei identiteetin diskursiivista rakentumista oteta viime kädessä vakavasti. Zehfussin mukaan Wendtin antropomorfinen käsitys valtiosta ei pysty käsittelemään identiteettejä, jotka ovat itsessään epävakaita, ja identiteetin muutos nähdäänkin vain siirtymisenä yhdestä suhteellisen vakaasta identiteetistä toiseen. Valtion identiteetin rakentumisen sisäisten prosessien huomiotta jättäminen pelkistää identiteetin joksikin, joka voidaan neuvotella valtioiden välillä. Wendt keskittyykin enemmän rajoihin ja identiteetin käsittelyyn kysymyksenä siitä, ketkä nähdään osana 'itseä', kuin siihen mistä tämä 'itse' alun perin koostuu. Kysymys siitä ketkä käsitetään osaksi 'itseä' on toki tärkeä, mutta se jättää huomiotta sen, miten valtio ensinnäkin rakentuu merkittäväksi toimijaksi.⁵¹

Weldes ottaa wendtiläisen konstruktivismin lähtökohdakseen, mutta suhtautuu kuitenkin kriittisesti Wendtin käsityksiin identiteettien ja intressien muodostumisesta. Hänen mielestään Wendt käsittelee valtioita eräänlaisina mustina laatikkoina, joiden sisäiset toiminnot ovat irrelevantteja valtion identiteettien ja intressien rakentumisen kannalta. Hänkään ei siis hyväksy Wendtin näkemystä siitä, että identiteetit ja intressit muodostuvat viime kädessä valtioiden välisen sosiaalisen kanssakäymisen kautta. Weldesin mukaan kollektiiviset merkitykset, jotka määrittävät valtion identiteetit ja intressit, eivät voi mielivaltaisesti rajoittua vain niihin tarkoituksiin, jotka tuotetaan valtioiden välisissä suhteissa. Nämä merkitykset joita asioilla, tapahtumilla ja toiminnoilla on valtioille, ovat väistämättä merkityksiä myös yksilöille, jotka toimivat kyseisen valtion nimissä. Nämä yksilöt puolestaan eivät lähesty kansainvälisen politiikan kenttää ikään kuin tyhjinä tauluina, joihin merkitykset vain tallentuvat sosiaalisen kanssakäymisen myötä. Sen sijaan yksilöt lähestyvät kansainvälistä politiikkaa kattavalla ja perusteellisella näkemyksellä maailmasta, kansainvälisestä

---

⁵¹ Zehfuss 2006, 109, 112.

politiikasta ja heidän edustamansa valtion paikasta kansainvälisessä järjestelmässä. Tämä yksittäisten henkilöiden näkemys taas on väistämättä lähtöisin merkityksistä, jotka ovat jo ainakin osittain tuotettu valtion sisäisessä poliittisessa ja kulttuurisessa kontekstissa.⁵²

Myös Anne Clunanin esittelemä aspirationaalinen konstruktivismi lähtee siitä konstruktivistisesta perusolettamuksesta, että valtion identiteetti muokkaa valtion intressejä.⁵³ Kollektiivisesti jaetut ideat – tässä tapauksessa kansalliset identiteetit – luovat siis kansallisia intressejä. Clunanin konstruktivismi kuitenkin eroaa muusta konstruktivistisesta tutkimuksesta siinä, että se hyödyntää sosiaalisen psykologian näkemyksiä ja erityisesti sosiaalisen identiteetin teorioita. Tällaisella lähestymistavalla pyritään määrittelemään kollektiivisten identiteettien, kuten esimerkiksi kansallisen identiteetin rakentumisen mikroperusteet. Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa on kyllä pitkään hyödynnetty kognitiivista psykologiaa, mutta aspirationaalinen konstruktivismi hyödyntää sellaista sosiaalisen psykologian tutkimusta, jota alan teoreetikot eivät ole aiemmin hyödyntäneet. Sosiaalisen identiteetin teorian keskiössä on positiivisen erottautumisen, eli itsetunnon tarve, sekä sen luomat psykologiset motivaatiot, joiden perusteella ihmiset luovat sosiaalisia ryhmiä ja kollektiivisia identiteettejä. Tämä positiivinen erottautuminen luodaan viittaamalla omaan historiaan ja omiin kokemuksiin, ja sitä hyödynnetään tulevaisuuden aspiraatioita, tavoitteita, luotaessa. Nämä aspiraatiot puolestaan muokkaavat sitä, mitkä historialliset perinnöt sisällytetään kansallisiin identiteetteihin ja intresseihin, ja mitkä puolestaan joutuvat hylätyiksi. Clunan nostaa voimakkaasti esiin ihmistoimijuuden ja poliittisen eliitin merkityksen valtion identiteetin rakentumisessa. Valtion kansallinen identiteetti muovautuukin Clunanin näkemyksen mukaan nimenomaan valtion poliittisen eliitin näkemyksien pohjalta.⁵⁴

Clunan syyttää merkittävintä konstruktivistista identiteettitutkimusta keskittymisestä kansainvälisiin rakenteellisiin tekijöihin, ja sisäisten voimien, kuten historiallisten aspiraatioiden ja sisäpolitiikan sivuuttamisesta valtion identiteetin rakentumisessa. Wendtin edustama rakenteellinen konstruktivismi pitää kansainvälistä järjestelmää valtion kansallisten intressien lähteenä ja kohtelee valtiota ikään kuin tyhjänä tauluna, jolla ei ole jo olemassa olevaa merkittävää identiteettiä tai historiallista menneisyyttä. Näin ollen rakenteellinen konstruktivismi näkee muiden toimijoiden näkemykset ja käyttäytymisen 'itsen' identiteetin lähteinä, jolloin identiteetti pohjaa enemmän toisten näkemyksiin kuin toimijan minäkuvaan. Valtion kansallisen identiteetin nähdään siis

---

⁵² Weldes 1999, 9.

⁵³ Clunan 2009, 8.

⁵⁴ Clunan 2009, 3–4, 8.

pohjautuvan siihen, miten toinen valtio tunnistaa kyseisen valtion, eikä siihen, miten valtio näkee itsensä oman historiallisen kokemuksensa kontekstissa.⁵⁵

Aspirationaalisen konstruktivismin mukaan kansalliset identiteetit eivät ole pelkistettävissä historiallisten traditioiden tai ryhmäsiteiden tuloksiksi. Identiteetit ovat alttiita muutokselle poliittisten eliittien toimesta, ja nämä eliitit käyttävät myös järkeilyä, eivätkä pelkästään historiallisia aspiraatiota määritellessään identiteettejä ja intressejä. Näin ollen aspirationaalinen konstruktivismi asettuu nykyisen kontekstin ja menneisyyden korostamisen välimaastoon. Historia nostetaan historiallisen muistin muodossa merkittäväksi tekijäksi, joka muokkaa poliittisten eliittien aspiraatioita. Lisäksi huomioidaan kuitenkin myös toimijuuden ja nykytilanteen merkitys. Kunkin hetken kansallinen identiteetti ja kansalliset intressit ovat siis yhdistelmä poliittisen eliitin käsityksiä menneestä ja nykyisyydestä. Identiteetin muotoutuminen on siten ennen kaikkea prosessi, johon vaikuttavat menneisyys, nykyisyys ja inhimillinen järkeily. Olennaista onkin keskittyä kysymyksiin siitä, miksi ja miten monien mahdollisten kansallisten identiteettien joukosta vain jotkut tulevat tarpeeksi vahvoiksi toimiakseen hallitsevana identiteettinä ja siten määrittävät valtion kansallista intressiä.⁵⁶

Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin mukaan kansallisen identiteetin ja intressien rakentumisen prosessi saa alkunsa aspiraatioista, jotka voidaan inhimillisen toiminnan perustana määrittää itsetunnon tarpeeksi. Kollektiiviseen itsetuntoon vaikuttaa sisäisesti kehitetyt käsitykset kollektiivisesta 'itsestä', tämän 'itsen' oma käyttäytyminen, sekä olosuhteet ja toimijat, joita kollektiivinen 'itse' kohtaa ulkoisessa ympäristössään. Ylläpitääkseen tai kohentaakseen itsetuntoa, ihmiset pyrkivät muuttamaan itseään tai ympäröivää maailmaansa. Aspiraatiot ovat siis lähtöisin tarpeesta säilyttää positiivinen itsetunto tai vastaavasti kohentaa negatiivista itsetuntoa. Kansallisen identiteetin tapauksessa poliittiset eliitit pyrkivät kohentamaan tai säilyttämään kollektiivista itsetuntoa. Historialliset muistot valtion tavoitteista ja asemasta vaikuttavat kollektiiviseen itsetuntoon ja luovat aspiraatioita sekä nykyhetkeen että tulevaisuuteen. Nämä historialliset aspiraatiot vaikuttavat taas siihen, nähdäänkö tietty kansallisen identiteetin ehdokasidentiteetti, eli kansallinen omakuva legitiiminä ja nouseeko tämä ehdokas siten määrittämään myös kansallisia intressejä.⁵⁷

---

⁵⁵ Clunan 2009, 6.

⁵⁶ Clunan 2009, 7–9.

⁵⁷ Clunan 2009, 9–10.

Valtion kansallinen identiteetti koostuu Clunanin mukaan kahdesta pilarista: valtion *poliittisesta tarkoituksesta*, eli poliittisen eliitin uskomuksista valtion tarkoituksenmukaisesta yhteiskuntajärjestelmästä ja valtion mahdollisesta kansallisesta missiosta, sekä uskomuksista valtion *kansainvälisestä asemasta*, eli poliittisen eliitin uskomuksista liittyen valtion kansainväliseen sijoittumiseen, oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Tällaiset ideat sisältävät historiallisia käsityksiä valtion aiemmista kansallisista ja kansainvälisistä kokemuksista.⁵⁸ Clunanin mukaan valtion kansallisten intressien määrittely liittyy kiinteästi yhteen valtion kansallisen identiteetin muotoutumisen kanssa. Valtion intressien selvittäminen edellyttääkin sen selvittämistä, millaiseksi valtion poliittinen eliitti määrittelee valtion poliittisen tarkoituksen ja kansainvälisen aseman. Ideat muuntuvat siis intresseiksi, jotka puolestaan määrittävät valtion ulkopoliittisia linjauksia. Tässä prosessissa historialliset muistot esimerkiksi valtion suuruudesta tai epäonnistumisista vaikuttavat poliittisen eliitin aspiraatioihin, ja siten myös valtion identiteettiin ja intresseihin. Jaetut muistot historiallisesta itsestä luovat aspiraatioita liittyen siihen, mitä itsen pitäisi tai ei pitäisi olla ja tehdä tulevaisuudessa. Clunan painottaa, että historialliset aspiraatiot eivät kuitenkaan määritä valtion intressejä ja käytöstä. Ne toimivat sen sijaan oleellisena kiintopisteenä, jota valtion poliittinen eliitti hyödyntää arvioidessaan valtion identiteettiä.⁵⁹

Tarkemmin määriteltynä valtion poliittinen tarkoitus koostuu uskomuksista valtion ominaisuuksista ja mahdollisesta kansallisesta missiosta, uskomuksista valtion tarkoituksenmukaisesta yhteiskuntajärjestelmästä ja siitä, onko kyseinen järjestelmä myös universaalisti soveltuva, ideoista siitä, mitkä arvot, periaatteet ja symbolit kuvastavat valtiota ja siitä, minkälaisten arvojen ja periaatteiden pitäisi hallita valtioiden välisiä suhteita. Poliittinen tarkoitus kertoo valtiolle mihin ryhmään sen pitäisi kuulua, kuten esimerkiksi ”suurvaltoihin” tai ”kehittyviin valtioihin”. Kansainväliseen asemaan liittyvät puolestaan uskomukset valtion asemasta kuvitellussa valtioiden välisessä valtahierarkiassa, jolloin valtion asema voi määrittyä esimerkiksi ”vapaan maailman johtajaksi”. Kansainväliseen asemaan lukeutuvat myös eliitin uskomukset koskien valtiolle sopivaa kunnioitusta, sekä sille kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia.⁶⁰

Ryhmän, tässä tapauksessa valtion, näkemys asemastaan suhteessa muihin ryhmiin on Clunanin mukaan pysyvin identiteetin elementti ja toimii eräänlaisena kiintopisteenä, jota vasten ryhmä muovaa intressinsä. Valtion kansainvälinen asema on siten Clunanin mukaan kestävin osa valtion

---

⁵⁸ Clunan 2009, 10.

⁵⁹ Clunan 2009, 3, 11–13.

⁶⁰ Clunan 2009, 31–32.

identiteettiä. Clunan on tutkinut Venäjän identiteetin rakentumista Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, ja hänen mukaansa Venäjän tapauksessa kansainvälinen asema onkin ollut poliittista tarkoitusta merkittävämmässä roolissa Venäjän identiteetin ja intressien muovautumisessa. Clunan kuitenkin pohtii teoksessaan sitä, onko kansainvälinen asema kaikissa tapauksissa poliittista tarkoitusta merkittävämpi.⁶¹ Tämä onkin yksi seikka, johon pyritään kiinnittämään huomiota tämän tutkimuksen aineistoa analysoitaessa.

Clunan puhuu valtion mahdollisista kansallisista identiteeteistä kansallisina omakuvina, joista jokin saattaa nousta hallitsevaksi ja siten määrittää valtion kansallista identiteettiä. Jos yksi tällainen omakuva hallitsee diskurssia pitkään, se myös institutionalisoituu lakeihin, symboleihin ja hallinnollisiin rakenteisiin, ja muovaa odotuksia koskien erilaisia oikeuksia, etuuksia, velvollisuuksia ja käytösnormeja suhteessa muihin valtioihin sekä suhteessa domestisiin toimijoihin. Omakuvan sisältämät ideat valtion poliittisesta tarkoituksesta ja kansainvälisestä asemasta nousevat siten kansallisiksi intresseiksi, arvoiksi, joita halutaan pitää yllä ja puolustaa. Myös muut omakuvat säilyvät poliittisessa diskurssissa, mutta ne eivät muokkaa intressejä, jos eivät syrjäytä hallitsevaa omakuvaa. Clunanin mukaan kansallisesta identiteetistä voidaan puhua silloin, kun omakuva on hallinnut poliittista diskurssia minimissään viiden vuoden ajan.⁶² Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Yhdysvaltojen poliittisen eliitin kongressidebattia vuosina 1998–2003. Aineisto kattaa siis suhteellisen kapean ajanjakson, mutta Kansainvälistä rikostuomioistuinta ja siihen liittymistä ei ole kongressissa juurikaan muulloin käsitelty. Ei ole myöskään merkkejä siitä, että Yhdysvaltojen suhtautuminen Kansainvälistä rikostuomioistuinta kohtaan olisi muuttumassa. Tutkimuksessa oletetaan siten, että aineiston analyysin avulla voidaan muodostaa käsitys Yhdysvaltojen hallitsevasta omakuvasta, eli Yhdysvaltojen kansallisesta identiteetistä, siten kuin poliittinen eliitti sen määrittelee Kansainvälistä rikostuomioistuinta koskevassa debatissa.

Clunanin mukaan on myös olennaista etsiä sellaisia identiteetin määritelmiä, jotka ovat valtion poliittisen eliitin laajasti jakamia. Clunanin mukaan osoituksena hallitsevasta valtion kansallisesta identiteetistä voidaankin pitää sitä, että käsitykset identiteettiin liittyen jaetaan myös yli puoluerajojen.⁶³ Tässä tutkimuksessa pyritäänkin löytämään juuri sellaisia identiteetin määritelmiä, jotka yhdistävät Yhdysvaltojen poliittista eliittiä – tässä tapauksessa Yhdysvaltojen valtapuolueita, demokraatteja ja republikaaneja.

---

⁶¹ Clunan 2009, 31, 211–212.

⁶² Clunan 2009, 29–30.

⁶³ Clunan 2009, 222, 227.

Aspirationaalinen konstruktivismi tuo kuitenkin esiin myös toisten toimijoiden merkityksen valtion identiteetin muovautumisen kannalta. Valtio asemoi itseään suhteessa erilaisiin sisä- ja ulkoryhmiin, ja tämä asemointi puolestaan vaikuttaa valtion käytökseen muita valtioita kohtaan. Käyttäytymistä ulkoryhmää kohtaan voidaan luonnehtia usein vihamieliseksi tai kilpailulliseksi, sisäryhmää kohtaan puolestaan ystävälliseksi tai yhteistyöhaluiseksi. Nämä ryhmät rakentuvat valtion identiteetin pohjalta, eli sen pohjalta, minkälaiseksi valtio näkee oman poliittisen tarkoituksensa ja kansainvälisen asemansa. Clunanin mukaan tärkein identiteetin ulottuvuus, jolla vertailu tapahtuu, on kuitenkin valtion poliittinen tarkoitus. Jos sisäryhmä rakentuu samanlaisen poliittisen tarkoituksen mukaan, suhtautuu valtio ystävällisesti sisäryhmän jäseniin ja niihin, jotka hyväksyvät valtion poliittisen tarkoituksen. Jos toisten poliittinen tarkoitus on erilainen tai jos toisten poliittisen tarkoituksen nähdään vähättelevän omaa tarkoitusta, seuraa tästä vihamielinen suhtautuminen. Valtio voi kuitenkin nähdä toiset ulkoryhmänä yhdellä aihealueella ja sisäryhmänä jollain toisella. Valtio näkee siten muut valtiot joko sisäryhmien jäseninä, osittaisina sisäryhmien jäseninä tai ulkoryhmien jäseninä. Kilpailu ja yhteenotto ovat todennäköisimpiä käyttäytymismalleja silloin, kun valtio tuntee identiteettinsä olevan uhattu – joko silloin, kun valtiota ei tunnusteta ryhmän jäseneksi tai kun valtio näkee toisen kuuluvan itseään uhkaavaan ulkoryhmään.⁶⁴ Tässä tutkimuksessa hyödynnetään Clunanin sisä- ja ulkoryhmien käsitteitä, joiden avulla pyritään hahmottelemaan sitä, miten Yhdysvallat asemoi itsensä suhteessa muihin toimijoihin.

Clunan määrittelee valtion kansalliset intressit erityisesti liittyen joko yhteistyöhön, kilpailuun tai yhteenottoon suuntautuviin käytösorientaatioihin. Tässä tutkimuksessa tukeudutaan kuitenkin ensisijaisesti sekä Clunanin että Wendtin esittämään konstruktivistiseen perusolettamukseen, jonka mukaan valtion intressit muodostuvat valtion identiteetistä käsin. Tässä tutkimuksessa identiteetti on keskeisimmässä roolissa, ja valtion intressit käsitetään sen avulla, millaisiksi ne valtion identiteetin kautta muodostuvat. Intressin nähdään siis merkitsevän yksinkertaisesti sitä, mitä valtio haluaa ja mihin se pyrkii. Clunanin hahmottelemat sisä- ja ulkoryhmät koetaan kuitenkin hyödyllisiksi toisten toimijoiden merkityksen esille tuomisessa.

Aspirationaalinen konstruktivismi kiinnittää siis huomion rakenteen sijasta toimijaan, ja erityisesti poliittisen eliitin roolin valtion identiteetin rakentumisessa. Tällainen lähestymistapa voidaan yhdistää luontevasti myös ulkopoliitiikan tutkimukseen, jonka avulla tässä tutkimuksessa syvennetään juuri toimijan merkitystä. Ulkopoliitiikan tutkimuksen ja kansainvälisen politiikan

---

⁶⁴ Clunan 2009, 48–51.

konstruktivistisen suuntauksen välisen yhteyden nähdään tässä tutkimuksessa tarjoavan tukea Clunanin aspirationaalisen konstruktivismiin käsitteistölle, joka toimii tämän tutkimuksen aineiston analyysin kannalta tärkeimpänä teoriapohjana.

3.2. Konstruktivismiin ja ulkopoliitiikan tutkimuksen välinen suhde

Ulkopolitiikan tutkimuksen juuret ovat 1950- ja 1960-luvun vaihteen tutkimuksessa, jossa huomio keskittyi päätöksentekoon ulkopoliitiikan harjoittamisessa, monitasoiseen analyysiin sekä poikkitieteellisyys. Ulkopoliittisen päätöksenteon prosessi nähtiin yhtä tärkeänä kuin itse päätös. Näitä olettamuksia voidaan pitää yhä ulkopoliitiikan tutkimuksen ytimenä. Erityisesti kylmän sodan loppumisen jälkeen kävi ilmi, että järjestelmän muutoksia ei voida selittää tai ennustaa pelkästään järjestelmätason muuttujien avulla. Hudsonin mukaan kylmän sodan aikaisen bipolaarisen järjestelmän romahdusta voidaan selittää paremmin sellaisilla ulkopoliitiikan tutkimukseen soveltuvilla tekijöillä, kuin esimerkiksi johtajien persoonallisuudella tai sisäpoliittisten pelaajien kamppailuilla. Kylmän sodan loppumisen myötä kävi siis ilmi, että kansainvälisten suhteiden valtavirtaan lukeutuvaa tutkimusta on hyödyllistä täydentää toimijaspesifisellä lähestymistavalla.⁶⁵

Ulkopolitiikan tutkimusta pidetään kansainvälisten suhteiden tutkimuksen haarana, mutta tästä huolimatta nämä lähestymistavat eivät ole juurikaan olleet yhteydessä toisiinsa. Hudsonin mukaan tämä kuilu johtuu pääosin eriävistä teoreettisista lähestymistavoista, kansainvälisten suhteiden tutkimuksen painottaessa toimijoiden samankaltaisuutta ja ulkopoliitiikan tutkimuksen puolestaan toimijoiden erityislaatuista. Hudsonin mukaan molemmat voisivat kuitenkin hyötyä toistensa näkemyksistä.⁶⁶ Myös Kaarbo viittaa kansainvälisten suhteiden tutkimuksen ja ulkopoliitiikan tutkimuksen välisen yhteyden puutteeseen. Kaarbon mukaan psykologian ja toimijan roolin painottamiseen suuntautunut ulkopoliitiikan tutkimus voi kuitenkin täydentää lisääntyvää sisäpolitiikkaan ja päätöksentekoon suuntautuvaa kansainvälisen politiikan tutkimusta. Tässä suhteessa ulkopoliitiikan tutkimuksella voidaan nähdä olevan paljon annettavaa kansainvälisten suhteiden tutkimukseen.⁶⁷ Kubáľkován mukaan ulkopoliitiikan tutkimuksen ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksen välinen ero voidaan kiteyttää siten, että ensin mainittu tutkii valtioiden ominaisuuksia yksikötasolla tehdäkseen johtopäätöksiä niiden välisistä suhteista, kun

---

⁶⁵ Hudson 2014, 16, 18, 32.

⁶⁶ Hudson 2014, 204.

⁶⁷ Kaarbo 2015, 189.

jälkimmäinen tarkastelee valtioiden välisiä suhteita järjestelmätasolla tehdäkseen johtopäätöksiä järjestelmän ominaisuuksista.⁶⁸

Kaarbon mukaan ulkopolitiikan tutkimus nähdään usein marginaalisena suhteessa kansainvälisten suhteiden suurille teoreettisille debateille. Tämän voidaan nähdä juontuvan toisaalta kansainvälisten suhteiden tutkimuksen kehityksestä, itse ulkopolitiikan tutkimuksen kehityksestä ja siihen liittyvistä ongelmista, ulkopolitiikan tutkimukseen kohdistuvista väärinkäsityksistä, tai uskomuksesta liittyen siihen, että nämä lähestymistavat ovat ja niiden tuleekin olla erillisiä tutkimusohjelmia. Ulkopolitiikan tutkimus ei myöskään onnistunut tarttumaan konstruktivistis-ideationaalisen käänteen tarjoamaan mahdollisuuteen, vaikka myös ulkopolitiikan tutkimuksessa ideat ja diskurssit ovat keskeisessä asemassa. Monet kansainvälisten suhteiden tutkijat näkevät ulkopolitiikan tutkimuksen myös liian individualistisena, ja näkevät sen jättävän huomiotta merkityksellisiä sosiaalisia ja intersubjektiivisiä tekijöitä. Kaarbon mukaan ulkopolitiikan tutkimus keskittyykin kyllä toimijoiden rooliin, mutta ottaa silti huomioon myös toimijan suhteen toisiin ja toisaalta toimijan ja rakenteen väliset suhteet.⁶⁹ Ulkopolitiikan tutkimusta ei myöskään nähdä yksittäisenä teoriana, vaan sen nähdään nostavan esiin sekalaisen joukon muuttujia. Kaarbon mukaan useimmat yksittäisiinkin tapauksiin keskittyvät ulkopolitiikan tutkimukset pyrkivät kuitenkin ymmärtämään yleisempiä trendejä tai toistuvia prosesseja.⁷⁰

Ulkopolitiikan tutkimuksen keskeisimpiä elementtejä ovat analyysin monitasoisuus, poikkitieteellisyys ja toimijakeskeisyys.⁷¹ Ulkopolitiikan tutkimus pyrkii selittämään ulkopoliittisia prosesseja tai käytöksiä sisäisten ja päätöksentekemiseen liittyvien tekijöiden avulla. Valtiota ei siis kohdella ”mustana laatikkona”, vaikkakin sisäisten dynamiikkojen painoarvo vaihtelee ulkopolitiikan tutkimuksen sisällä merkittävästi. Pääpaino ulkopolitiikan tutkimuksessa on kuitenkin keskeisissä päätöksentekijöissä ja heidän subjektiivisissa ymmärryksissä, joiden kautta myös institutionaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät nousevat merkityksellisiksi. Johtajien subjektiiviset ymmärrykset nähdään siten tärkeimpänä tekijänä, jonka kautta myös muilla tekijöillä on vaikutusta. Ulkopolitiikan tutkimuksen lähtökohta kansainvälisten politiikan ymmärtämiseen ja selittämiseen eroa siten kansainvälisten suhteiden lähtökohdasta. Kaarbon mukaan sisäpolitiikan ja päätöksenteon kasvavaa roolia kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa voidaan kuitenkin pitää osoituksena siitä, että monet kansainvälisten suhteiden tutkijat ovat ohittaneet toimija-rakenne-

---

⁶⁸ Kubáľková 2001, 15.

⁶⁹ Kaarbo 2015, 192–193, 200.

⁷⁰ Kaarbo 2015, 194.

⁷¹ Hudson 2014, 7.

debatin, ja että näillä lähestymistavoilla olisi paljon annettavaa toisilleen. Ulkopolitiikan tutkimus tuokin esiin sisäpolitiikan ja päätöksenteon merkityksen monissa kansainvälisiin suhteisiin liittyvissä kysymyksissä, kuten kansainväliset interventiot, alueelliset dynamiikat tai ydinaseiden leviämisen estäminen. Kaarboon mukaan ulkopolitiikan tutkimuksella onkin paljon annettavaa kansainvälisten suhteiden tutkimukselle esimerkiksi mieltymysten, motiivien ja toimija-rakennesuhteiden osalta.⁷²

Ulkopolitiikan tutkimuksen ja kansainvälisten suhteiden konstruktivistisen suuntauksen yhteyttä voidaankin pitää ilmiselvänä.⁷³ Molempien lähestymistapojen päämääränä on tutkia, miten toimijat, poliittiset johtajat tai tavalliset kansalaiset konstituoivat maailmaa.⁷⁴ Näitä lähestymistapoja siis yhdistävät samankaltaiset oletukset toimijuudesta ja ideoista. Toisten konstruktivistien keskittyessä järjestelmän tasoon, ovat toiset tarkastelleet myös valtion sisäisiä normatiivisia ja ideationaalisia voimia. Siten valtion ulkopoliittikkaa on pyritty ymmärtämään sellaisten konstruktivististen käsitteiden kuten kulttuurin, identiteettien, ideoiden, diskurssien ja roolien avulla.⁷⁵ Näiden kahden lähestymistavan syvempi yhdistäminen voisikin avata oven merkittävälle teoreettiselle kehitykselle.⁷⁶

Hudsonin mukaan ulkopolitiikan tutkimus pyrkii selittämään tai ymmärtämään ihmistoimijoiden päätöksiä, useimmiten päätöksiä sellaisten toimijoiden taholta, joilla on auktoriteettia valtion resurssien suhteen, ja nimenomaan sellaisia päätöksiä, joihin liittyy kansainvälisyyden elementti. Ulkopolitiikan tutkimus suuntaa siten huomionsa tekijöihin, jotka vaikuttavat ulkopoliittiseen päätöksentekoon ja ulkopoliittisiin päätöksentekijöihin. Pyrkimyksenä onkin tarkastella nimenomaan ihmisiä kansainvälisten suhteiden toimijoina. Hudsonin mukaan valtio ei yksinkertaisesti voi olla toimija; valtiot ovat abstraktioita, joihin ei voida liittää toimijuutta. Siten vain ihminen voi olla todellinen toimija.⁷⁷ Hudsonin mukaan kansainvälisissä suhteissa on kyse inhimillisistä päätöksentekijöistä, joita ei voida pelkistää yhtenäisiksi rationaalisiksi toimijoiksi tai nähdä käsittävän valtiota. ”Valtio” on näin ollen metafyyssinen abstraktio, jota ei voida lähestyä realistisena käsitteellistämisenä. Valtioilla ei myöskään voi olla ideoita, vain ihmisillä. Vain inhimillinen toimija voi luoda identiteettejä ja vain ihmiset voivat toimia niiden pohjalta. Siten vain

---

⁷² Kaarbo 2015, 191–192, 195.

⁷³ Hudson 2014, 218–219, Kaarbo 2015, 199, Smith 2001, 38.

⁷⁴ Hudson 2014, 218–219, Smith 2001, 38.

⁷⁵ Kaarbo 2015, 199.

⁷⁶ Hudson 2014, 218–219.

⁷⁷ Hudson 2014, 4–7.

ihmiset voivat olla toimijoita kansainvälisissä suhteissa. Hudsonin mukaan Wendt syyllistyykin riittämättömään toimijuuden käsitteellistämiseen.⁷⁸ Tämän tutkimuksen kannalta juuri toimijuuden, ja nimenomaan ihmistoimijuuden korostaminen on olennaista.

Ulkopolitiikan tutkimuksessa tarkasteltaviin analyysin tasoihin lukeutuvat muun muassa erilaiset kognitiiviset prosessit, johtajien persoonallisuus, pienryhmädynamiikka, järjestölliset prosessit, byrokraattinen politiikka, valtion ominaisuudet, sekä alueelliset ja kansainväliset järjestelmät. Näiden lisäksi ulkopoliitiikan tutkimus keskittyy kulttuuriin ja identiteettiin, sekä sisäpoliittiseen kamppailuun, jotka ovat lähinnä tätä tutkimusta. Kulttuurin ja identiteetin tutkimuksen kehittämiseen voidaan luokitella muun muassa rooliteoria, nationalismi ja identiteettipolitiikka, sekä identiteetin tutkimus historian ja diskurssin avulla. Sisäpoliittista kamppailua tutkittaessa huomio voidaan suunnata muun muassa valtion yhteiskuntajärjestelmään, julkiseen mielipiteeseen, mediaan, tai niin kutsuttuun kahden tason pelin tutkimukseen.⁷⁹ Tämän tutkimuksen kannalta olennaista on identiteetin tutkimus. Myös sisäpolitiikka nousee esille, mutta se toimii pääasiassa täydentävässä roolissa.

3.3. Identiteetti ulkopoliitiikan tutkimuksessa

Kylmän sodan aikana kulttuurin ja identiteetin merkitys valtion ulkopoliitiikan kannalta oli helppo ohittaa, kun huomion keskipisteenä oli suurvaltojen kaksinkamppailu, ei niinkään valtioiden sisäiset erityispiirteet. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa voidaan kuitenkin pitää ilmiselvänä, että sisäiset motivaatiot ja niihin vaikuttavat tekijät, kuten kulttuuri ja identiteetti, ovat merkityksellisiä tekijöitä ulkopoliitiikan harjoittamisen suhteen. Hudsonin mukaan kuitenkin juuri kulttuurin ja identiteetin tutkimus on yksi vähiten kehittyneistä ulkopoliitiikan tutkimuksen lähestymistavoista. Tämä on erikoista, kun otetaan huomioon se, että ulkopoliitiikan tutkimus pyrkii nimenomaan toimijaspesifisyyteen, ja siten sen voidaan ajatella soveltuvan hyvin myös kulttuurin ja identiteetin tutkimukseen. Hudsonin mukaan tämä johtuu siitä, että kulttuuri ja identiteetti ovat olleet suurelta osin muiden yhteiskuntatieteiden kuin kansainvälisten suhteiden, kuten antropologian, sosiologian ja sosiaalisen psykologian, aluetta.⁸⁰ Kylmän sodan loppuminen merkitsi kuitenkin kahden johtavan valtion välisen materiaalistien kyvykkyyksien jakautumisen loppua, ja tämä odottamaton muutos toi esiin neorealismien ja neoliberalismin heikkouden – niiden rakenteellisen determinismin.

---

⁷⁸ Hudson 2014, 4, 12.

⁷⁹ Hudson 2014, 34.

⁸⁰ Hudson 2014, 117–118.

Identiteettien painottaminen materiaalisten kyvykkyyksien painottamisen sijaan merkitsee sitä, että huomion kohteena ei ole se, mitä valtiot voivat tehdä johtuen asemastaan rakenteessa, vaan mitä ne haluavat tehdä johtuen siitä, miten ne näkevät itsensä suhteessa toisiin.⁸¹

Hudsonin mukaan identiteetti suhteessa ulkopoliittikkaan viittaa kysymyksiin siitä, kuka ”me” olemme, mitä ”me” teemme, ja keitä ”he” ovat. Erityisesti järjestelmällisen muutoksen jälkimainingeissa voi olla epävarmuutta siitä, mitä ”me” pitää sisällään, jolloin erilaiset toimijat tai toimijoiden ryhmät alkavat tarjota vastauksia tähän kysymykseen omien poliittisten päämääriensä mukaan. Menestyäkseen tässä debatissa toimijoiden täytyy vedota syvälle juurtuneisiin kulttuurisiin uskomuksiin, jotka suuri osa kansalaisista jakaa. Sen määrittelemiseen, keitä me olemme, liittyy myös sen määrittely, mitä me teemme tai mitä meidän pitäisi tehdä. Tässä yhteydessä viitataan sekä kansakunnan sankarilliseen historiaan että merkittäviin epäonnistumisiin. Myös toisilla on kuitenkin merkitystä oman identiteetin määrittelyssä. Näiden toisten rooli voi olla joko hyvä, paha tai toisaalta myös samantekevä. Kun esimerkiksi halutaan hahmottaa, kuka on uusi ”he”, käsitetään tämä toinen usein suhteessa johonkin hyvin tunnettuun rooliin. Esimerkiksi Saddam Hussein voi olla ”toinen Hitler”, ja Slobodan Milosevic ”toinen Saddam Hussein” tai ”toinen Hitler”. ”He” voi löytyä kuitenkin myös kansakunnan sisältä.⁸²

Tässä tutkimuksessa Hudsonin määrittelyiden koetaan tukevan Clunanin määrittelyjä valtion identiteetin rakentumisen suhteen. Kysymykset siitä, keitä me olemme, mitä me teemme ja mitä meidän pitäisi tehdä, sekä keitä he ovat, liittyvät läheisesti Clunanin ajatuksiin valtion poliittisesta tarkoituksesta, kansallisesta missiosta ja kansainvälisestä asemasta. Myös Clunanin tutkimuksessa huomio keskittyy eliitin lausuntoihin siitä, mitä valtio ja sen toiset ovat ja mitä niiden pitäisi olla, sekä siihen, miten eri pelaajat toimivat ja miten niiden tulisi toimia⁸³. Myös Banchoff on pyrkinyt yhdistelemään ulkopoliittikan tutkimusta ja konstruktivismia ja hänkin määrittelee valtion identiteetin rakentumisen sellaisella tavalla, jonka nähdään tässä tutkimuksessa yhdistyvän luontevasti Clunanin määrittelyihin.

Banchoffin mukaan konstruktivistien tulee hakea tukea teoreettisille olettamuksilleen identiteetistä ja sen vaikutuksista, ja siten tarkastella identiteetin sisältöä tietyissä empiirisissä konteksteissa.

---

⁸¹ Kubáľková 2001, 32–33.

⁸² Hudson 2014, 118–119.

⁸³ Clunan 2009, 226.

Heidän täytyy siis siirtyä järjestelmällisestä analyysistä ulkopoliitiikan tutkimiseen.⁸⁴ Banchoffin mukaan suurin osa konstruktivistista tutkimusta on kiinnittänyt huomionsa kansainvälisen järjestelmän tasolle ja jättänyt huomiotta sisäpolitiikan merkityksen, eikä siten pysty määrittelemään valtion identiteetin sisältöä spesifisesti. Ulkopoliitiikan konstruktivistisen tutkimuksen tuleekin tarkastella valtion identiteetin ymmärryksiä kansallisella tasolla. Banchoff kiinnittää siten huomion valtion identiteetin sisältöön, siihen mistä se todella koostuu ja miten identiteettiä voidaan havainnoida.⁸⁵

Tämä havainnointi tapahtuu Banchoffin mukaan keskittymällä erityisesti valtion poliittisen eliitin debattiin. He edustavat valtiotaan kotimaassa ja ulkomailla, ja heidän artikulointinsa valtion identiteetistä on siten merkittävin. Lisäksi erityisesti demokraattisissa valtioissa poliittisen eliitin näkemykset valtion identiteetistä vastaavat yleisesti hyvin myös koko yhteiskunnan näkemyksiä. Valtion identiteetin tulee kuitenkin olla jaettu puolueiden sisällä ja myös niiden välillä. Poliittisen eliitin diskurssissa on kyse ennen kaikkea julkisesta kommunikaatiosta, ei yksityisistä näkemyksistä, joten eliitin diskurssin tarkastelu soveltuu hyvin myös konstruktivismin pyrkimykseen tutkia intersubjektiivisiä merkityksiä. Banchoffin mukaan demokraattisen valtion tapauksessa erityisesti lainsäädännöllisellä areenalla käydyt debattit ovat luotettavimpia osoituksia valtion identiteetistä. Näissä yhteyksissä poliittiset päätöksentekijät määrittelevät ja oikeuttavat ulkopoliittisia kantojaan, sekä määrittävät valtion identiteettiä tiettyyn tapaukseen liittyen.⁸⁶ Sekä Banchoff että Clunan korostavat siis valtion poliittisen eliitin roolia valtion identiteetin muotoutumisen kannalta. Banchoffin ajatus lainsäädännöllisen debatin merkityksestä antaa tukea tämän tutkimuksen pyrkimykselle tarkastella juuri Yhdysvaltojen kongressin, lainsäädäntövaltaa harjoittavan hallinnollisen haaraan, debattia.

Banchoff jakaa eliitin identiteettidiskurssin kahteen ulottuvuuteen: kuvailevaan ja narratiiviseen. Identiteettiä voidaan havainnoida ensinnäkin etsimällä kuvailuja valtion asemasta suhteessa muihin valtioihin ja instituutioihin. Tällainen diskurssi määrittää ystäviä ja vihollisia, sekä institutionaalisia normeja, jotka toimivat identiteetin perustana. Eliitti siis kuvailee sitä ”kuka me olemme” liittyen siihen ”ketä ja mitä me edustamme”. Toisaalta eliitti myös kertoo tarinaa siitä, miten valtio on historiallisesti toiminut suhteessa ympäröivään maailmaansa. Suhteita muihin valtioihin ja instituutioihin siis täydennetään narratiivilla siitä, millaisia nämä suhteet ovat olleet ja millaisia ne

---

⁸⁴ Banchoff 1999, 284.

⁸⁵ Banchoff 1999, 260–262.

⁸⁶ Banchoff 1999, 269–270.

ovat nykyhetkessä. Narratiivisessa ulottuvuudessa on siis kyse kollektiivisesta muistista, siitä ”missä olemme olleet”.⁸⁷ Tässä tutkimuksessa Banchoffin ja Clunanin käsitykset nähdään pitkälti yhteensopivina ja toisiaan täydentävinä. Banchoffin käsitys identiteetidiskurssin kuvailevasta ulottuvuudesta vastaa Clunanin määritelmää valtion poliittisesta tarkoituksesta ja kansainvälisestä asemasta. Molemmissa on kyse siitä, kuka valtio on ja mitä se edustaa. Banchoffin narratiivinen ulottuvuus vastaa puolestaan Clunanin käsitystä jaettujen historiallisten muistojen merkityksestä valtion identiteetin muotoutumiselle.

Seuraavassa luvussa siirrytään käsittelemään identiteetin tutkimusta nimenomaan Yhdysvaltojen tapauksessa. Ensin käsitellään yleisimpiä tapoja kuvata Yhdysvaltojen identiteettiä ja ulkopolitiikkaa. Tämän jälkeen identiteettiä ja ulkopolitiikkaa tarkastellaan erityisesti amerikkalaisen erityislaatuisuuden näkökulmasta.

---

⁸⁷ Banchoff 1999, 270.

4. YHDYSVALTOJEN IDENTITEETTI JA ULKOPOLITIikka KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa on tutkittu hyvin paljon ja sitä voidaan kuvailla monin erilaisin tavoin. Usein sitä kuvaillaan kuitenkin erilaisten dikotomioiden, kahtiajakojen kautta. Tämän tutkimuksen kannalta erityisesti isolationismi ja internationalismi, sekä unilateralismi ja multilateralismi ovat hyödyllisiä käsitteitä. Tässä tutkimuksessa nähdään, että tällaiset perinteiset amerikkalaisen ulkopolitiikan kuvailut pitävät sisällään Yhdysvaltojen identiteetin määrittelyjä – uskomuksia siitä, kuka ja millainen Yhdysvallat on, mitä se edustaa, mitä se haluaa, mitä se tekee ja mitä sen pitäisi tehdä. Traditiot nähdään siis tässä yhteydessä eräänlaisina ymmärryksinä Yhdysvaltojen identiteetistä. Tässä luvussa käsitellään ensin Yhdysvaltojen ulkopolitiikan hahmottamista neljään eri koulukuntaan, hamiltonilaiseen, wilsonilaiseen, jeffersonilaiseen sekä jacksonilaiseen koulukuntaan. Näiden koulukuntien taustalla vaikuttavat juuri edellä mainitut dikotomiat. Tämän jälkeen käsitellään ulkopolitiikan hahmottamista erityisesti unilateralismi-multilateralismi-askelilla.

Forsythen mukaan Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaan ja erityisesti ihmisoikeuksiin asennoitumiseen on vaikuttanut neljä ideationaalista traditiota: liberalismi, realismi, unilateralismi ja amerikkalainen erityislaatuisuus. Forsythen mukaan näistä erityisesti amerikkalainen erityislaatuisuus on ollut hallitseva.⁸⁸ Tässä tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus on vielä kokonaisvaltaisempi tapa hahmottaa Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa ja identiteettiä. Oletuksena on myös, että aineistosta on löydettävissä viittauksia juuri sellaiseen identiteettiin, jota amerikkalainen erityislaatuisuus kuvaa paremmin ja kattavammin kuin perinteiset kahtiajaot. Crothersin mukaan erityislaatuisuuden käsite ei sinällään viittaakaan mihinkään tiettyyn ulkopoliittiseen orientaatioon. Sitä on käytetty oikeuttamaan sekä Yhdysvaltojen eristäytymistä että aktiivista internationalismia.⁸⁹ Perinteiset amerikkalaisen ulkopolitiikan jakolinjat tarjoavat kuitenkin hyvän taustan ja tuovat esille keskeisiä käsitteitä, joiden avulla myös amerikkalaista erityislaatuutta on hyvä lähestyä.

---

⁸⁸ Forsythe 2002b, 501–502, 509.

⁸⁹ Crothers 2011, 25.

4.1. Yhdysvaltojen ulkopolitiikan perinteiset jakolinjat

Isolationismin käsitteellä viitataan yleisesti Yhdysvaltojen harjoittamaan ulkopolitiikkaan sen varhaisimmista ajoista aina 1940-luvun alkuun. Tänä aikakautena Yhdysvaltojen ei yleisesti nähdä osallistuneen transatlanttiseen valtopolitiikkaan. Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltojen nähdään kuitenkin muuttaneen suhtautumistaan kohti internationalismia – pysyvää globaalia osallistumista ja kansainvälistä johtajuutta. Yhdysvallat ei enää karttanut transatlanttisia ja kansainvälisiä sotilaallisia liittoumia, pyrki kehittämään globaalia taloutta ja sijoitti joukkojaan muihin valtioihin. Tällaista näkemystä Yhdysvaltojen ulkopolitiikasta voidaan Crothersin mukaan pitää kuitenkin pelkistettynä, eivätkä nämä termit hänen mukaansa kuvaa Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa kattavasti. Voidaan esimerkiksi ajatella, että Yhdysvallat ei ole ollut ollenkaan niin isolationistinen kuin usein kuvitellaan.⁹⁰

Meadin mukaan amerikkalaiseen ulkopolitiikkaan on liitettävissä syvälle juurtuneita lähestymistapoja, eräänlaisia koulukuntia, joiden vaikutus on ollut havaittavissa jo hyvin varhain Yhdysvaltojen historiassa. Nämä koulukunnat ovat kehittyneet kukin omalla tavallaan johtuen muutoksista kansainvälisessä järjestyksessä ja amerikkalaisessa yhteiskunnassa, mutta ovat silti säilyttäneet peruspiirteensä vuosisatojen ajan. Nämä koulukunnat pitävät sisällään lähestymistapoja niin sisä- kuin ulkopolitiikan suhteen, ja heijastavat moraalisia ja poliittisia arvoja, sekä sosioekonomisia ja poliittisia intressejä. Meadin mukaan päättäjiin tai tavallisiin kansalaisiin ei kuitenkaan useimmiten ole yhdistettävissä vain yhden koulukunnan ideoita ja arvoja, vaan useimmissa amerikkalaisissa yhdistyy eri elementtejä eri koulukunnista.⁹¹ Mead nimeää nämä koulukunnat *hamiltonilaiseksi*, *wilsonilaiseksi*, *jeffersonilaiseksi* sekä *jacksonilaiseksi* koulukunnaksi. Meadin mukaan nämä ajatusmallit ovat muokanneet amerikkalaista ulkopoliittista debattia aina 1700-luvulta 2000-luvulle, ja hän näkee näin tapahtuvan myös tulevaisuudessa.⁹²

Hamiltonilaisen koulukunnan ytimessä on amerikkalaisen liiketoiminnan tukeminen sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Hamiltonilaiset ovatkin historiallisesti pyrkineet varmistamaan, että hallinto tukee amerikkalaisten elinkeinonharjoittajien ja sijoittajien oikeuksia. He ovat myös ajaneet yhteistyötä Britannian kanssa, ja brittiläisen imperiumin kaatuessa tukivatkin vahvasti sitä, että Yhdysvallat ottaisi brittiläisen taakan kantaakseen. Hamiltonilaisiksi voidaan lukea esimerkiksi

---

⁹⁰ Crothers 2011, 22–23.

⁹¹ Mead 2002, 86–87.

⁹² Mead 2002, xvii.

Theodore Roosevelt ja George H. W. Bush, sekä senaattori Henry Cabot Lodge, joka vastusti Woodrow Wilsonia Versailles'n rauhansopimuksen suhteen. *Wilsonilaisen* koulukunnan edustajat puolestaan uskovat Yhdysvaltojen moraaliseen velvollisuuteen levittää omia arvojaan maailmanlaajuisesti. Wilsonilaisen ideologian edustajat näkevät tyypillisesti, että Yhdysvaltojen intressien edistämiseksi muiden valtioiden tulee hyväksyä perustavanlaatuiset amerikkalaiset arvot ja harjoittaa sisä- ja ulkopoliitiikkaansa sen mukaisesti. *Jeffersonilainen* koulukunta näkee Yhdysvaltojen ensisijaisena intressinä demokratian säilyttämisen kotimaassa. Pyrkimyksenä on välttää amerikkalaisten arvojen pakottamista muihin maihin, ja samalla puolustaa Yhdysvaltojen itsenäisyyttä mahdollisimman vähillä kustannuksilla ja riskeillä. Tähän koulukuntaan lukeutuu esimerkiksi demokraattista isolationismia edustavia ajattelijoita. *Jacksonilainen* koulukunta edustaa puolestaan laajalle levinnyttä populistista ja populaaria kulttuuria, johon voidaan yhdistää sellaisia käsitteitä kuten kunnia, itsenäisyys, urheus ja sotilaallinen ylpeys. Tähän ideologiaan voidaan yhdistää esimerkiksi Theodore Rooseveltin, John F. Kennedyn ja George H. W. Bushin sankarillisten sotakokemusten avittama poliittinen menestys. Mead kuvailee Jacksonilaisen ideologian vaikutusta amerikkalaiseen ulkopoliittiseen debattiin suunnattomaksi. Meadin mukaan amerikkalaisen ulkopoliitiikan hahmottaminen näiden neljän koulukunnan valossa auttaa ymmärtämään sisä- ja ulkopoliitiikan välistä suhdetta, sekä näkemään amerikkalaisen ulkopoliittisen historian toisiinsa liittymättömien tapausten sarjan sijasta eräänlaisena jatkumona ja yhtenäisenä kokonaisuutena.⁹³

Mead määrittelee hamiltonilaiset ja wilsonilaiset kylmän sodan jälkeisessä maailmassa globalisteiksi, joiden mukaan amerikkalaisen ulkopoliitiikan ensisijaisena tehtävänä on rakentaa globaali järjestys. Wilsonilaisittain tämä merkitsee demokratian levittämistä ja kansainvälistä ihmisoikeuksien suojelua, kun taas hamiltonilaisille Yhdysvaltojen sotilaalliselle ja taloudelliselle mahdollille pohjautuvan maailmanlaajuisen kauppapoliittisen järjestyksen rakentamista. Jeffersonilaiset ja jacksonilaiset puolestaan vastustivat tällaista globalismia, ja heille kylmän sodan loppuminen merkitsikin mahdollisuutta vähentää Yhdysvaltojen kansainvälisiä sitoumuksia. Mead määrittelee sekä George H. W. Bushin että Bill Clintonin hallinnot vankan globalistisiksi. 1990-luvun mittaan globalistinen liittouma kuitenkin heikkeni, ja Bush nuoremman linja voidaankin määritellä eräänlaiseksi hamiltonilaiseksi agendaksi, joka vetoaa jacksonilaiseen tai jopa jeffersonilaiseen ajattelumalliin.⁹⁴

---

⁹³ Mead 2002, 87–89, 90.

⁹⁴ Mead 2002, 268–269.

Wilsonilaisten kunnianhimoiseen agendaan lukeutui kansainvälisten oikeudellisten ja poliittisten instituutioiden vahvistaminen, ihmisoikeuksia rikkoneiden diktaattoreiden asettaminen oikeuden eteen, sekä multilateraalisten sanktioiden kehittäminen kansainvälisen politiikan instrumenttina. Wilsonilaisen agendan menestymistä rajoitti kuitenkin laaja vastustus kaikkia sellaisia instituutioita ja käytäntöjä vastaan, joiden nähtiin loukkaavan Yhdysvaltojen suvereniteettia. Meadin mukaan kylmän sodan loppumista seurannutta vuosikymmentä ja kyseisen ajan amerikkalaista ulkopolitiikkaa voidaankin pitää osoituksena siitä, että vastustus luopua osasta kansallista suvereniteettia kansainvälisen lain hyväksi oli edelleen vahvaa. Mead näkee esimerkiksi Kiiton ilmastopimuksen, Ydinkoekieltosopimuksen, Ottawan miinakieltosopimuksen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen tällaiseen kuvioon lukeutuviksi. Hamiltonilaiset näkevätkin kansallisen suvereniteetin Yhdysvaltojen kansalaisten hyvinvoinnin takeena, ja jacksonilaiset ja jeffersonilaiset ovat vieläkin vahvemmin sitoutuneita kansalliseen suvereniteettiin. Meadin mukaan wilsonilaisilla ei yksinkertaisesti ollut kylmän sodan loppumisen jälkeen tarpeeksi sisäpoliittista valtaa toteuttaakseen haluamaansa ulkopolitiikkaa. Esteenä ovat olleet samat voimat, jotka estivät Yhdysvaltojen liittymiseen Wilsonin visioimaan Kansainliittoon.⁹⁵

Mead yhdistää tämän koulukuntien ja ideologioiden välisen kamppailun myös hallinnon toimeenpanollisen ja lainsäädännöllisen haaran väliseen poliittiseen kamppailuun, sekä jossain määrin toimeenpanohaaran siviili- ja sotilaspuolen väliseen kamppailuun. Toimeenpanohaaran siviilivirkoja hallitsivat kylmän sodan loppumisen jälkeen hamiltonilaiset ja wilsonilaiset, kun taas puolustusministeriössä vallitsi jacksonilainen ja jeffersonilainen ideologia. Puolustusministeriön ajattelutapaa selittää Meadin mukaan Vietnamin sodan muisto ja pelko sotilaallisesta konfliktista, jolla ei ole kansalaisten tukea, sekä humanitaaristen interventtioiden vaatimien uusien käytäntöjen vastustus. Kongressia taas voidaan luonnehtia jacksonilaiseksi ja jeffersonilaiseksi, erityisesti republikaanien ottaessa vallan vuonna 1994.⁹⁶ Mead yhdistääkin jacksonilaisen vaikutusvallan erityisesti kongressiin ja keskeisiin senaattoreihin kuten republikaani Jesse Helmsiin, josta tuli senaatin kansainvälisten suhteiden komitean puheenjohtaja vuoden 1994 senaatin vaalien jälkeen. Presidentti Clinton joutui siten harjoittamaan ulkopolitiikkaansa ilman kongressin tukea.⁹⁷

Toinen tapa lähestyä amerikkalaisen ulkopolitiikan kuvailua on tehdä jakolinjoja isolationismi/internationalismi- sekä unilateralismi/multilateralismi-akseleilla. Patrickin mukaan

---

⁹⁵ Mead 2002, 284, 290–292.

⁹⁶ Mead 2002, 304–305.

⁹⁷ Mead 2002, 268, 305.

kylmän sodan jälkeinen debatti Yhdysvaltojen ulkopoliitikasta onkin keskittynyt kahden kilpailevan internationalistisen näkemyksen, unilateralismin ja multilateralismin ympärille. Patrick pitää isolationismia täysin epäuskottavana vaihtoehtona. Näiden käsitteiden ympärillä pyörivä debatti voidaan tiivistää siihen, pitäisikö Yhdysvaltojen toimia yksin vai yhdessä muiden kanssa. Multilateralismin edustajat painottavat kansainvälisiin sääntöihin ja yhteistyöhön turvautumista, ja unilateralistit puolestaan vapautta toimia kansainvälisesti sekä rajoittamatonta kansallista suvereniteettia.⁹⁸

Patrickin mukaan Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa kylmän sodan loppumisen jälkeen voidaan kuvailla hyvin ristiriitaiseksi multilateraalisen osallistumisen näkökulmasta, sekä hyvin valikoivaksi uusien kansainvälisten sitoumusten suhteen. Patrick näkeekin Yhdysvaltojen valinneen useassa tapauksessa yksin toimimisen globaalien ongelmien suhteen. Yhdysvallat on vaatinut erivapauksia ehdotetuista kansainvälisistä regiimeistä, jättänyt ratifioimatta tai toteuttamatta laajasti hyväksytyjä sopimuksia ja vetäytynyt multilateraalisista sitoumuksista. Multilateralismin vastustus on siten vaikuttanut Yhdysvaltojen politiikkaan monilla osa-alueilla, niin voimankäytön, rauhanturvaamisen, asevalvonnan, YK:n, sanktioiden, ihmisoikeuksien, kansainvälisen kaupan, ympäristöpolitiikan, kuin Kansainvälisen rikostuomioistuimenkin suhteen. Osoituksena Yhdysvaltojen politiikan ristiriitaisuudesta Patrick mainitsee sen, kuinka Yhdysvallat on ollut kehittämässä kansainvälistä lakia, mutta kuitenkin suhtautunut epäilevästi kansainvälisiin lainsäädännöllisiin regiimeihin, kuten Kansainväliseen rikostuomioistuimeen sitoutumiseen. Patrick kuvailee Clintonin hallinnon olleen aluksi ”määrätietoisena multilateralistina”, mutta perääntyneen kongressin ja julkisten epäilysten edessä pragmaattiseen internationalismiin, jossa pyritään kyllä multilateraaliseen toimintaan, mutta tarpeen vaatiessa toimitaan kuitenkin unilateraalisesti. 1990-luvun puoliväliin mennessä multilateralismi alettiin käsitteellä yhdistää Yhdysvaltojen vallan ja suvereniteetin sopimattomaan rajoittamiseen. Tämä kehitys huipentui lukuisiin kansainvälisistä sopimuksista ja sitoumuksista vetäytymisiin George W. Bushin hallinnon ensimmäisen puolen vuoden aikana.⁹⁹

Yhdysvaltojen ristiriitaista ja valikoivaa suhtautumista multilateraaliseen yhteistyöhön voidaan Patrickin mukaan selittää Yhdysvaltojen poliittisen kulttuurin, sisäisen institutionaalisen rakenteen, sekä Yhdysvaltojen globaalin hallinnan avulla. Yhdysvaltojen poliittiseksi kulttuuriksi Patrick määrittelee amerikkalaisen erityislaatuisuuden – kokonaisvaltaisen uskon Yhdysvaltojen perustavanlaatuisen liberaalien periaatteiden ainutlaatuisuuteen ja ylivoimaiseen paremmuuteen,

---

⁹⁸ Patrick 2002, 1–2.

⁹⁹ Patrick 2002, 2–3, 5, 13–14.

sekä näkemyksen Yhdysvaltojen erityisestä kohtalosta kansojen joukossa. Patrickin mukaan tämä kulttuuri mahdollistaa kuitenkin yhtä lailla sekä unilateraalisen että multilateraalisen toiminnan. Toisaalta erityislaatuisuus motivoi Yhdysvaltoja tekemään kansainvälisestä järjestyksestä itsensä kaltaisen ja lakiin perustuvan yhteisön johtamalla multilateraalisia instituutioita, toisaalta se saa aikaan halun suojella Yhdysvaltojen ainutlaatuisia arvoja ja instituutioista ulkoisilta vaikutuksilta sekä puolustaa Yhdysvaltojen kansallisia intressejä, suvereniteettia ja vapautta toimia suhteessa globaaleihin sääntöihin ja ylikansallisiin instituutioihin. Myös Yhdysvaltojen sisäisen rakenne ja vallanjako vaikeuttaa multilateraalista toimintaa. Tässä yhteydessä Patrick nostaa esille kansainvälisten sopimusten ratifioimiseksi tarvittavan senaatin enemmistön hyväksynnän, joka antaa poliittisille vähemmistöille mahdollisuuden estää Yhdysvaltojen osallistumisen ehdotettuihin sopimuksiin. Toisaalta pelkästään Yhdysvaltojen suunnaton valta antaa Yhdysvalloille kyvyn ja motivaation toimia yksin.¹⁰⁰

Meadin hahmottelemat koulukunnat ja unilateralismi-multilateralismi-jaottelu soveltuvat varsin hyvin Yhdysvaltojen identiteetin ja ulkopoliittisen toiminna tarkasteluun juuri Kansainvälisen rikostuomioistuimen suhteen. Tässä tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus on edellä käsiteltyjä jakolinjoja kokonaisvaltaisempi tapa hahmotella Yhdysvaltojen identiteettiä ja ulkopoliitiikkaa.

4.2. Amerikkalainen erityislaatuisuus

Amerikkalaista erityislaatuisuutta (*american exceptionalism*) voidaan tarkastella eri näkökulmista. Forsythe määrittelee amerikkalaisen erityislaatuisuuden amerikkalaisen omakuvan, nationalismin ja poliittisen kulttuurin ytimeksi. Amerikkalainen erityislaatuisuus viittaa uskomuksiin siitä, että amerikkalaiset ovat erityisen hyvä ja suurenmoinen kansa, että heitä yhdistää ennen kaikkea sitoutuminen henkilökohtaisen vapauden arvoon ja että tähän vapauteen perustuva yhteiskuntajärjestelmä on mallina koko muulle maailmalle. Yhdysvaltojen perustuslaki Bill of Rights -lisäyksineen symbolisoi näitä arvoja, ja amerikkalaisuus onkin ennen kaikkea uskollisuutta näille konstitutionaalisille arvoille ja asiakirjoille.¹⁰¹ Lipsetin mukaan Yhdysvaltoja voidaan kuvata ennen kaikkea termeillä vapaus, tasa-arvoisuus, individualismi, populismi ja vapaaseen markkinatalouteen liittyvä laissez-faire-politiikka.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Patrick 2002, 7–9.

¹⁰¹ Forsythe 2002b, 502.

¹⁰² Lipset 1996, 31.

Amerikkalaisella erityislaatuudella voidaan viitata myös kirjaimellisesti Yhdysvaltojen erityislaatuuteen, siihen miten se todella poikkeaa muista kansakunnista. Esimerkiksi Lipset on tutkinut amerikkalaista erityislaatuutta juuri tämänkaltaisesta lähtökohdasta käsin ja käsitellyt amerikkalaisen erityislaatuuden eri puolia. Lipsetin mukaan Yhdysvallat on kvalitatiivisesti erilainen kuin muut valtiot. Se voidaan nähdä poikkeavana liittyen esimerkiksi politiikkaan, uskontoon, rotujen välisiin suhteisiin, rikollisuuteen ja poliittiseen osallistumiseen.¹⁰³ Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan omaksuta tällaista näkökantaa, vaan amerikkalainen erityislaatuus nähdään lähinnä uskomuksena, ideologiana, narratiivina, diskurssina ja käsitteistönä, johon poliittinen eliitti viittaa identiteettidebatissaan.

Madsen määrittelee amerikkalaisen erityislaatuuden voimakkaimmaksi elementiksi koskien Yhdysvaltojen ja sen kansalaisten identiteettiä määrittävää debattia. Madsenin mukaan erityislaatuuden vaikutus amerikkalaiseen poliittiseen retoriikkaan onkin nähtävissä läpi Yhdysvaltojen historian. Madsen tarkoittaa amerikkalaisella erityislaatuudella sellaisia argumentteja, olettamuksia ja viittauksia, jotka voidaan jäljittää ensimmäisiin 1600-luvun puritaanimaahanmuuttajiin. Massachusetts Bayn siirtokunnan perustaneet englantilaiset puritaanit näkivät omaavansa erityisen henkisen ja poliittisen kohtalon ja pyrkivät luomaan sellaisen kirkollisen ja yhteiskunnallisen mallin, joka toimisi esimerkkinä kaikille Euroopan kansakunnille. Amerikkalainen erityislaatuus viittaa siis tähän erityiseen kohtaloon, sekä siihen, että Yhdysvaltojen ja amerikkalaisten tulee toimia esimerkkinä muille.¹⁰⁴ Myös Peasen mukaan amerikkalainen erityislaatuus viittaa sellaisiin käsitteisiin, joiden nähdään erottavan amerikkalainen kulttuuri muista kansallisista kulttuureista. Tällaisia käsitteitä ovat Yhdysvallat moraalisena poikkeuksena, ”kaupunkina kukkulan laella” (*City on the Hill*), Yhdysvallat kansakuntana, jolla on erityinen kohtalo, eräänlainen kutsumuskohtalo (*Manifest Destiny*), Yhdysvallat ”kansakuntien kansakuntana” ja Yhdysvallat ”voittamattomana kansakuntana”.¹⁰⁵ Amerikkalainen erityislaatuus voidaan siis nähdä pitkäkestoisena amerikkalaisen identiteetin narratiivina.¹⁰⁶

Amerikkalainen erityislaatuus voidaan määritellä myös laajasti jaetuksi uskomukseksi, jonka merkitys kuitenkin vaihtelee. Usein amerikkalainen erityislaatuus yhdistetäänkin näkemykseen siitä, että Yhdysvallat on ”erityinen”, ”erilainen”, ”ainutlaatuinen”, ”poikkeava”, ”esimerkillinen”

---

¹⁰³ Lipset 1996, 26, 28.

¹⁰⁴ Madsen 1998, 1–2.

¹⁰⁵ Pease 2009, 8.

¹⁰⁶ Madsen 1998, 9.

tai ”vapautettu muita valtioita koskevista laeista ja säännöistä”. Peasen mukaan amerikkalaisten poliittisten päättäjien on myös välttämätöntä vedota tähän uskomukseen, jotta he voisivat saada legitimitettä toiminnalleen ja käytännöilleen. Amerikkalainen erityislaatuisuus voidaan siis käsittää sekä poliittisena doktriinina että uskomuksena, jonka avulla amerikkalaiset voivat määritellä ja puolustaa Yhdysvaltojen kansallista identiteettiä.¹⁰⁷

Restadin mukaan amerikkalainen identiteetti voidaan käsittää juuri amerikkalaisena erityislaatuisuutena, jonka avulla puolestaan voidaan selittää Yhdysvaltojen historiallisia ulkopoliittisia traditioita. Restadin mukaan amerikkalainen erityislaatuisuus määritellään kuitenkin usein huolimattomasti ja sitä hyödynnetään väärällä tavalla Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan selittämisessä. Amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen liitetään usein juuri sellaisia dikotomioita kuten isolationismi ja internationalismi, ja näiden traditioiden nähdään vaikuttaneen yksi kerrallaan tietyn aikakauden amerikkalaiseen ulkopoliitiikkaan. Restadin mukaan tällainen ajattelu jättää huomiotta amerikkalaisen erityislaatuisuuden kompleksisuuden ja sen, miten todellisuudessa dikotomiat ovat olleet jatkuvassa kanssakäymisessä toistensa kanssa. Restadin mukaan amerikkalaista identiteettiä ja Yhdysvaltojen ulkopoliitiikkaa voidaankin luonnehtia muuttumattomammaksi ja pysyvämmäksi kuin yleisesti ajatellaan.¹⁰⁸

Restad määrittelee amerikkalaisen identiteetin laajasti jaetuksi ja syvälle juurtuneeksi uskoksi amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen. Restadin mukaan amerikkalainen identiteetti on hedelmällisintä määritellä amerikkalaiseksi erityislaatuisuudeksi, koska usko tähän erityislaatuisuuteen on ollut voimakasta ja laajaa läpi Yhdysvaltojen historian. Amerikkalainen erityislaatuisuus jaetaan yleisesti esimerkilliseen ja missionaariseen erityislaatuisuuteen. Identiteetin esimerkillinen muoto yhdistetään siten isolationistiseen ulkopoliitiikkaan ja missionaarinen muoto internationalistiseen ulkopoliitiikkaan. Restadin mukaan tällaiset dikotomiat eivät kuitenkaan kuvaa amerikkalaista ulkopoliitiikkaa. Amerikkalaista identiteettiä kuvaakin paremmin amerikkalainen erityislaatuisuus, joka on saanut aikaan pysyvämmän ulkopoliitiikan, joka voidaan osuvimmin määritellä unilateraaliseksi internationalismiksi. Sekä esimerkillinen että missionaarinen muoto on jäljitettävissä samaan uskonnolliseen ja poliittiseen alkuperään, ja niitä yhdistäväksi käsitteeksi voidaan määrittää amerikkalainen erityislaatuisuus.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Pease 2009, 8–9, 11.

¹⁰⁸ Restad 2012, 54.

¹⁰⁹ Restad 2012, 54–58.

Ignatieff on käsitellyt amerikkalaista erityislaatuista erityisesti liittyen ihmisoikeuksiin. Hänen mukaansa amerikkalainen erityislaatuisuus suhteessa ihmisoikeuksiin voidaan jakaa kolmeen elementtiin: erivapauksien tavoitteluun (*exemptionalism*), kaksoisstandardien ylläpitämiseen, ja lainsäädännölliseen isolationismiin. Yhdysvallat ensinnäkin allekirjoittaa kansainvälisiä sopimuksia ja pyrkii sitten joko saamaan erivapauksia niitä koskien, ei ratifioi niitä tai toimii niiden vastaisesti. Yhdysvallat myös pitää yllä kaksoisstandardeja ja tuomitsee itseään ja ystäviään eri kriteerein kuin vihollisiaan. Lisäksi Yhdysvallat ei hyväksy ihmisoikeuslain tuomiovaltaa omaan sisäiseen lainsäädäntöönsä nähden. Ignatieffin mukaan mikään toinen demokraattinen valtio ei harjoita näytäkäytäntöjä samoissa määrin kuin Yhdysvallat, eikä mikään muu demokraattinen valtio harjoita tällaisia käytäntöjä ja samalla koe olevansa globaali johtaja ihmisoikeuksien alueella. Tämän tutkimuksen kannalta olennaista on erityisesti erivapauksien tavoittelu. Yhdysvallat kyllä tukee multilateraalisia sopimuksia, mutta sillä edellytyksellä, että Yhdysvaltojen kansalaisille tai Yhdysvaltojen käytännöille sallitaan erityisiä erivapauksia. Kansainvälisen rikostuomioistuimen tapauksessa tämä näkyy siinä, kuinka Yhdysvallat osallistui rikostuomioistuimen perustamisesta käytyihin neuvotteluihin, mutta vaati kuitenkin takuita siitä, että sen kansalaiset eivät koskaan joutuisi tämän tuomioistuimen eteen. Clintonin hallinto allekirjoitti sopimuksen, mutta lopulta Bushin hallinto vetäytyi siitä.¹¹⁰

Myös Forsythen mukaan erivapauksien vaatiminen liittyy amerikkalaiseen erityislaatuuteen. Yhdysvallat vetoaa erityiseen rooliinsa kansainvälisen järjestyksen ja rauhan ylläpitäjänä ja näkee, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen ei pitäisi rajoittaa Yhdysvaltojen toimintaa johtuen sen merkittävästä roolista rauhanturvaoperaatioissa.¹¹¹ O’Keefe muotoilee Yhdysvaltojen vastustuksen myös siten, että Yhdysvallat ei halua Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallan ylittävän omaa tuomiovaltaansa, ja on huolissaan siitä, että rikostuomioistuin veisi Yhdysvaltojen kansalaisilta heidän oikeutensa, jotka on taattu Yhdysvaltojen perustuslain Bill of Rights -lisäyksissä. O’Keefen mukaan Yhdysvaltojen vastustukselle ei kuitenkaan ole perusteita kansainvälisen lain näkökulmasta – suurin osa huolenaiheista on liioiteltuja tai lainsäädännöllisesti virheellisiä.¹¹²

Amerikkalaista erityislaatuista voidaan lähestyä myös kriittisemmästä näkökulmasta. Holstin mukaan amerikkalaisen erityislaatuisuuden käsitteeseen lukeutuvat ideat ja käytännöt eivät olekaan

---

¹¹⁰ Ignatieff 2005, 3–4.

¹¹¹ Forsythe 2002a, 983.

¹¹² O’Keefe 2011, 336–337.

loppujen lopuksi niin poikkeuksellisia. Holsti näkeekin erityislaatuisuuden tietynlaisena ulkopoliittikan muotona, jota ovat harjoittaneet muutkin kuin Yhdysvallat. Erityislaatuisuus voidaan siten liittää esimerkiksi myös Neuvostoliittoon tai Ranskan suureen vallankumoukseen. Yhdysvaltojen tapauksessa poikkeuksellista on kuitenkin se, että amerikkalainen erityislaatuisuus on ainoa erityislaatuisuuden muoto, joka on yhä voimissaan.¹¹³ Holstin mukaan erityislaatuuteen liittyy valtion käsitys messiaanista vastuusta; velvollisuudesta ja missiosta vapauttaa muita, erityisesti jonkinlaisesta pahuudesta tai hyväksikäytöstä kärsiviä yhteiskuntia. Näiden erityisten globaalien velvollisuuksien takia kyseistä valtiota ei pitäisi myöskään koskea ulkoiset rajoitukset, kuten normit tai säännöt. Ympärillä oleva maailma nähdään usein vihamielisenä, ja tähän liittyen valtio pyrkii universalisoimaan uhkia. Valtiolla on myös tarve ulkoisille vihollisille, minkä vuoksi uhkia usein sepitetään tai liioitellaan. Valtiolla on myös taipumus nähdä itsensä viattomana uhrina, moraalisesti puhtaana ja toisten vihamielisyyden kohteena.¹¹⁴

Myös Yhdysvaltojen erityinen suhde Israeliin voidaan liittää amerikkalaisen erityislaatuisuuden käsitteeseen. Pillarin mukaan näillä kansakunnilla on hyvin samankaltainen kokemus alkuperästään. Molempien kansakuntien perusta on maahanmuuttajissa, ja molemmat ovat joutuneet pakenemaan Euroopasta uskonnollisen vainon vuoksi. Molemmat kansat ovat kuitenkin onnistuneet saavuttamaan myös suurta vaurautta ja hyvinvointia, ja molempiin on liitettävissä usko oman kansan kykyyn ja kekseliäisyyteen, sekä taipumus nähdä oma kansakunta ylivermaisena muihin nähden.¹¹⁵

Tässä tutkimuksessa oletetaan, että aineistosta on löydettävissä amerikkalaisen erityislaatuisuuden mukaisesti viittauksia Yhdysvaltojen konstitutionaaliin asiakirjoihin. Siksi on hyvä täsmentää, minkälaisiin arvoihin näissä itse asiassa viitataan. Yhdysvaltojen perustuslaissa on määritelty sellaisia arvoja, kuten oikeudenmukaisuus, hyvinvointi ja vapaus.¹¹⁶ Perustuslain Bill of Rights -lisäykset määrittelevät yksilöllisiä oikeuksia kuten uskonnonvapautta, sananvapautta ja oikeudenkäyntiä koskevia oikeuksia.¹¹⁷ Itsenäisyysjulistus puolestaan määrittelee ihmiset tasa-arvoisiksi, ja heille nähdään kuuluvan oikeus elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun.¹¹⁸ Näitä

---

¹¹³ Holsti 2010, 382, 386–387, 400.

¹¹⁴ Holsti 2010, 384.

¹¹⁵ Pillar 2016, 704–705.

¹¹⁶ Yhdysvaltojen perustuslaki 1787, esipuhe.

¹¹⁷ Yhdysvaltojen perustuslain Bill of Rights -lisäykset 1789, lisäykset I, VI.

¹¹⁸ Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus 1776, esipuhe.

voidaan siis pitää sellaisina arvoina ja periaatteina, joihin viitataan kun puhutaan Yhdysvaltojen konstitutionaalisista asiakirjoista.

Amerikkalainen erityislaatuisuus näkyy siis käytännössä siinä, miten Yhdysvallat suhtautuu Kansainväliseen rikostuomioistuimeen ja miten se perustelee Kansainvälisen rikostuomioistuimen ulkopuolelle jättäytymistä. Tässä tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että erityislaatuisuus on nähtävissä myös siinä, millaiseen identiteettiin Yhdysvaltojen poliittinen eliitti viittaa keskustelussaan Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta. Tutkimuksessa oletetaan, että aineistosta on löydettävissä viittauksia sellaiseen identiteettiin, joka voidaan määritellä nimenomaan amerikkalaiseksi erityislaatuisuudeksi. Seuraavassa osiossa siirrytään tarkastelemaan aineiston analyysissä hyödynnettävää menetelmää, laadullista sisällönanalyysia.

5. SISÄLLÖNANALYYSI TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Tässä tutkimuksessa konstruktivismi käsitetään laajaksi metateoreettiseksi kehykseksi, joka näkee sosiaalisen maailman koostuvan intersubjektiivisista ymmärryksistä, subjektiivisesta tietämyksestä ja materiaalisista objekteista. Epistemologiasta ollaan hyvin eri mieltä konstruktivismin eri suuntauksissa, mutta yleisesti ottaen painotetaan tulkinnan roolia. Vaikka totuuden saavuttaminen olisikin mahdollista, teorioita ei pidetä todellisina kuvauksina maailmasta. Konstruktivistit hyödyntävät erilaisia metodeja: positivistisia, postpositivistisia, määrällisiä ja laadullisia, sekä näiden yhdistelmiä. Konstruktivistisessa tutkimuksessa korostuu kuitenkin erityisesti kielen merkitys. Kielen avulla rakennetaan intersubjektiivisiä merkityksiä ja sosiaalista todellisuutta, jolloin sosiaalisten faktojen olemassaolo on riippuvainen ihmistietoisuudesta ja kielestä.¹¹⁹ Sisällönanalyysiä sovelletaankin usein kielen tutkimisen yhteydessä, jolloin sen voidaan lähtökohtaisesti ajatella tukevan esimerkiksi juuri konstruktivistista tutkimusta.

Konstruktivistisesta lähestymistavasta johtuen tässä tutkimuksessa oltaisiin voitu luontevasti hyödyntää myös diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysi soveltuu kuitenkin menetelmäksi parhaiten silloin, kun halutaan tutkia kommunikaatiota prosessina. Sisällönanalyysi puolestaan silloin, kun halutaan tutkia kommunikaation sisältöä. Tuomi & Sarajärven mukaan sisällönanalyysissä kommunikaatiota tarkastellaankin ”todellisuuden kuvana”, kun puolestaan diskurssianalyysissä ”todellisuuden rakentamisena”.¹²⁰ Näiden menetelmien ero voidaan tiivistää myös siihen, että sisällönanalyysin avulla pyritään löytämään tekstin merkityksiä, kun diskurssianalyysissä huomio keskittyy siihen, miten näitä merkityksiä tuotetaan.¹²¹ Krippendorff mainitsee laadullisen sisällönanalyysin muodoiksi esimerkiksi juuri diskurssianalyysin ja toisaalta sosiaaliskonstruktivistisen analyysin. Diskurssianalyysissä keskitytään usein siihen, millaisena tietyt ilmiöt esitetään, jolloin diskurssi käsitetään eräänlaiseksi lauseiden yläpuolella olevaksi tekstiksi. Tarkoituksena onkin usein suhtautua kriittisesti siihen, millä tavalla tietty ilmiö tulee esitetyksi. Krippendorff erottaa diskurssianalyysin sosiaaliskonstruktivistisesta analyysistä, joka puolestaan pyrkii ymmärtämään ihmisten välisen kanssakäymisen ja kielen konstituomaa todellisuutta.¹²² Tässä tutkimuksessa Krippendorffin määritelmä sosiaaliskonstruktivistisesta analyysistä ymmärretään yhteneväksi laadullisen sisällönanalyysin metodin kanssa.

---

¹¹⁹ Adler 2002, 100–103.

¹²⁰ Tuomi & Sarajärvi 2002, 48.

¹²¹ Tuomi & Sarajärvi 2002, 106.

¹²² Krippendorff 2004, 16.

Tässä tutkimuksessa sovelletaan sisällönanalyysiä juuri siksi, koska tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla ja ymmärtää sitä, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetti määrittyy poliittisen eliitin puheenvuoroissa. Pyrkimyksenä ei siis ole tutkia sitä prosessia, minkä kautta merkitykset rakentuvat, eikä omaksua erityisen kriittistä näkökantaa siihen, miten identiteetti esitetään. Tutkimuksessa huomio keskittyy nimenomaan tekstin sisältöön ja sen merkityksiin, ei niinkään merkitysten tuottamisen prosessiin.

Tuomi & Sarajärvi tarkastelevat sisällönanalyysiä laadullisen tutkimuksen näkökulmasta. He määrittelevät sisällönanalyysin analyysimenetelmäksi, joka voidaan käsittää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä. Tuomi & Sarajärven mukaan useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvatkin tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysi käsitetään tällaisena väljänä teoreettisena kehyksenä. Tarkemmin määriteltynä Tuomi & Sarajärvi erottavat kuitenkin toisistaan sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn. Sisällönanalyysillä pyritään aineiston sanalliseen kuvailuun, sisällön erittelyllä puolestaan aineiston kvantitatiiviseen kuvailuun.¹²³ Tässä keskitytään käsittelemään sisällönanalyysiä laadullisena tutkimusmetodina.

Tuomi & Sarajärvi määrittelevät sisällönanalyysin tekstianalyysiksi, jossa tarkastellaan kieltä kommunikaation välineenä. Tuomi & Sarajärven mukaan sisällönanalyysi soveltuu hyvin melkein minkä tahansa kirjallisen dokumentin tarkasteluun. Erilaisiksi dokumenteiksi he mainitsevat esimerkiksi kirjat, artikkelit, päiväkirjat, kirjeet, haastattelut, puheet, keskustelut, dialogit ja raportit.¹²⁴ Hermann puolestaan näkee, että sisällönanalyysillä voidaan tutkia mitä tahansa materiaalia, jonka tarkoituksena on välittää viesti. Näin ollen voidaan tutkia myös esimerkiksi elokuvia, tv-ohjelmia, vaalimainoksia tai sarjakuvia. Hermann korostaa relevantin materiaalin luonteen riippuvan siitä, minkälaiseksi tutkimuskysymys on muotoiltu.¹²⁵

Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla pyritään saamaan tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä toteutetaan kuitenkin vain aineiston järjestäminen. Monia tällä menetelmällä toteutettuja tutkimuksia onkin kritisoitu siitä, että tutkimustuloksena esitetään järjestetty aineisto, ei mielekkäitä johtopäätöksiä. Tuomi & Sarajärven mukaan olennaista sisällönanalyysin toteuttamisessa onkin aineiston järjestäminen selkeään ja tiiviiseen muotoon,

---

¹²³ Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 107.

¹²⁴ Tuomi & Sarajärvi 2002, 48, 105.

¹²⁵ Hermann 2008, 152.

kadottamatta kuitenkaan aineiston sisältämää informaatiota. Tällä tavoin järjestetystä aineistosta tehdään selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Laadullisen analyysin pohjana on looginen päättely ja tulkinta, jossa tutkittava aineisto puretaan ensin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi kootaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysiyksikkönä voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai useita lauseita sisältävä ajatuskokonaisuus. Tutkimustehtävä ja aineiston laatu määrittävät analyysiyksikön valitsemista.¹²⁶ Sisällönanalyysillä toteutettu tutkimus saattaa siis jäädä köyhäksi, jos tutkimuksessa ei esitetä perusteltuja johtopäätöksiä, vaan tyydytään aineiston järjestämiseen. Myös aineiston järjestäminen ja uudelleen kokoaminen, eli analyysin eteneminen, on syytä kuvata tarkasti.

Kaikelle laadulliselle sisällönanalyysille on Krippendorffin mukaan tyypillistä se, että analysoitavana on suhteellisen pieni määrä tekstuaalista aineistoa. Tällaisessa analyysissä myös tulkitaan tekstiä uusiksi narratiiveiksi, ja tutkija tunnistaa omien sosiaalisesti tai kulttuurisesti riippuvaisten ymmärrystensä vaikutuksen analyysiin. Krippendorff käsittääkin laadullisen sisällönanalyysin interaktiivishermeneuttisena lähestymistapana. Krippendorffin mukaan laadullisessa sisällönanalyysissä tutkija ajautuu usein eräänlaiseen hermeneuttiseen kehään, jossa analysoitavaa tekstiä kontekstualisoidaan suhteessa jo tunnettuun kirjallisuuteen, tekstin merkityksiä muotoillaan uudelleen näiden oletettujen kontekstien suhteen, ja jossa sekä tutkimuskysymykset että vastaukset niihin ilmaantuvat yhdessä tämän prosessin myötä. Tutkimusongelmaa siis uudelleen kontekstualisoidaan, uudelleen tulkitaan ja uudelleen määritellään, kunnes päädytään tyydyttävään tulkintaan. Tutkijan tulee tällöin tunnistaa tekstin tulkitsemisen avoin ja tunnusteleva luonne. Tutkija myös arvioi uudelleen aiempia tulkintojaan myöhempien tulkintojen valossa.¹²⁷

Laadullisen tutkimuksen tulosten arvioinnissa ei useimmiten sovelleta validiteetin ja reliabiliteetin kriteereitä.¹²⁸ Laadullisen tutkimuksen suhteen näiden käsitteiden soveltamista voidaankin pitää kyseenalaisena, ovathan ne syntyneet määrällisen tutkimuksen tarpeita vastaaviksi. Tuomi & Sarajärvi korostavat, ettei laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ole yksiselitteisiä ohjeita, mutta nostavat esiin joitain hyödyllisiä käytäntöjä. Näistä voidaan mainita esimerkiksi tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen selväksi tekeminen, tutkijan sitoumusten täsmentäminen, sekä aineistonkeruun ja aineiston analyysin etenemisen auki kirjoittaminen. Olennaista on siis se, että

---

¹²⁶ Tuomi & Sarajärvi 2002, 105, 110, 112.

¹²⁷ Krippendorff 2004, 17, 87–88.

¹²⁸ Krippendorff 2004, 88.

tutkija antaa tarpeeksi tietoa siitä, miten tutkimus on toteutettu, jotta lukijoiden on mahdollista arvioida tutkimuksen tuloksia.¹²⁹ Nämä periaatteet ohjaavat tämänkin tutkimuksen toteuttamista.

Marshall & Rossmanin mukaan laadullisen sisällönanalyysin etu on siinä, että se on menettelytavaltaan lukijalle suhteellisen selkeä. Analyysin tuottama tieto on tällöin tarkistettavissa, kuten myös se, kuinka huolellisesti analyysi on toteutettu. Menetelmän heikkoutena voidaan puolestaan pitää tutkijan tulkitsemisen ja päättelyn roolia. Merkityksen päättelyssä käytetty logiikka pitääkin siksi tuoda selkeästi esille.¹³⁰ Tässä tutkimuksessa päättelyn logiikkaa pyritään selventämään määrittämällä aineiston analyysitapa teoriaohjaavaksi sisällönanalyysiksi ja esittelemällä selkeästi ne käsitteet ja määritelmät, joiden mukaan analyysi etenee. Tässä mielessä aineiston analyysin tuottama tieto voidaan käsittää sellaiseksi, joka voidaan myös tarkistaa.

5.1. Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Tuomi & Sarajarvi jakavat laadullisen sisällönanalyysin aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin. Tässä tutkimuksessa sovelletaan teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, joka alkuvaiheessa etenee samalla tavalla kuin aineistolähtöinen eli induktiivinen sisällönanalyysi. Ensin aineisto pelkistetään, eli aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäolennainen. Aineiston pelkistämiseksi informaatiota tiivistetään tai sitä pilkotaan pienempiin osiin. Tämä toteutetaan litteroimalla tai koodaamalla tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset ilmaukset. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiä kuvaavia ilmauksia. Nämä ilmaukset nostetaan aineistosta esiin esimerkiksi alleviivaamalla.¹³¹

Toisessa vaiheessa, aineiston ryhmittelyssä, aineistosta erotetut ilmaukset käydään läpi ja samaa asiaa merkitsevät ilmaukset ryhmitellään yhdeksi luokaksi, joka nimetään luokkaa kuvaavalla käsitteellä. Luokitteluyksikkönä voi toimia esimerkiksi tarkastelun kohteena olevan ilmiön ominaisuus, piirre tai käsitys. Aineistoa siis tiivistetään luokittelemalla käsitteitä yleisempien käsitteiden alle. Näin tuotetaan myös alustavia kuvauksia tutkittavana olevasta ilmiöstä. Käytännössä tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että ensimmäisessä vaiheessa löydetyt

---

¹²⁹ Tuomi & Sarajarvi 2002, 133–135, 138.

¹³⁰ Marshall & Rossman 2006, 108.

¹³¹ Tuomi & Sarajarvi 2002, 110–112.

pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään ensin alaluokiksi, sitten alaluokat pääluokiksi ja lopulta pääluokat yhdeksi yhdistäväksi luokaksi.¹³²

Kolmannessa vaiheessa, aineiston käsitteellistämisessä edetään teoreettisten käsitteiden muodostamiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Ryhmittely ja käsitteellistäminen ovat osittain päällekkäisiä prosesseja, ja käsitteellistämisessä luokitusten yhdistelemistä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön kannalta mahdollista. Tässäkin siis edetään ala- ja yläluokkien muodostamisen kautta pääluokkien muodostamiseen. Tuloksena esitetään aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä tai aineistoa kuvaavat teemat. Tässä vaiheessa aineistolähtöinen ja teoriaohjaava sisällönanalyysi poikkeavat toisistaan. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä vastaus tutkimuskysymykseen löydetään yhdistelemällä käsitteitä. Tulkinnan ja päättelyn avulla päästään lopulta käsitteelliseen näkökulmaan tutkimuskysymystä koskien. Myös teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä edetään aineiston ehdoilla, mutta käsitteellistämisen vaiheessa teoreettisia käsitteitä ei muodosteta aineiston pohjalta, vaan ne ovat jo olemassa ilmiöstä ennalta tiedettynä.¹³³

Tässä tutkimuksessa sovellettava menetelmä määrittyikin luontevimmin teoriaohjaavaksi sisällönanalyysiksi. Aineiston analyysi etenee pitkälti juuri edellä esitellyn mallin mukaisesti. Ensin aineisto pelkistetään ja siitä poimitaan tutkimuksen kannalta olennainen. Sen jälkeen aineistoa luokitellaan analyysiä ohjaavien käsitteiden mukaisesti, eli aineistoa samanaikaisesti ryhmitellään ja käsitteellistetään tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Seuraavassa osiossa esitellään vielä tarkemmin analyysiä ohjaavat käsitteet.

5.2. Analyysiä ohjaavat käsitteet

Tässä tutkimuksessa aineistoa analysoidaan teoriaohjaavasti, ja tärkeimmät analyysiä ohjaavat käsitteet ovat Clunanin hahmottelemat valtion poliittinen tarkoitus ja kansainvälinen asema. Analyysin taustana toimivat myös muut tässä tutkimuksessa aiemmin esiin tuodut identiteetin määritelmät. Analyysin taustalla olevat laajemmat kysymykset identiteetin rakentumisesta koskien voidaan tiivistää kysymyksiksi siitä, kuka ”me” olemme, mitä ”me” edustamme, mitä ”me” teemme ja mitä ”meidän” pitäisi tehdä, sekä keitä ”he” ovat.

---

¹³² Tuomi & Sarajärvi 2002, 112–113.

¹³³ Tuomi & Sarajärvi 2002, 114–116.

Clunanin mukaan valtion kansallinen identiteetti perustuu kahteen pilariin: poliittisen eliitin uskomuksiin valtion poliittisesta tarkoituksesta ja kansainvälisestä asemasta. Valtion poliittinen tarkoitus koostuu uskomuksista valtion ominaisuuksista ja mahdollisesta kansallisesta missiosta, valtion tarkoituksenmukaisesta yhteiskuntajärjestelmästä ja siitä, onko kyseinen järjestelmä myös universaalisti soveltuva, sekä uskomuksista siitä, mitkä arvot, periaatteet ja symbolit kuvaavat valtiota ja minkälaisen arvojen ja periaatteiden pitäisi hallita valtioiden välisiä suhteita. Kansainvälinen asema taas koostuu uskomuksista valtion asemasta valtioiden välisessä kuvittelussa valtahierarkiassa, sekä uskomuksista siitä, mitkä ovat valtiolle sopivat kunnioitus, oikeudet ja velvollisuudet.¹³⁴ Kuten Clunanin tutkimuksessa, tässäkin huomio keskittyy eliitin lausuntoihin siitä, mitä valtio ja sen toiset ovat, mitä niiden pitäisi olla, sekä siihen, miten eri pelaajat toimivat ja miten niiden tulisi toimia.¹³⁵

Clunanin määrittelyjä tukee Banchoffin käsitys siitä, että eliitin identiteettidiskurssi jakautuu kahteen ulottuvuuteen: kuvailevaan ja narratiiviseen. Eliitti kuvailee valtion asemaa suhteessa muihin valtioihin ja instituutioihin, siis sitä ”kuka me olemme” ja ”ketä ja mitä edustamme”. Eliitti myös täydentää näitä kuvailuja narratiivilla siitä, millaisia nämä suhteet ovat olleet ja millaisia ne ovat nykyhetkessä. Narratiivisessa ulottuvuudessa on siis kyse kollektiivisesta muistista, siitä ”missä olemme olleet”.¹³⁶ Tässä tutkimuksessa kuvaileva ulottuvuus sopii hyvin yhteen Clunanin määrittelemien tarkoituksen ja aseman kanssa. Narratiivinen ulottuvuus puolestaan yhdistyy Clunanin käsitykseen siitä, miten jaetut historialliset muistot vaikuttavat eliitin aspiraatioihin ja siten muovaavat valtion identiteettiä. Tähän liittyen analyysissä hyödynnetään myös Hudsonin käsitystä siitä, että identiteetin määrittelyssä viitataan kansakunnan sankarilliseen historiaan ja merkittäviin epäonnistumisiin¹³⁷.

Tässä tutkimuksessa otetaan huomioon myös toisten merkitys valtion identiteetin rakentumiselle. Toisten rooli nähdään siis merkityksellisenä, mutta identiteetin ei kuitenkaan nähdä määrittyvän ensisijaisesti suhteessa toisiin, kuten esimerkiksi Wendtin sosiaalinen konstruktivismi käsittää. Tässä tutkimuksessa pyritään hahmottelemaan sitä, ketkä ovat Yhdysvaltojen ”toisia”: liittolaisia, ystäviä tai vihollisia. Toisten roolia lähestytään Hudsonin määritelmän mukaan kysymyksenä siitä, keitä ”he” ovat¹³⁸. Aineistosta pyritään siis löytämään sellaisia ”toisia”, joihin Yhdysvallat haluaa

---

¹³⁴ Clunan 2009, 31–32.

¹³⁵ Clunan 2009, 226.

¹³⁶ Banchoff 1999, 270.

¹³⁷ Hudson 2014, 119.

¹³⁸ Hudson 2014, 118.

samaistua, ja toisaalta sellaisia, joista se pyrkii erottautumaan. Toisten merkityksen hahmottamiseksi hyödynnetään myös Clunanin käsityksiä valtion sisä- ja ulkoryhmistä. Huomio kiinnitetään erityisesti siihen, millaisiksi nämä ryhmät rakentuvat ja miten ne suhteutuvat Yhdysvaltojen poliittisen eliitin käsityksiin Yhdysvaltojen poliittisesta tarkoituksesta ja kansainvälisestä asemasta.

Tutkimuksessa oletetaan, että aineistosta löytyvät identiteetin määritelmät soveltuvat amerikkalaisen erityislaatuisuuden käsitteistöön. Tutkimuksessa etsitään vastauksia edellä mainittuihin identiteettiä määrittäviin kysymyksiin ja oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus kuvastaa näitä vastauksia. Näin ollen identiteetti siis määrittyisi amerikkalaiseksi erityislaatuisuudeksi. Tässä tutkimuksessa amerikkalainen erityislaatuisuus määriteltiin aiemmin näkemykseksi siitä, että Yhdysvallat on ”erityinen”, ”erilainen”, ”ainutlaatuinen”, ”poikkeava”, ”esimerkillinen” tai ”vapautettu muita valtioita koskevista laeista ja säännöistä”.¹³⁹ Amerikkalaista erityislaatuisuutta voidaan kuvailla myös seuraavilla käsitteillä: messiaaninen vastuu, globaali velvollisuus ja missio vapauttaa muita, vapaus ulkoisista rajoituksista kuten normeista tai säännöistä, ympärillä olevan maailman näkeminen vihamielisenä, uhkien universalisoiminen, sepittäminen ja liioittelu, tarve ulkoisille vihollisille, sekä itsensä näkeminen viattomana uhrina, moraalisesti puhtaana ja muiden vihamielisyyden kohteena.¹⁴⁰ Amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen liittyviä arvoja ovat vapaus, tasa-arvoisuus, individualismi, populismi ja vapaaseen markkinatalouteen liittyvä laissez-faire-politiikka.¹⁴¹ Yhdysvaltojen perustuslaki Bill of Rights -lisäyksineen symbolisoi näitä arvoja.¹⁴² Aineistosta etsitään siten viittauksia myös esimerkiksi perustuslakiin ja muihin Yhdysvaltojen konstitutionaalisiin asiakirjoihin. Muita mahdollisia viittauksia voivat olla Yhdysvallat moraalisena poikkeuksena, ”kaupunkina kukkulan laella” (*City on the Hill*), Yhdysvallat kansakuntana, jolla on erityinen kohtalo, kutsumuskohtalo (*Manifest Destiny*), Yhdysvallat ”kansakuntien kansakuntana” ja Yhdysvallat ”voittamattomana kansakuntana”.¹⁴³

Kansallinen intressi on tutkimuksen kannalta olennainen käsite, mutta sitä ei voida tässä yhteydessä pitää varsinaisesti analyysiä ohjaavana. Analyysiä ohjaavat ennen kaikkea identiteetin määritelmät, sekä ajatus siitä, että valtion intressit ovat lähtöisin valtion identiteetistä. Tutkimuksessa oletetaan

---

¹³⁹ Pease 2009, 9.

¹⁴⁰ Holsti 2010, 384.

¹⁴¹ Lipset 1996, 31.

¹⁴² Forsythe 2002b, 502.

¹⁴³ Pease 2009, 8.

siten, että aineistosta nousee mahdollisesti esille myös Yhdysvaltojen kansallisen intressin määritelmiä. Valtion identiteetti nähdään kuitenkin ensisijaisena valtion intresseihin nähden, joten Yhdysvaltojen intressejä lähestytään ennen kaikkea siitä näkökulmasta, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetti tutkimuksen kontekstissa määrittyy.

Seuraavassa osiossa käsitellään tarkemmin tutkimuksen aineiston luonnetta. Yhdysvaltojen kongressissa käyty debatti ja erityisesti kongressin kuulemistilaisuudet ovat muotokieleltään monimuotoisempia kuin esimerkiksi yksittäinen puhe litteroidussa muodossa, joten seuraavassa osiossa keskitytään ensin näiden tilaisuuksien tarkempaan esittelyyn.

5.3. Yhdysvaltojen kongressidebatti tutkimuskohteena

Yhdysvaltojen kongressin toiminnassa kuulemistilaisuudet ovat ensisijainen keino, jota komiteat käyttävät kerätäkseen ja analysoidakseen tietoa. Kuulemistilaisuudet voivat olla tyyliltään presidentin osoittamien nimitysten vahvistavia, lainsäädännöllisiä, valvonnallisia, tutkinnallisia tai näiden yhdistelmiä. Lisäksi kuulemistilaisuuksia pidetään yksinkertaisesti yleisen informoimisen vuoksi. Presidentin osoittamien nimitysten vahvistamiseen tarkoitetut tilaisuudet kuuluvat vain senaatille. Senaatti pitää vahvistavia kuulemistilaisuuksia myös kansainvälisten sopimusten ratifioinnin hyväksymiseksi. Suurin osa kuulemistilaisuuksista on avoimia, mutta komitea voi määrätä tilaisuudet myös suljetuiksi. Kuulemistilaisuudet palvelevat kongressia monin tavoin. Niiden avulla paitsi senaattorit ja kongressiedustajat, myös tavalliset kansalaiset saavat tietoa asioista ja lainsäädännöllisistä ehdotuksista, ja siten tällaiset asiat saavat myös julkista tukea ja näkyvyyttä. Kuulemistilaisuudet ovat kansalaisille myös merkittävä mahdollisuus poliittiseen toimintaan osallistumiseen.¹⁴⁴ Tässä tutkimuksessa käytetyt tilaisuudet eivät lukeudu mihinkään yllä mainituista neljästä laajasta luokasta, vaan ne on luokiteltu yleisluontoisiksi.

Näkyvimpiä kongressin kuulemistilaisuuksia ovat tutkinnalliset kuulemistilaisuudet. Tällaiset kuulemistilaisuudet pohjaavat epäilyyn siitä, että julkiset viranomaiset olisivat tehneet rikkomuksia virassaan tai yksityiset kansalaiset toimineet tavalla, joka edellyttäisi lainsäädännöllisiä parannuksia. Kongressin toimivalta tutkimisen suhteen on laaja, ja se onkin harjoittanut tätä usein.

---

¹⁴⁴ Sachs 2003, 37–38, 40, 43.

Kuuluisimpia tapauksia ovat esimerkiksi Iran-Contra- sekä Watergate-skandaalien tutkimukset.¹⁴⁵ Viime aikoina kuulemistilaisuudet ovat olleet julkisuudessa liittyen kongressin Venäjä-tutkintaan, jonka tarkoituksena on selvittää Venäjän sekaantumista vuoden 2016 presidentinvaaleihin sekä Trumpin kampanjan Venäjä-yhteyksiä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen liittovaltion poliisin, FBI:n entisen johtajan James Comey'n kuulemistilaisuus kesällä 2017 keräsi runsaasti julkista huomiota.

Tyypillisesti kuulemistilaisuus alkaa senaattorien tai kongressiedustajien aloituspuheenvuoroilla, jonka jälkeen kutsutut todistajat esittävät omat puheenvuoronsa, jotka useimmiten pohjautuvat aiemmin toimitettuun kirjalliseen lausuntoon. Tätä seuraa kysymys- ja vastauskierros, jonka aikana komitea voi esittää tarkentavia kysymyksiä todistajille ja kerätä lisätietoa tulevia toimia varten. Todistajat voivat olla hyvinkin eritaustaisia: kongressin jäseniä, muita hallinnon viranomaisia, intressiryhmien edustajia, akateemisia toimijoita, sekä tavallisia kansalaisia, joihin esimerkiksi tietty lainsäädäntö vaikuttaisi suoraan. Todistajien valitsemisessa komiteat vaikuttavat siihen, ketkä todistavat, miten erilaiset näkökannat tulevat kuulluksi sekä missä järjestyksessä ja millä tavalla todistukset esitetään. Siten komitea saattaa toisaalta varmistaa, että erilaiset näkökannat pääsevät näkyviin, kun taas joissain tapauksissa vain tiettyä näkökantaa edustavat henkilöt kutsutaan todistamaan.¹⁴⁶

Kuulemistilaisuuksien pöytäkirjat löytyvät Government Publishing Office -sivustolta (<https://www.govinfo.gov/>). Kansainvälistä rikostuomioistuinta on käsitelty vain kolmessa kuulemistilaisuudessa, joten hakua ollut tarvetta erityisemmin rajata. Varsinaiset puheosuudet, jotka koostuvat senaattoreiden ja kongressiedustajien sekä todistajien puheenvuoroista, ovat kussakin pöytäkirjassa pituudeltaan noin 40 normaalia tekstisivua. Kansainvälistä rikostuomioistuinta on käsitelty senaatissa vuonna 1998, ja sekä senaatissa että edustajainhuoneessa vuonna 2000. Vuoden 1998 kuulemistilaisuus (S.HRG 105–724) pidettiin senaatin kansainvälisten suhteiden komitean alaisen kansainvälisten operaatioiden komitean (*Subcommittee on International Operations of the Committee on Foreign Relations*) toimesta 23. heinäkuuta 1998. Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö hyväksyttiin 17. heinäkuuta 1998 ja tässä kuulemistilaisuudessa käsiteltiin sitä, miksi Yhdysvallat äänesti rikostuomioistuinta vastaan. Lisäksi tilaisuudessa pohdittiin sitä, miten Yhdysvaltojen tulisi jatkossa suhtautua asiaan.

---

¹⁴⁵ Sachs 2003, 43.

¹⁴⁶ Sachs 2003, 37–38, 42, 50.

Jälkimmäinen senaatin kuulemistilaisuus (S.HRG. 106–769) pidettiin senaatin kansainvälisten suhteiden komitean (*Committee on Foreign Relations*) toimesta 14. kesäkuuta 2000. Tässä yhteydessä käsiteltiin jälleen Yhdysvaltojen suhtautumista Kansainvälisen rikostuomioistuimen toiminnan alun lähestyessä. Vastaavan kaltainen tilaisuus (Serial No. 106–176) pidettiin edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean (*Committee on International Relations*) toimesta 25. ja 26. heinäkuuta 2000. Vuoden 2000 kuulemistilaisuuksissa käsiteltiin myös tällöin esiteltyä ja lopulta vuonna 2002 Bushin hallinnon voimaan asettamaa *American Service-Members Protection Act* -lakia, jolla haluttiin turvata Yhdysvaltojen sotilaallista ja muuta hallinnon henkilöstöä Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallalta. Tämän jälkeen kansainvälistä rikostuomioistuinta ei ole käsitelty kongressin kuulemistilaisuuksissa.

Tutkimuksessa hyödynnetään myös *Congressional Record* -tietokantaa, joka kattaa senaatin ja edustajainhuoneen päivittäisen keskustelun. Päivittäiseen toimintaan lukeutuvat muun muassa lainsäädännöllinen toiminta, komiteoiden jäsenten huomiot sekä presidentin kommunikointi.¹⁴⁷ Tämäkin haku tehtiin Government Publishing Office -sivustolta (<https://www.govinfo.gov/>). Haku tehtiin Congressional Record -aineistosta, hakusanoilla ”international criminal court” ja ilman aikamäärettä. Kokotekstihaku tuotti yli 5 000 tulosta, joten haku rajattiin koskemaan pelkästään otsikoita. Haku tuotti kaikkiaan neljätoista tulosta, joista kaksi rajattiin pois, koska ne ajoittuivat vuosille 2009 ja 2013 eivätkä siten koskeneet Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittymistä. Tässä tutkimuksessa käsiteltävät kaksitoista puheenvuoroa ajoittuvat vuosille 1998–2003 ja ovat senaattoreiden ja kongressiedustajien huomioita. Kussakin tiedostossa on yhden henkilön puheenvuoro koskien Kansainvälistä rikostuomioistuinta, ja puheenvuorot ovat pituudeltaan keskimäärin noin 4 500 sanaa. Congressional Record -tietokannassa sivut on numeroitu jatkuvalla järjestelmällä, joten tämän tutkimuksen lähdeviitteissä sivunumero voi olla esimerkiksi S11899. Viitteissä käytetään Congressional Record -puheenvuoroista CR-lyhennettä ja kuulemistilaisuuksien puheenvuoroista HRG-lyhennettä. Senaatti ja edustajainhuone erotetaan toisistaan S- ja H-lyhenteillä (*Senate / House of Representatives*). Siten esimerkiksi ”Payne H-HRG 25.7.2000, 23” viittaa kongressiedustaja Paynen puheenvuoroon edustajainhuoneen kuulemistilaisuudessa 25.7.2000, sivulla 23.

Tässä tutkimuksessa käsiteltävissä kuulemistilaisuuksissa esiintyy senaattoreiden ja kongressiedustajien lisäksi myös ulko-, puolustus- ja oikeusministeriön edustajia, sekä tutkijoita ja

---

¹⁴⁷ GONGRESS.GOV 2018.

asianajajia. Kuulemistilaisuuksien pöytäkirjoihin on liitetty lisäksi etukäteen toimitetut kirjalliset lausunnot American Bar Association -asianajajajärjestöltä, ja Human Rights Watch- sekä Lawyers Committee for Human Rights -ihmisoikeusjärjestöiltä. Tässä tutkimuksessa otetaan kuitenkin huomioon vain senaattoreiden ja kongressiedustajien puheenvuorot, koska näiden henkilöiden katsotaan edustavan kiistatta Yhdysvaltojen poliittista eliittiä, jonka käsitykset ovat tässä tutkimuksessa tarkastelun keskiössä. Tutkimuksessa onkin taustoitettu juuri kongressin merkitystä Yhdysvaltojen identiteetin ja ulkopolitiikan kannalta, joten on perusteltua keskittyä nimenomaan kongressin jäsenien näkemyksiin.

6. AINEISTON ANALYYSI

Aineiston analyysissä keskitytään siihen, millaiseksi Yhdysvaltojen poliittinen eliitti, tässä tapauksessa kongressin jäsenet, määrittelevät Yhdysvaltojen identiteetin, ennen kaikkea Yhdysvaltojen poliittiseen tarkoitukseen ja kansainväliseen asemaan liittyen. Kokonaiskuvan hahmottamiseksi on kuitenkin hyödyllistä esitellä lyhyesti kongressijäsenten suhtautuminen Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Näin ollen varsinaisessa analyysissä voidaan keskittyä tutkimuksen kannalta olennaiseen, eli siihen, millaisena Yhdysvaltojen identiteetti ilmenee kongressijäsenten debatissa.

Useimmat aineistossa esiintyvät republikaanit ilmaisevat vastustavansa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittymistä aggressiivisesti. He pitävät rikostuomioistuinta uhkana, jota vastaan pitää taistella. Useimmat eivät kannata minkäänlaista yhteistyötä rikostuomioistuimen kanssa.¹⁴⁸ Myös useimmat demokraatit vastustavat Kansainvälistä rikostuomioistuinta, joskaan eivät ilmaise vastustustaan yhtä aggressiivisesti kuin republikaanit. Demokraattien mielestä rikostuomioistuimen kanssa pitäisikin tehdä yhteistyötä.¹⁴⁹ Tämän tutkimuksen aineiston valossa enemmistö sekä republikaaneista että demokraateista kuitenkin vastustaa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittymistä. Muutama poikkeus löytyy, mutta kokonaistilannetta voidaan kuvata yleisenä Kansainvälisen rikostuomioistuimen vastustuksena. Puolueiden ero tulee ilmi lähinnä siinä, torjutaanko rikostuomioistuin täysin vai halutaanko sen kehittämiseen kuitenkin osallistua.

Demokraateilla ja republikaaneilla on siten eriäviä näkemyksiä myös unilateralismin ja multilateralismin suhteen. Tämän tuo esille juuri erilainen suhtautuminen Kansainväliseen rikostuomioistuimeen ja sen kanssa mahdollisesti tehtävään yhteistyöhön. Aineistosta löytyy kuitenkin suoriakin viittauksia näihin termeihin. Demokraattisenaattori Chris Dodd viittaa oikeistolaiseen antimultilateralismiin, joka hänen mielestään on vastoin kaikkien amerikkalaisten intressejä.¹⁵⁰ Myös demokraattien kongressiedustaja Donald M. Payne viittaa siihen, kuinka Yhdysvallat ei voi toimia yksin.¹⁵¹ Republikaanien kongressiedustaja Chris Smith puolestaan nostaa

---

¹⁴⁸ Esim. Grams S-HRG 23.7.1998, 1, 3, Bereuter H-HRG 25.7.2000, 33, Helms S-HRG 23.7.1998, 6, McInnis H-CR 7.5.2002, H2156.

¹⁴⁹ Esim. Feinstein S-HRG 23.7.1998, 4, Delahunt H-HRG 25.7.2000, 17, Gejdenson H-HRG 26.7.2000, 36–37, Dodd S-CR 26.9.2001, S9860.

¹⁵⁰ Dodd S-CR 13.5.2002, S4250.

¹⁵¹ Payne H-HRG 25.7.2000, 21.

esiin sen, kuinka Kansainvälinen rikostuomioistuin rajoittaa Yhdysvaltojen kykyä toimia sotilaallisesti omien ja liittolaistensa intressien mukaisesti.¹⁵² Republikaanisenaattori Jesse Helmsin mukaan Yhdysvaltojen ei tulisi pyytää lupaa YK:lta sotilaalliseen toimintaan puolustaakseen kansallisia intressejään.¹⁵³

Demokraateilla ja republikaaneilla on siis selvästi eriäviä näkemyksiä ulkopolitiikan suhteen. Aineistosta pyritään kuitenkin löytämään ensisijaisesti sellaisia identiteetin määritelmiä, joiden voidaan sanoa yhdistävän sekä demokraattien että republikaanien kongressijäseniä. Tällainen yhteisesti jaettu näkemys identiteetistä täyttäisi Clunanin määritelmän siitä, että valtion kansallinen identiteetti on hallitseva, jos se on laajasti jaettu, myös yli puoluerajojen. Tutkimuksessa oletetaan, että amerikkalainen erityislaatuisuus on tällainen laajasti jaettu identiteetin määritelmä, eli sekä demokraatit että republikaanit esittävät siihen viittaavia näkemyksiä. Seuraavassa osiossa siirrytään varsinaiseen aineiston analyysiin, jota ohjaavat Clunanin määritelmät valtion poliittisesta tarkoituksesta ja kansainvälisestä asemasta, toisten toimijoiden merkitys, sekä amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen viittaavat käsitteet.

6.1. Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus

Aineistosta etsittiin ensin määritelmiä Yhdysvaltojen poliittiseen tarkoitukseen liittyen. Olennaisia käsitteitä tässä yhteydessä ovat uskomukset valtion edustamista arvoista ja yhteiskuntajärjestelmästä, niiden universaalista soveltuvuudesta, sekä valtion mahdollisesta kansallisesta missiosta. Clunan käsittelee valtion kansallista missiota eräänlaisena valtion poliittisen tarkoituksen alaluokkana, mutta tässä yhteydessä Yhdysvaltojen kansallinen missio nousee niin merkittäväksi, että sitä käsitellään erillisessä osiossa poliittisen tarkoituksen jälkeen. Huomionarvoista on kuitenkin, että Yhdysvaltojen tapauksessa ainakin tämän tutkimuksen kontekstissa poliittinen tarkoitus ja kansallinen missio nivoutuvat hyvin tiiviisti toisiinsa.

---

¹⁵² Smith H-HRG 26.7.2000, 54.

¹⁵³ Helms S-HRG 23.7.1998, 6.

6.1.1. Yhdysvallat erityisenä ja esimerkillisenä demokratiana

Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta käydyssä kongressidebatissa Yhdysvallat määritellään sekä demokraattien että republikaanien puheenvuoroissa ennen kaikkea demokraattiseksi valtioksi. Demokraattisenaattori Patrick Leahy viittaa Yhdysvaltoihin ”maailman vanhimpana ja vahvimpana demokratiana”¹⁵⁴ ja valtiona, ”[...] joka perustettiin lain, ihmisoikeuksien ja demokraattisten vapauksien periaatteiden pohjalle.”¹⁵⁵ Republikaanien kongressiedustaja Scott McInnis viittaa Yhdysvaltoihin paitsi demokraattisena, myös kapitalistisena valtiona.¹⁵⁶ Kongressijäsenten puheenvuoroissa on useita viittauksia Yhdysvaltojen perustuslakiin, Bill of Rights -lisäyksiin sekä Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistukseen. Sekä demokraatit että republikaanit viittaavat näihin asiakirjoihin useaan kertaan.¹⁵⁷ Kongressijäsenet viittaavat useaan otteeseen myös Yhdysvaltojen perustuslain laatijoihin (*Framers*) ja perustajaisiin (*Founding Fathers*) kuten George Washingtoniin, Alexander Hamiltoniin ja James Madisoniin.¹⁵⁸ Myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön ratifioimista avoimesti kannattava demokraattisenaattori Patrick Leahy viittaa Yhdysvaltojen Bill of Rights -lisäyksiin ja siihen, kuinka ne ovat olleet mallina Ihmisoikeuksien yleismaailmalliselle julistukselle.¹⁵⁹

Republikaanien kongressiedustaja Ron Paul viittaa kongressinjäsenien vannomaan virkavaltaan: ”Olemme kaikki vannoneet suojella ja puolustaa perustuslakia [...]”¹⁶⁰ Myös Republikaanisenaattori Bon Bennett puhuu perustuslain merkityksestä ja kongressin jäsenten virkavalasta puolustaa sitä:

Olemme vannoneet ylläpitää ja puolustaa perustuslakia, joka luotiin kuvastamaan tämän Kansakunnan ydinidea. [...]. Niinpä meillä on ainutlaatuinen käsitys oikeuksista, laista, ja velvollisuusistamme asiakirjaa kohtaan ja sitä ideaa kohtaan, joka toimii tämän asiakirjan perustana.¹⁶¹

---

¹⁵⁴ ”the oldest and most powerful democracy on Earth” (Leahy S-CR 15.12.2000, S11900.)

¹⁵⁵ “[...] which was founded on the principles of the rule of law, human rights, and democratic freedoms.” (Leahy S-CR 5.5.2003, S5720.)

¹⁵⁶ McInnis H-CR 7.5.2002, H2152.

¹⁵⁷ Esim. Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 9, Helms S-HRG 14.6.2000, 30, McInnis H-CR 7.5.2002, H2153, Gejdenson H-HRG 25.7.2000, 12.

¹⁵⁸ Esim. Bennett S-CR 1.8.2002, S7846, Biden S-HRG 23.7.1998, 20, Helms S-HRG 23.7.1998, 8.

¹⁵⁹ Leahy S-CR 15.12.2000, S11901.

¹⁶⁰ ”We have all taken an oath to protect and defend the Constitution [...]” (Paul H-CR 9.5.2002, E775.)

¹⁶¹ Our oath is to uphold and defend the Constitution that was drafted to incorporate the core idea of this Nation. [...]. So we have a unique attitude about rights, about law, and about our responsibilities to a document and an idea that undergirds that document. (Bennett S-CR 1.8.2002, S7845.)

Bennettin puheenvuorossa kiteytyy amerikkalaista erityislaatuista kuvastava näkemys siitä, miten Yhdysvaltojen konstitutionaalisissa asiakirjoissa määritellyt arvot ja periaatteet nähdään ainutlaatuisina. Yhdysvaltojen perustuslaissa on määritelty sellaisia arvoja, kuten oikeudenmukaisuus, hyvinvointi ja vapaus.¹⁶² Perustuslain Bill of Rights -lisäykset puolestaan määrittelevät yksilöllisiä oikeuksia kuten uskonnonvapautta, sananvapautta ja oikeudenkäyntiä koskevia oikeuksia.¹⁶³ Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus määrittelee ihmiset tasa-arvoisiksi, ja heille nähdään kuuluvan oikeus elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun.¹⁶⁴ Näitä voidaan siis pitää sellaisina arvoina ja periaatteina, joihin kongressin jäsenet viittaavat puhuessaan kyseisistä konstitutionaalisista asiakirjoista.

Republikaanisenaattori Bob Bennett puhuu Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistuksesta ja sen sanojen pyhydestä amerikkalaisille:

Syy sille, että ne [itsenäisyysjulistuksen ilmaukset] ovat niin pyhiä on se, että olemme maailman ainoa kansakunta, jonka perustana on idea. Kaikkien muiden maailman valtioiden perustana on heimo. Ihmisiä yhdistää yhteinen etninen historia. Se oli ehkä meidän alkumme, mutta se ei ole se kansakunta, joka meillä nyt on.¹⁶⁵

Tätä voidaan pitää selkeänä viittauksena amerikkalaiseen erityislaatuuteen. Bennettin puheenvuorossa kiteytyy ajatus siitä, että Yhdysvalloilla on ainutlaatuinen asema maailman kansakuntien joukossa, sekä ajatus siitä, että Yhdysvaltojen, toisin kuin muiden valtioiden, perustana on ennen kaikkea idea, ei niinkään etnisyys. Tämä idea, jonka nähdään olevan Yhdysvaltojen perustana, voidaan tämän tutkimuksen aineiston kontekstissa määrittää Yhdysvaltojen konstitutionaalisten asiakirjojen sisältämiksi arvoiksi – ennen kaikkea demokratian, vapauden ja oikeudenmukaisuuden arvoiksi, sekä uskomukseksi siitä, että nämä arvot ovat ainutlaatuisia.

Viittauksia Yhdysvaltojen konstitutionaaliin asiakirjoihin voidaan siis pitää viittauksina amerikkalaiseen erityislaatuuteen, mutta erityislaatuuteen viitataan myös suoremmin. Yhdysvaltoja kuvaillaan muun muassa ”suureksi Kansakunnaksi”¹⁶⁶. Demokraattien

---

¹⁶² Yhdysvaltojen perustuslaki 1787, esipuhe.

¹⁶³ Yhdysvaltojen perustuslaki: Bill of Rights -lisäykset, 1789, lisäykset I, VI.

¹⁶⁴ Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus 1776, esipuhe.

¹⁶⁵ The reason they are so sacred is because we are the only nation in the world that is founded on an idea. Every other nation throughout the world is founded on a tribe. People are bound together by a common ethnic history. That may have been our beginning, but it is not the nation we now have. (Bennett S-CR 1.8.2002, S7845.)

¹⁶⁶ “this great Nation” (Dodd S-CR 26.9.2001, S9860.)

kongressiedustaja Sam Gejdenson viittaa Yhdysvaltojen ”ainutlaatuiseen rooliin maailmassa”.¹⁶⁷ Myös demokraattiedustaja Donald M. Payne määrittelee Yhdysvallat tavalla, joka viittaa hyvin selkeästi amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen:

Mutta mielestäni yksi ongelmistamme on se, että meidän täytyy todella olla maailman vahvin kansakunta. Meidän täytyy varjella. Me olemme maailmanvalta. Emme voi sille mitään. Ja se on hienoa, ja että Jumala valaisi meitä ja että meillä on nämä majesteettiset purppuravuoret, jotka yltävät rannikolta rannikolle.¹⁶⁸

Ilmaukset ”purple mountains majesty” ja ”from sea to sea” viittaavat 1800-luvun lopulta peräisin olevaan ”America the Beautiful” -kappaleeseen, joka on eräänlaisen epävirallisen kansallislaulun asemassa.¹⁶⁹

Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus määrittyy kongressidebatissa hyvin yksimielisesti valtioksi, joka edustaa ennen kaikkea demokratian, vapauden ja oikeudenmukaisuuden erityislaatuisia arvoja. Uskomusta näiden arvojen universaalista soveltuvuudesta käsitellään seuraavassa osiossa Yhdysvaltojen kansallisen mission yhteydessä.

6.1.2. Yhdysvaltojen kansallisena missiona ja intressinä amerikkalaisten arvojen edistäminen

Kongressin jäsenten uskomukset Yhdysvaltojen tarkoituksenmukaisesta yhteiskuntajärjestelmästä ja Yhdysvaltojen edustamista arvoista liittyvät kiinteästi näkemyksiin Yhdysvaltojen kansallisesta missiosta. Demokraattisenaattori Chris Dodd liittyy Yhdysvaltojen konstitutionaaliset asiakirjat ja niiden sisältämät ihanteet Yhdysvaltojen rooliin globaalina toimijana:

Jos aiomme elää itsenäisyysjulistuksen, Bill of Rights-lisäysten ja perustuslain ihanteiden mukaisesti, meidän pitää ymmärtää ja kuulla niitä ulkopuolellemme olevia ääniä, jotka tarvitsevat kipeästi johtajuutta, tarvitsevat kipeästi puolestapuhujia.¹⁷⁰

Tätä voidaan pitää viittauksena amerikkalaisten arvojen ja demokratian globaaliin edistämiseen, johon republikaanisenaattori Bob Bennett viittaa hieman suuremmin: ”Olemme maailman vapain

¹⁶⁷ ”singular role in the world” (Gejdenson H-HRG 25.7.2000, 13.)

¹⁶⁸ But I think that one of the problems that we do have is that we do have to be the strongest nation in the world. We do have to preserve. We are the world power. There is nothing that we can do about that. And it is great and that God did shed his light on us and we got the purple mountains majesty from sea to sea. (Payne H-HRG 25.7.2000, 21.)

¹⁶⁹ GPO, U.S. Government Publishing Office 2018.

¹⁷⁰ If we are going to live up to the ideals incorporated in the Declaration of Independence and the Bill of Rights and the Constitution, then we need to understand and hear those voices out there who cry out for some leadership, cry out for advocates. (Dodd S-CR 26.9.2001, S9861.)

kansakunta. Haluaisimme, että koko muulla maailmalla olisi samat edut kuin meillä.”¹⁷¹ Yhdysvaltojen edustamat arvot nähdään siis universaalisti valideina. Myös laillisuusperiaate ja sen edistäminen nousevat esille useassa puheenvuorossa. Demokraattisenaattori Chris Dodd näkee Yhdysvallat johtajana laillisuusperiaatteen edistämisessä.¹⁷² Republikaanien kongressiedustaja McInnisin mukaan ”[...] Amerikka uskoo oikeuteen ja laillisuusperiaatteen edistämiseen [...]”.¹⁷³ Demokraattisenaattori Chris Dodd määrittelee kuvaavalla tavalla sen, mitä Yhdysvallat edustaa ja mihin se pyrkii:

[...] laillisuusperiaatteen kansainvälisen kunnioituksen vahvistaminen. Tätä edustamme amerikkalaisina. Tätä yritämme viedä kaikkialle maailmaan. Lisäksi, pyrimme viemään oikeuden käsitettä, puolueettoman oikeuden, kuten symbolit [...]: korkein oikeus, oikeudenmukaisuutta edustava hahmo, jonka silmät on sidottu ja joka pitää käsissään tasapainossa olevaa vaakaa. Tätä olemme kansakuntana edustaneet yli kahden vuosisadan ajan.¹⁷⁴

Tässä kuvauksessa Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta edustavana valtiona yhdistyy Yhdysvaltojen kansalliseen missioon, eli Yhdysvaltojen edustamien arvojen globaaliin edistämiseen. Yhdysvaltojen edustamat arvot nähdään jälleen universaalisti valideina.

Demokraattiedustaja Tom Lantosin mukaan kaikki kyseisessä kuulemistilaisuudessa paikalla olevat ”[...] haluaisivat maailman koostuvan vain demokraattisista valtioista [...]”.¹⁷⁵ Myös republikaanien kongressiedustaja Jim Leach näkee Yhdysvaltojen intressinä demokratian edistämisen: ”[...] Yhdysvaltojen intressit, joiden tarkoituksena on edistää demokraattista hallintomuotoa [...]”.¹⁷⁶ Leach jatkaa: ”Yhdysvaltojen ansaittu maine laillisuusperiaatteen levittämisen ja ihmisoikeuksien puolesta taistelijana [...]”.¹⁷⁷ Demokraattisenaattori Chris Dodd jatkaa samasta tematiikasta: ”Mutta meidän täytyy pyrkiä [...] tekemään paitsi itsemme

---

¹⁷¹ ”We are the freest nation in the world. We would like the rest of the world to have the same benefits as we do.” (Bennett S-CR 1.8.2002, S7847.)

¹⁷² Dodd S-CR 13.5.2002, S4249.

¹⁷³ “[...] America believes in justice and the promotion of the rule of law [...]” (McInnis H-CR 7.5.2002, H2155.)

¹⁷⁴ “[...] strengthening international respect for the rule of law. That is what we stand for as Americans. That is what we are trying to export around the world. In addition, we try to export the notion of justice, of fair justice, such as the symbols [...]: The Supreme Court, Justice blindfolded with the scales equally divided. That is what we have stood for as a nation for more than two centuries. (Dodd S-CR 13.5.2002, S4249.)

¹⁷⁵ “[...] would like to see a world made up of only democratic countries [...].” (Lantos H-HRG 25.7.2000, 15.)

¹⁷⁶ “[...] U.S. interests designed to advance democratic governance [...].” (Leach H-CR 19.9.2002, E1630.)

¹⁷⁷ “America’s well-deserved reputation as a champion for human rights and extension of the rule of law [...].” (Leach H-CR 19.9.2002, E1630.)

turvallisemmaksi, myös koko maailma turvallisemmaksi omille kansalaisillemme ja tämän maapallon kansalaisille.”¹⁷⁸

Sekä demokraatit että republikaanit viittaavat useaan otteeseen Yhdysvaltojen kansalliseen intressiin.¹⁷⁹ Näissä puheenvuoroissa intressiä ei määritellä tarkemmin ja se näyttääkin toimivan eräänlaisena täytesanana, johon viitataan oman ulkopoliittisen näkökannan perustelemiseksi. Tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen valossa valtion intressien nähdään kumpuavan kuitenkin ennen kaikkea valtion identiteetistä. Tässä mielessä tarkasteltuna ja tämän tutkimuksen aineiston valossa Yhdysvaltojen voimakkain intressi näyttäisi olevan juuri demokratian globaali edistäminen. Näin ollen Yhdysvaltojen kansallinen intressi määrittyy Yhdysvaltojen kansallisen mission ja siten Yhdysvaltojen poliittisen tarkoituksen kautta. Identiteetin ja intressin välillä näyttäisi siis tässä tapauksessa olevan varsin suora yhteys.

Amerikkalainen yhteiskuntamalli ja amerikkalaiset arvot nähdään siis vahvasti sellaisina, jotka ovat myös universaalisti soveltuvia ja valideja. Koska arvot nähdään universaalisti soveltuviksi ja myös ainutlaatuisiksi muihin arvoihin nähden, muodostuu kansalliseksi missioksi luontevasti näiden arvojen globaali edistäminen. Se, että Yhdysvaltojen edustamat arvot nähdään samaan aikaan ainutlaatuisina ja universaalisti valideina, on kuitenkin jokseenkin paradoksaalinen näkemys. Tähän, ja identiteetin ja intressin välisen suhteen syvempään merkitykseen, palataan tutkimuksen johtopäätöksissä.

6.2. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema

Yhdysvaltojen poliittisen tarkoituksen ja kansainvälisen mission tarkastelun jälkeen aineiston analyysissä käsitellään kongressijäsenten uskomuksia liittyen Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan, eli uskomuksia valtion asemasta valtioiden välisessä kuvitellussa valtahierarkiassa, sekä uskomuksia siitä, mitkä ovat valtiolle sopiva kunnioitus, sekä sille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Kongressin jäsenten käsitykset Yhdysvaltojen globaaleista erityisvelvollisuuksista nousevat aineistosta niin merkittävään rooliin, että ne on nostettu tässä omaksi osiokseen.

---

¹⁷⁸ “But we have to [...] make not only ourselves safer, but the world safer for our citizens and the citizens of this globe.” (Dodd S-CR 26.9.2001, S9861.)

¹⁷⁹ Esim. Faleomavaega H-HRG 25.7.2000, 19, Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 8, Lantos H-HRG 25.7.2000, 14, McInnis H-CR 7.5.2002, H2154.

6.2.1. Yhdysvallat supervaltana ja vapaan maailman johtajana

Kongressidebatissa sekä demokraatit että republikaanit määrittelevät Yhdysvaltojen kansainvälisen aseman supervallaksi.¹⁸⁰ Demokraattinen kongressiedustaja Donald M. Payne näkee Yhdysvallat myös maailman voimakkaimpana valtiona, ”maailmanvaltana”¹⁸¹ ja demokraattisenaattori Chris Dodd ”suurimpana valtana maan päällä”.¹⁸² Payne viittaa myös siihen, että Yhdysvaltoja tullaan erityislaatuiseen asemansa takia kohtelemaan aina eri tavalla: ”Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö meitä tulla kohtelemaan aina eri tavalla. [...]. Me olemme supervalta, ainoa sellainen.”¹⁸³

Myös Yhdysvaltojen asemaan johtajana viitataan useaan kertaan.¹⁸⁴ Republikaanisenaattori John Ashcroft viittaa ”Yhdysvaltojen asemaan maailman johtajana”¹⁸⁵ ja demokraattien kongressiedustaja Patrick J. Kennedy amerikkalaisiin ”vapaan maailman johtajina”¹⁸⁶. Näiden määrittelyjen suhteen aineistossa ei esiinny erimielisyyttä. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema määrittyy siis varsin selkeästi supervallaksi ja maailman johtajaksi. Kansainvälinen asema ei kuitenkaan nouse yhtä merkittäväksi Yhdysvaltojen identiteetin määrittäjäksi kuin Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus. Republikaanisenaattori John Ashcroft liittääkin Yhdysvaltojen edustamat arvot myös Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan:

Yhdysvaltojen ihanteet ja arvot ovat valta-asemassa kylmän sodan jälkeisessä maailmassa. Yhdysvaltojen asema maailman johtajana perustuu, suurelta osin, koko maailman kadehtimaan perustuslakiin.¹⁸⁷

Kansainvälinen asema ei siis tämän tutkimuksen aineiston valossa nouse kovinkaan merkittävään asemaan Yhdysvaltojen kansallisen identiteetin muovautumisessa, ainakaan jos sitä tarkastellaan ensisijaisesti liittyen siihen, miten Yhdysvaltojen nähdään sijoittuvan kuvitellussa valtioiden välisessä valtahierarkiassa. Identiteetin määrittely näyttää kulminoituvan hyvin voimakkaasti Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin ja periaatteisiin, joiden kautta myös Yhdysvaltojen

---

¹⁸⁰ Esim. Payne H-HRG 25.7.2000, 23, Bennett S-CR 1.8.2002, S7845.

¹⁸¹ ”the world power” (Payne H-HRG 25.7.2000, 21.)

¹⁸² ”the greatest power on the face of the Earth” (Dodd S-CR 26.9.2001, S9862.)

¹⁸³ There is no question that we always are going to be treated differently. [...]. We are a super power, the only one. (Payne H-HRG 25.7.2000, 23.)

¹⁸⁴ Esim. Delahunt H-HRG 25.7.2000, 16 ja Leahy S-CR 5.5.2003, S5720.

¹⁸⁵ ”America’s position as world leader” (Ashcroft S-CR 20.7.1998, S8554.)

¹⁸⁶ ”leaders of the free world” (Kennedy H-CR 10.4.2002, E477.)

¹⁸⁷ America’s ideals and values are ascendant in the post-Cold War world. America’s position as world leader is, in no small part, a product of a Constitution that is the envy of the world. (Ashcroft S-CR 20.7.1998, S8554.)

kansainvälinen asema määrittyy. Kansainväliseen asemaan sisältyvä velvollisuuden käsite sen sijaan nousee merkittävämpään rooliin.

6.2.2. Yhdysvaltojen globaalit erityisvelvollisuudet

Yhdysvaltojen globaaliksi velvollisuudeksi voidaan kongressiedustajien puheenvuorojen perusteella tulkita poliittisen tarkoituksen yhteydessä käsitelty ja Yhdysvaltojen kansalliseksi missioksi määritelty demokratian edistäminen, mutta tässä yhteydessä on koettu selkeämmäksi yhdistää demokratian edistäminen Yhdysvaltojen kansalliseen missioon ja käsitellä muita velvollisuuksia kansainvälisen aseman yhteydessä. Yhdysvaltojen kansallinen missio yhdistyy tässä tapauksessa niin vahvasti Yhdysvaltojen poliittiseen tarkoitukseen – siis demokratian edistäminen Yhdysvaltojen demokraattisiin arvoihin ja periaatteisiin – että tämä on koettu järkevämmäksi lähestymistavaksi.

Yhdysvaltojen globaalit velvollisuudet nousevat vahvasti esiin kongressijäsenten puheenvuoroissa. Globaalit velvollisuudet mainitaan suoraan useaan kertaan, sekä demokraattien että republikaanien puheenvuoroissa.¹⁸⁸ Demokraattiedustaja Sam Gejdenson määrittelee Yhdysvaltojen velvollisuudet amerikkalaista erityislaatuisuutta korostavalla tavalla: ”Kaikki me ymmärrämme eron Liechtensteinin ja Yhdysvaltojen välillä, mitä tulee haavoittuvaisuuteemme ja maailmanlaajuisiin velvollisuuksiimme [...]”.¹⁸⁹

Puheenvuoroissa Yhdysvaltojen velvollisuudet määritellään myös liittyen siihen, kuinka muun maailman nähdään odottavan Yhdysvalloilta tietynlaista toimintaa. Republikaanisenaattori Rod Grams viittaa siihen, kuinka kansainvälinen yhteisö pyytää Yhdysvaltoja osallistumaan rauhanturvaoperaatioihin.¹⁹⁰ Demokraattisenaattori Chris Dodd viittaa Yhdysvaltojen asemaan maailman taloudellisesti, poliittisesti ja sotilaallisesti vahvimpana valtana ja siihen kuinka ”koko maailma katsoo meihin päin”.¹⁹¹ Myös republikaaniedustaja Jim Leach näkee, että Yhdysvaltojen halutaan puuttuvan kansainvälisiin kiistatilanteisiin.¹⁹²

---

¹⁸⁸ Esim. Leach H-CR 19.9.2002, E1630, Dodd S-CR 26.09.2001, S9860.

¹⁸⁹ All of us understand the difference between Liechtenstein and the United States as far as our exposure and our responsibilities worldwide [...]. (Gejdenson H-HRG 26.7.2000, 37.)

¹⁹⁰ Grams S-HRG 23.7.1998, 2.

¹⁹¹ ”The world is looking to us.” (Dodd S-CR 26.9.2001, S9862.)

¹⁹² Leach H-CR 19.9.2002, E1630.

Globaaleihin velvollisuuksiin viitataan siis usein, mutta niitä ei useimmissa puheenvuoroissa määritellä tarkemmin. Joissain puheenvuoroissa Yhdysvaltojen velvollisuudet liittyvät kuitenkin erityisesti rauhanturvaamiseen liittyvään toimintaan. Republikaanien kongressiedustaja Chris Smith viittaa Yhdysvaltojen rooliin juuri rauhanturvaamisessa.¹⁹³ Republikaanisenaattori Rod Gramsin mukaan ”[...] suurin rauhaa edistävä voima maan päällä ei ole kansainvälinen tuomioistuin; se on Yhdysvaltojen asevoimat.”¹⁹⁴ Grams näkee Yhdysvallat myös ”globaalina valvojana”.¹⁹⁵ Gramsin mukaan onkin ironista, että ne valtiot, jotka ovat luoneet tällaisen Yhdysvaltojen toimintaa rajoittavan tuomioistuimen ovat kuitenkin toistuvasti pyytäneet Yhdysvaltoja toimimaan globaalina valvojana. Gramsin mukaan sellainen sopimus, joka vaikeuttaa Yhdysvaltojen sotilaallista toimintaa ei ole haitaksi vain Yhdysvalloille, vaan koko kansainväliselle yhteisölle.¹⁹⁶

Näiden erityisten globaalien velvollisuuksien vuoksi Yhdysvaltojen nähdään myös olevan erityisen altis syytteille liittyen Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan, ja Kansainvälinen rikostuomioistuin nähdään esteenä näiden velvollisuuksien suorittamiselle.¹⁹⁷ Republikaanien kongressiedustaja Jim Leach viittaa Yhdysvaltojen globaaleihin velvollisuuksiin, ja siihen että Yhdysvaltojen pitää pystyä harjoittamaan niitä legitiimisti, vaikka liittyisikin Kansainväliseen rikostuomioistuimeen.¹⁹⁸ Toisaalta Kansainvälistä rikostuomioistuinta vastustetaan, mutta sen ei myöskään nähdä voivan toimia ilman Yhdysvaltoja. Demokraattisenaattori Patrick Leahyn mukaan koko maailma haluaa Yhdysvaltojen osallistuvan Kansainvälisen rikostuomioistuimen kehittämiseen.¹⁹⁹

Yhdysvaltojen kansainvälinen asema supervaltana ja maailman johtajana, sekä tämän näkemyksen suhde Yhdysvaltojen poliittiseen tarkoitukseen ja Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin on syvällisemmin käsiteltynä jokseenkin paradoksaalinen. Yhdysvaltojen edustamat liberaalidemokraattiset arvot eivät yhdisty ongelmitta näkemykseen Yhdysvalloista supervaltana ja maailman mahtavimpana valtiona. Tätä problematiikkaa käsitellään yksityiskohtaisemmin tutkimuksen johtopäätöksissä. Seuraavassa osiossa tarkastellaan kongressijäsenten määrittelyjä liittyen Yhdysvaltojen toisiin, erilaisiin sisä- ja ulkoryhmiin.

---

¹⁹³ Smith H-HRG 25.7.2000, 32.

¹⁹⁴ [...] the greatest force for peace on this Earth is not an international court; it is the United States military. (Grams S-HRG 14.6.2000, 3.)

¹⁹⁵ “the global enforcer” (Grams S-HRG 23.7.1998, 2.)

¹⁹⁶ Grams S-HRG 14.6.2000, 3.

¹⁹⁷ Leach H-CR 19.9.2002, E1630.

¹⁹⁸ Leach H-CR 19.9.2002, E1630.

¹⁹⁹ Leahy S-CR 5.5.2003, S5720.

6.3. Yhdysvaltojen toiset

Tutkimuksen teoreettisessa osuudessa nostettiin esiin myös muiden toimijoiden merkitys valtion identiteetin muotoutumisen kannalta. Tässä osiossa pyritään tarkastelemaan sitä, miten kongressijäsenet määrittelevät Yhdysvaltojen liittolaiset ja viholliset, ketkä he näkevät sisä- ja ulkoryhminään ja keihin he haluavat samaistua ja keistä toisaalta erottautua. Toisten valtioiden lisäksi analyysissä otetaan huomioon myös kansainväliset järjestöt. Ensin käsitellään yleisiä näkemyksiä Yhdysvaltojen ystävistä ja vihollisista, ja sen jälkeen Yhdysvaltojen suhtautumista erityisesti Eurooppaan ja Kansainväliseen rikostuomioistuimeen.

Sekä demokraattien että republikaanien puheenvuoroissa Yhdysvaltojen liittolaisiksi ja ystäviksi määritellään erityisen yksiselitteisesti demokraattiset valtiot.²⁰⁰ Kongressijäsenet näkevät Yhdysvaltojen liittolaisina ja ystävinä sellaiset valtiot, jotka jakavat Yhdysvaltojen edustamat arvot. Demokraattisenaattori Chris Dodd määrittelee Yhdysvaltojen liittolaisiksi sellaiset Naton jäsenvaltiot, kuten Ranskan, Saksan ja Iso-Britannian:

Nämä ovat hallituksia, joilla on vahvat siteet Kansakuntaamme. Me jaamme vahvan käsityksen yhteisistä arvoista, vahvan käsityksen demokratiasta, ja vahvan käsityksen oikeudenmukaisuudesta.²⁰¹

On siis loogista, että puheenvuoroissa halutaan erottautua epädemokraattisina pidetyistä valtioista. Puheenvuoroissa pidetään ongelmallisena sitä, että tässä yhteydessä käsitellyn Kansainvälisen rikostuomioistuimen tai muiden kansainvälisten tuomioistuinten tuomarit saattavat olla epädemokraattisten valtioiden kansalaisia.²⁰² Yksittäisinä valtioina mainitaan Sudan ja Iran²⁰³, sekä Kiina.²⁰⁴ Demokraattisenaattori Patrick Leahy viittaa siihen, kuinka Yhdysvallat äänestäessään Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöä vastaan asemoi itsensä sellaisten ihmisoikeuksia rikkovien valtioiden kuten Libyan ja Irakin joukkoon.²⁰⁵ Demokraattisenaattori Chris Dodd puolestaan määrittelee Yhdysvaltojen arkkivihollisiksi sotarikolliset ja terroristit.²⁰⁶ Republikaanien kongressiedustaja Chris Smith antaisikin tukensa sellaiselle kansainväliselle

---

²⁰⁰ Esim. Leahy S-CR 15.12.2000, S11899, Dodd S-CR 13.5.2002, S4249.

²⁰¹ "These are governments with deep ties to our Nation. We share a deep sense of common values, a deep sense of democracy, and a deep sense of justice." (Dodd S-CR 13.5.2002, S4249.)

²⁰² Esim. Lantos H-HRG 25.7.2000, 15, Helms S-HRG 14.6.2000, 32–33.

²⁰³ Grams S-HRG 23.7.1998, 3.

²⁰⁴ Helms S-HRG 14.6.2000, 32–33.

²⁰⁵ Leahy S-CR 15.12.2000, S11899.

²⁰⁶ Dodd S-CR 26.9.2001, S9861.

rikostuomioistuimelle, joka asettaisi syytteeseen esimerkiksi Kambodžan punakhmerien johtohahmon Pol Potin ja Bosnian serbijoukkojen komentajan Ratko Mladicin kaltaisia tyranneja ja sotarikollisia, mutta ei presidentti Clintonia tai esimerkiksi Persianlahden sodassa palvelutta Yhdysvaltojen maavoimien kenraalia Norman Schwarzkopfia.²⁰⁷

Kongressin jäsenet määrittelevät Clunanin termein Yhdysvaltojen sisäryhmäksi muut demokraattiset valtiot. Tällaisiin valtioihin halutaan selvästi samaistua. Epädemokraattisista valtioista halutaan puolestaan erottautua, eli tällaiset valtiot nähdään Yhdysvaltojen ulkoryhmänä. Aineisto näyttää siis tukevan Clunanin ajatusta siitä, että valtion poliittinen tarkoitus on valtion identiteetin ulottuvuuksista se, joka ensisijaisesti määrittää valtion suhtautumista muihin toimijoihin. Yhdysvallat näkee sisäryhmään ne valtiot, joiden poliittinen tarkoitus vastaa Yhdysvaltojen poliittista tarkoitusta, eli niitä arvoja mitä Yhdysvaltojen nähdään edustavan. Tässä tapauksessa sisäryhmäksi muodostuu siten demokraattisina pidetyt valtiot ja ulkoryhmäksi epädemokraattisina pidetyt valtiot.

Myös Yhdysvaltojen erityinen suhde Israeliin nousee esiin sekä demokraatti- että republikaaniedustajien puheenvuoroissa. Kongressin jäsenet ilmaisevat huolensa siitä, että Kansainvälinen rikostuomioistuin kohdistaisi huomionsa Israelin miehitys- ja siirtokuntatoimintaan esimerkiksi Länsirannalla. Demokraattisenaattori Dianne Feinstein pitää kummallisena sitä, kuinka Yhdysvaltojen eurooppalaiset liittolaiset voivat puoltaa sopimusta, joka iskee niin suoraan Israelia vastaan.²⁰⁸ Myös republikaanien kongressiedustaja Scott McInnis näkee Israelin erityisenä mahdollisten syytteiden kohteena.²⁰⁹ Erityinen huoli Israelista viittaa myös osaltaan amerikkalaisen erityislaatuisuuden käsitteistöön. Tutkimuksen teoreettisessa osuudessa tuotiin esiin se, kuinka Yhdysvalloilla ja Israelilla on hyvin samankaltainen kokemus alkuperästään ja taipumus nähdä oma kansakuntansa ylivertaisena muihin nähden.

Kansainvälisistä järjestöistä puhuttaessa kongressin jäsenet painottavat erityisesti YK:n turvallisuusneuvoston roolia. Republikaanien kongressiedustaja McInnisin mukaan Kansainvälinen rikostuomioistuin heikentää turvallisuusneuvoston roolia kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Hänen mukaansa turvallisuusneuvoston auktoriteetti on hyväksyttävää johtuen

---

²⁰⁷ Smith H-HRG 26.7.2000, 37.

²⁰⁸ Feinstein S-HRG 23.7.1998, 23–25.

²⁰⁹ McInnis H-CR 7.5.2002, H2156.

nimenomaan Yhdysvaltojen veto-oikeudesta.²¹⁰ Myös republikaanisenaattori Rod Grams korostaa turvallisuusneuvoston roolia kansainvälisen lain määrittelyssä.²¹¹ Demokraattien kongressiedustaja Eni Faleomavaega mainitsee tärkeänä kansainvälisenä järjestönä YK:n, ja erityisesti juuri YK:n turvallisuusneuvoston.²¹² Kongressijäsenten puheenvuoroissa onkin havaittavissa jonkinasteista YK:n turvallisuusneuvoston ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen vastakkainasettelua.

Kaiken kaikkiaan Yhdysvaltojen poliittinen eliitti määrittelee Yhdysvaltojen ystävät ja viholliset, ja yleisesti ottaen Yhdysvaltojen toiset hyvin odotetunkaltaisella tavalla. Clunanin teoretisoinnin pohjalta osattiin odottaa, että Yhdysvallat haluaa poliittisen tarkoituksensa mukaisesti samaistua demokraattisiksi näkemiinsä valtioihin ja erottautua epädemokraattisina pitämistään valtioista. Seuraavaksi siirrytään kuitenkin käsittelemään erityisesti Eurooppaa ja eurooppalaisia valtioita, jotka nousivat aineiston valossa muunkinlaiseen asemaan, kuin selkeästi samaistuttavaksi demokraattisten valtioiden ryhmäksi.

6.3.1. Eurooppa sisäryhmänä ja osittaisena sisäryhmänä

Merkittävimmäksi Yhdysvaltojen toiseksi tämän tutkimuksen aineistossa nousee Eurooppa ja eurooppalaiset valtiot. Yhdysvaltojen eurooppalaisiin ystäviin ja liittolaisiin viitataan useissa molempien puolueiden edustajien puheenvuoroissa.²¹³ Demokraattien kongressiedustaja Tom Lantos viittaa eurooppalaisiin liittolaisiin ja muihin ystäviin, joista hän mainitsee erikseen Belgian, Suomen, Ranskan, Saksan, Unkarin, Italian, Alankomaat, Ruotsin, Sveitsin ja Iso-Britannian.²¹⁴ Euroopan ulkopuolelta liittolaisena ja ystävänä mainitaan erityisesti Kanada.²¹⁵ Eurooppa määrittyy siten tutkimuksen aineiston valossa ja Clunanin määritelmien mukaisesti Yhdysvaltojen sisäryhmäksi.

Toisaalta Eurooppa nähdään vahvasti nimenomaan myös ”toisena”, sellaisena, josta halutaan erottautua. Puheenvuoroissa tuodaan esille näkemys siitä, miten Euroopan valtiot kannattavat Kansainvälistä rikostuomioistuinta ja haluavat siten luopua kansallisesta suvereniteetistaan, toisin

---

²¹⁰ McInnis H-CR 7.5.2002, H2155.

²¹¹ Grams S-HRG 23.7.1998, 1.

²¹² Faleomavaega H-HRG 25.7.2000, 19.

²¹³ Esim. Gejdenson H-HRG 26.7.2000, 36, Bennett S-CR 1.8.2002, S7845–S7846, McInnis H-CR 7.5.2002, H2152, Kennedy H-CR 10.4.2002, E477.

²¹⁴ Lantos H-CR 11.4.2002, E502.

²¹⁵ Leahy S-CR 15.12.2000, S11900, Lantos H-CR 11.4.2002, E502.

kuin Yhdysvallat.²¹⁶ Demokraattien kongressiedustaja Bill Delahunt viittaa eurooppalaisiin oikeusjärjestelmiin ja niiden ”epäilyttäviin” piirteisiin, kuten siihen, että eurooppalaisissa järjestelmissä ei ole samoja oikeudenkäyntiin liittyviä yksilön oikeuksia kuin amerikkalaisessa järjestelmässä.²¹⁷ Republikaanien kongressiedustaja Doug Bereuter viittaa siihen, kuinka joidenkin EU:n jäsenvaltioiden asenne kansainvälisiä järjestöjä kohtaan on hyvin erilainen kuin Yhdysvaltojen.²¹⁸

Eurooppa ja eurooppalaiset valtiot voidaan siis Clunanin käsittein määritellä myös Yhdysvaltojen osittaiseksi sisäryhmäksi. Kongressin jäsenet luokittelevat eurooppalaiset valtiot hyvin selkeästi demokraattisten valtioiden sisäryhmään, mutta toisaalta Yhdysvaltojen oikeusjärjestelmä nähdään ylivertaisena ja ainutlaatuisena verrattuna muihin, siis myös eurooppalaisiin oikeusjärjestelmiin. Tässä suhteessa eurooppalaisista valtioista halutaan myös erottautua, ja tämän näkemyksen voidaan nähdä heijastelevan amerikkalaista erityislaatuisuutta – uskomusta siitä, että Yhdysvaltojen yhteiskuntajärjestelmä on ylivertainen ja ainutlaatuinen. Yhdysvaltojen poliittisen eliitin, tässä tapauksessa kongressin jäsenten, näkemykset Yhdysvaltojen poliittisesta tarkoituksesta muovaavat siten Euroopasta ja eurooppalaisista valtioista toisaalta selkeän sisäryhmän ja toisaalta myös osittaisen sisäryhmän.

6.3.2. Kansainvälinen rikostuomioistuin Yhdysvaltojen toisena ja vihollisena

Kansainvälinen rikostuomioistuin muotoutuu erityisesti republikaaniedustajien puheenvuoroissa Yhdysvaltojen toiseksi ja jopa viholliseksi. Kansainvälinen rikostuomioistuin torjutaan useissa puheenvuoroissa siksi, koska sen ei nähdä kunnioittavan tai edustavan Yhdysvaltojen perustuslakia tai sen Bill of Rights -lisäyksiä.²¹⁹ Republikaanisenaattori John Ashcroft näkee Kansainvälisen rikostuomioistuimen ”tuomioistuimena, joka torjuu Yhdysvaltojen konstitutionaaliset arvot.”²²⁰ Myös Yhdysvaltojen oikeusjärjestelmää pidetään ylivertaisena ja Kansainvälistä rikostuomioistuinta vastustetaan johtuen siitä, että sen ei nähdä edustavan amerikkalaisen hallinto- ja oikeusjärjestelmän checks and balances -periaatetta.²²¹ Tämä vahvistaa yhä uudelleen Clunanin määritelmää siitä, että näkemykset valtion poliittisesta tarkoituksesta määrittävät valtion

²¹⁶ Esim. McInnis H-CR 7.5.2002, H2154, Smith H-HRG 26.7.2000, 57.

²¹⁷ Delahunt H-HRG 25.7.2000, 16.

²¹⁸ Bereuter H-HRG 26.7.2000, 35.

²¹⁹ Esim. Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 9. ja Paul H-CR 9.5.2002, E775.

²²⁰ ”a court that stands as a rejection of America’s constitutional values.” (Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 9.)

²²¹ Esim. McInnis H-CR 7.5.2002, H2155 ja Smith H-HRG 26.7.2000, 52.

suhtautumista muihin toimijoihin. Kansainvälisen rikostuomioistuimen ei nähdä edustavan Yhdysvaltojen edustamia erityislaatuista arvoja ja periaatteita, joten se rakentuu Yhdysvaltojen ulkoryhmäksi.

Puheenvuoroissa Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta rakennetaan myös eräänlaista vihollista. Tällainen näkemys näyttäisi yhdistyvän useimpien republikaanien käsitykseen siitä, että rikostuomioistuinta on syytä vastustaa aggressiivisesti. Tällaista näkökantaa perustellaan hahmottelemalla rikostuomioistuimesta Yhdysvaltojen vihollista. Rikostuomioistuin nähdään hallitsemattomana instituutiona, jonka valta tulee kasvamaan.²²² Kansainvälisen rikostuomioistuimen nähdään myös uhkaavan Yhdysvaltojen kansallisia intressejä.²²³ Republikaanisenaattori Rod Grams toteaa: ”[...] uskon todella, että tämä tuomioistuin on hirviö, ja tämä hirviö meidän on kukistettava.”²²⁴

Kuitenkin vain republikaanit rakentavat Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta Yhdysvaltojen ”toista” ja vihollista. Tätä voidaan pitää jossain määrin vihollisten ”keksimisenä” ja uhkien liioitteluna, mikä voidaan tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta yhdistää amerikkalaisen erityislaatuisuuden käsitteistöön. Tämä piirre ei kuitenkaan tämän tutkimuksen aineiston valossa näytä yhdistävän molempia puolueita, sekä demokraatteja että republikaaneja. Tässä mielessä rikostuomioistuimen rakentamista Yhdysvaltojen viholliseksi voidaankin pitää erityisenä ”republikaanisen amerikkalaisen erityislaatuisuuden” ilmentymänä. Tutkimuksen johdanto-osiossa tuotiinkin esiin mielipidetutkimus²²⁵, jonka mukaan uskomus amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen on erityisen vahvaa juuri republikaanien keskuudessa. Muutoin tämän tutkimuksen aineistossa amerikkalainen erityislaatuisuus ilmeni kuitenkin jokseenkin yhtä vahvana sekä demokraattien että republikaanien puheenvuoroissa, joten ei ole perusteltua esittää vahvaa johtopäätöstä siitä, että uskomus erityislaatuisuuteen olisi vahvempaa republikaaniedustajien joukossa. Seuraavassa osiossa siirrytään käsittelemään nimenomaan sellaisia historiallisia muistoja, jotka yhdistävät molempien puolueiden jäseniä.

---

²²² Grams S-HRG 14.6.2000, 3, McInnis H-CR 7.5.2002, H2152.

²²³ Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 8, Helms S-HRG 23.7.1998, 6.

²²⁴ “[...] this court truly I believe is the monster and it is the monster that we need to slay.” (Grams S-HRG 23.7.1998, 4.)

²²⁵ USA Today/Gallup 2010.

6.4. Yhdysvaltojen perustaminen jaettuna historiallisena muistona

Aineiston analyysissä pyrittiin tunnistamaan myös poliittisen eliitin jakamia historiallisia muistoja, jotka Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin mukaan luovat eliitille aspiraatioita valtion identiteetin muotoutumiseen liittyen. Yhdysvaltojen poliittista tarkoitusta analysoitaessa tuotiin esille se, miten sekä demokraatit että republikaanit viittaavat useaan otteeseen Yhdysvaltojen perustuslakiin, sen Bill of Rights -lisäyksiin sekä Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistukseen.²²⁶ Näitä viittauksia Yhdysvaltojen konstitutionaalisiin asiakirjoihin voidaan pitää viittauksina Yhdysvaltojen syntyhistoriaan – sen perustamiseen erityislaatuiseksi demokratiaa, vapautta ja oikeudenmukaisuutta edustavaksi kansakunnaksi. Muisto Yhdysvaltojen perustamisen historiasta näyttää tämän tutkimuksen aineiston valossa olevan ensisijainen Yhdysvaltojen poliittista eliittiä yhdistävä muisto. Republikaanien kongressiedustaja Scott McInnis muistuttaa Yhdysvaltojen historiasta:

Amerikan Yhdysvallat, muistellaksemme hiukan historiaa, luotiin, koska halusimme tulla itsenäiseksi Kansakunnaksi. Halusimme olla Kansakunta, jolla olisi oma kansa, Kansakunta, jota kansa hallitsee, jota kansa hoitaa ja joka on kansaa varten; Kansakunta joka edustaisi sitä, minkä olemme ajatelleet olevan hyvää.²²⁷

Sanoilla ”Kansakunta, jota kansa hallitsee, jota kansa hoitaa ja joka on kansaa varten” McInnis viittaa tunnettuun Gettysburgin puheeseen, jonka presidentti Abraham Lincoln piti Pennsylvaniassa 19. marraskuuta 1863, Yhdysvaltojen sisällissodan ratkaisuna pidetyn Gettysburgin taistelun jälkeen. Lincoln viittasi Yhdysvaltojen yhteiskuntajärjestelmään ”kansan hallitsemana, kansan hoitamana ja kansaa varten”²²⁸.

Myös Yhdysvaltojen historiallinen rooli kansainvälisen oikeuden edistämisessä nousee esiin. Puheenvuoroissa viitataan Nürnbergin oikeudenkäynteihin amerikkalaisena aloitteena ja Yhdysvaltojen merkittävään rooliin niiden kulussa.²²⁹ Myös YK:ta kuvaillaan ennen kaikkea amerikkalaisena ideana ja luomuksena.²³⁰ Demokraattisenaattori Chris Dodd viittaa siihen, miten

²²⁶ Esim. Ashcroft S-HRG 23.7.1998, 9, Helms S-HRG 14.6.2000, 30, McInnis H-CR 7.5.2002, H2153, Gejdenson H-HRG 25.7.2000, 12.

²²⁷ The United States of America, to remind ourselves of a little history, was created because we wanted to become an independent Nation. We wanted to be a Nation that had its own people, a Nation of its people by the people and for the people; a Nation that stood for what we have thought was good. (McInnis H-CR 7.5.2002, H2152.)

²²⁸ ”government of the people, by the people, for the people” (Lincoln 1863.)

²²⁹ Dodd S-CR 11.4.2002, S2572, McInnis H-CR 7.5.2002, H2155.

²³⁰ Bennett S-CR 1.8.2002, S7845, Dodd S-CR 26.9.2001, S9860.

Yhdysvallat taisteli ”kynsin hampain” perustaakseen YK-järjestelmän.²³¹ Myös toiseen maailmansotaan löytyy viittauksia, sekä demokraattien että republikaanien esittäminä.²³² Republikaanisenaattori Bob Bennett viittaa siihen, miten Yhdysvallat voitti toisen maailmansodan ja vapautti niin hollantilaiset, ranskalaiset, belgialaiset kuin saksalaisetkin. Bennettin mukaan Yhdysvaltojen ansiosta nämä kansat ovat vapaampia ja heillä on enemmän ihmisoikeuksia kuin koskaan aiemmin.²³³ Myös republikaanisenaattori Jesse Helms viittaa siihen, kuinka Yhdysvallat pelasti kahdesti 1900-luvun aikana juuri ne maat, jotka äänestivät Yhdysvaltoja vastaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamiseen liittyen.²³⁴ Myös toiseen maailmansotaan liittyvät historialliset muistot kytkeytyvät siis Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin, niiden edistämiseen ja niiden puolesta toimimiseen.

Poliittisen eliitin jakamat historialliset muistot liittyvät kuitenkin ennen kaikkea Yhdysvaltojen perustamisen historiaan ja siihen, miten Yhdysvaltojen nähdään toimineen demokratian, laillisuusperiaatteen ja oikeudenmukaisuuden edistämisen puolesta. Demokraattisenaattori Chris Dodd kuvailee Yhdysvaltojen perustamista ja sitä, mitä Yhdysvallat edustaa:

Perustajaisämme eivät tarkoittaneet vain Yhdysvalloissa olevia, kun he puhuivat luovuttamattomista oikeuksista; he kirjoittivat viisaasti kaikista ihmisistä, ei vain heistä, jotka asuivat silloisen Kolmentoista Siirtokunnan rajojen sisäpuolella, siellä mistä Yhdysvallat tulisi rakentumaan. He puhuivat myös muiden ihmisten pyrkimyksistä ja toiveista. Me olemme tuo perintö, niin sanoakseni. Me olemme ne sukupolvet, jotka tulevat jatkamaan juuri näiden arvojen ikuistamista.²³⁵

Tässä puheenvuorossa kiteytyy ajatus Yhdysvaltojen perustamisesta poliittista eliittiä yhdistävänä historiallisena muistona, sekä uskomukset Yhdysvaltojen poliittisesta tarkoituksesta ja kansallisesta missiosta. Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että jaettu muisto Yhdysvaltojen perustamisesta erityislaatuiseksi kansakunnaksi luo poliittiselle eliitille aspiraation ylläpitää ja edistää juuri niitä erityislaatuisia arvoja ja periaatteita, joiden pohjalle Yhdysvallat on perustettu. Yhdysvaltojen identiteetti voidaan aineiston pohjalta määritellä erityislaatuiseksi demokraattiseksi supervallaksi, jonka intressinä on edustamiensa arvojen, ennen kaikkea demokratian, globaali

---

²³¹ Dodd S-CR 26.9.2001, S9860.

²³² Esim. Dodd S-CR 13.5.2002, S4250, Smith H-HRG 26.7.2000, 53.

²³³ Bennett S-CR 1.8.2002, S7845.

²³⁴ Helms S-HRG 23.7.1998, 6.

²³⁵ Our Founding Fathers did not only talk about those in the United States when they talked about inalienable rights; they wisely wrote about all people, not only those who lived within the borders of the then-Thirteen Colonies of what would constitute the United States. They spoke to the aspirations and hopes of other people as well. We are that legacy, if you will. We are the generations that will come after to perpetuate those very values. (Dodd S-CR 26.9.2001, S9861.)

edistäminen. Yhdysvallat siis näkee omat, erityislaatuiset ja poikkeavat arvonsa myös universaalisti valideina. Johtopäätöksissä paneudutaan tarkemmin kysymykseen siitä, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välinen suhde muotoutuu. Olennaista tässä on toisaalta ristiriitaisuus Yhdysvaltojen edustamien arvojen erityislaatuisuuden ja universaalisuuden välillä, ja toisaalta ristiriitaisuus Yhdysvaltojen liberaalidemokraattisten arvojen edistämisen ja supervalta-aseman välillä.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan siihen, millaiseksi Yhdysvaltojen identiteetti määrittyy suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Tähän pyrittiin vastaamaan tutkimalla Yhdysvaltojen kongressidebattia laadullisen sisällönanalyysin avulla. Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin keskeiset käsitteet ohjasivat aineiston analyysiä, joten aineistosta etsittiin kongressin jäsenten määritelmiä siitä, mitkä ovat Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus ja kansainvälinen asema. Myös muut toimijat nähtiin merkittävinä valtion identiteetin muotoutumiselle, joten tutkimuksessa etsittiin vastauksia myös siihen, keitä ovat Yhdysvaltojen ”toiset”. Tätä lähestyttiin Clunanin sisä- ja ulkoryhmien käsitteiden avulla, sekä hahmottelemalla yleisesti sitä, ketkä ovat Yhdysvaltojen poliittisen eliitin näkökulmasta Yhdysvaltojen liittolaisia tai vihollisia ja keihin halutaan samaistua ja keistä erottautua. Tutkimuksessa oletettiin, että aineistosta nousee esille sellainen identiteetti, jota pystytään kuvaamaan amerikkalaisella erityislaatuisuudella ja siihen liittyvillä käsitteillä. Oletuksena oli myös, että Yhdysvaltojen kansallisen identiteetin määritelmän kautta voidaan tehdä päätelmiä Yhdysvaltojen kansallisista intresseistä.

Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen tapauksessa Yhdysvaltojen identiteetti kongressin jäsenten näkökulmasta määrittyy demokraattiseksi ja erityislaatuiseksi supervallaksi, jonka kansallisena missiona, erityisenä velvollisuutena ja intressinä on oman yhteiskuntajärjestelmänsä ja omien arvojensa, ennen kaikkea demokratian, globaali edistäminen. Clunanin käsitteistöä mukaillen Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus määrittyy demokraattiseksi valtioksi, kansallinen missio demokratian edistämiseksi ja kansainvälinen asema supervallaksi ja vapaan maailman johtajaksi, jonka globaalina velvollisuutena on juuri demokratian edistäminen. Demokratian edistäminen kytkeytyy siis sekä poliittiseen tarkoitukseen kansallisen mission kautta, että myös kansainväliseen asemaan velvollisuuksien kautta.

Tutkimuksessa pyrittiin myös arvioimaan Clunanin käsitystä siitä, että kansainvälinen asema määrittää valtion identiteettiä voimakkaammin kuin poliittinen tarkoitus. Analyysin tulosten perusteella voidaan todeta, että Yhdysvaltojen tapauksessa ja Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittyvässä debatissa Clunanin määrittelemistä valtion identiteetin elementeistä poliittinen tarkoitus ja erityisesti kansallinen missio näyttäisivät olevan merkittävämmässä roolissa kuin kansainvälinen asema, jota Clunan itse pitää pysyvämpänä ja Venäjän tapauksessa kansallista identiteettiä vahvimmin määrittävänä identiteetin ulottuvuutena.

Tämän tutkimuksen kontekstissa Yhdysvaltojen identiteettiä näyttää määrittävän selvästi voimakkaimmin uskomukset oikeasta yhteiskuntajärjestelmästä ja sen universaalista soveltuvuudesta. Yhdysvaltojen edustamat arvot ja yhteiskuntajärjestelmä nähdään niin ylivertaisina ja erityislaatuisina, että ne on syytä viedä myös muuhun maailmaan. Tämä nähdään vahvasti myös Yhdysvaltojen velvollisuutena. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema nähdään kyllä supervaltana ja vapaan maailman johtajana, mutta identiteetin määrittely näyttää kulminoituvan nimenomaan poliittiseen tarkoitukseen, jonka kautta myös käsitykset Yhdysvaltojen kansainvälisestä asemasta määrittyvät.

Onkin järkeenkäypää, että eri valtioiden identiteetit määrittyvät eri tavoilla ja eri valtioiden poliittiset eliitit nojaavat erityyppisiin historiallisiin muistoihin identiteetin määrittelyn suhteen. Clunanin mukaan Neuvostoliiton jälkeisen Venäjän tapauksessa eliitin jaetuksi aspiraatioksi muotoutui Venäjän suurvalta-aseman uudelleen saavuttaminen.²³⁶ Yhdysvaltojen poliittista eliittiä tämän tutkimuksen aineiston valossa yhdistävä ensisijainen jaettu historiallinen muisto on Yhdysvaltojen perustaminen erityislaatuiseksi demokratiaa edustavaksi kansakunnaksi. Täten eliitin aspiraatioksi muotoutuu tämän erityislaatuisen valtiojärjestelmän ylläpitäminen ja siihen liittyvien arvojen edistäminen muualla maailmassa.

Aineistoa tarkasteltiin hieman myös unilateralismi-multilateralismi-jakolinjan mukaan. Analyysin pohjalta voidaan päätellä, että kongressin republikaanit kannattavat selkeämmin unilateraalista linjaa, kun taas demokraatit suhtautuvat myönteisemmin multilateraaliseen toimintaan ja yhteistyöhön esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja muiden valtioiden kanssa. Perinteiset amerikkalaisen ulkopolitiikan jakolinjat liittyen esimerkiksi juuri unilateralismiin tai multilateralismiin eivät siis tässä tapauksessa ole molempia puolueita yhdistäviä, eikä niiden avulla voida siten kuvata Yhdysvaltojen identiteettiä laajamittaisesti. Näkemys Yhdysvaltojen erityislaatuudesta poliittisesta tarkoituksesta ja erityislaatuudesta kansainvälisestä asemasta sen sijaan yhdistää molempia puolueita ja sitä voidaan siten tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ja aineiston valossa pitää Yhdysvaltojen hallitsevana identiteettinä. Näin ollen tutkimuksen olettaus amerikkalaisesta erityislaatuudesta Yhdysvaltojen identiteettiä kuvaavana käsitteenä näyttää toteutuneen.

---

²³⁶ Clunan 2009, 59.

Tutkimuksessa omaksuttiin konstruktivistinen lähestymistapa, joten valtion intressien oletettiin kumpuavan ennen kaikkea valtion identiteetistä. Tutkimuksessa etsittiin siten mahdollisia vastauksia myös siihen, millaiseksi Yhdysvaltojen intressit määrittyvät. Aineiston analyysi osoittaa, että tässä tapauksessa Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välillä onkin selkeä yhteys. Yhdysvallat näkee itsensä demokratiana ja kokee olevansa velvollinen myös edistämään sitä. Yhdysvaltojen edustamat arvot nähdään niin erityislaatuina, että Yhdysvallat on velvollinen edistämään niitä globaalisti. Tässä tapauksessa vaikuttaa varsin selvältä, että se, mitä Yhdysvallat on, on myös sitä, mitä Yhdysvallat tekee ja mitä se haluaa tehdä. Tämän aineiston valossa Yhdysvaltojen intressiksi määrittyy siis ennen kaikkea demokratian edistäminen. Näin ollen Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus määrittyy myös Yhdysvaltojen kansalliseksi missioksi ja kansalliseksi intressiksi.

Tukea tällaiselle intressin määritelmälle saadaan Yhdysvaltojen tämänkinhetkisistä ulkopoliittisista linjauksista. Yhdysvaltojen uusimmassa, Donald Trumpin hallinnon laatimassa vuoden 2017 kansallisen turvallisuuden strategiassa Yhdysvaltojen kansalliseksi intresseiksi mainitaan Trumpin Amerika ensin -ideologian mukaiset Yhdysvaltojen, sen kansalaisten sekä amerikkalaisen elämäntavan suojelu. Erityisesti amerikkalaisen elämäntavan suojelu viittaa sinällään jo amerikkalaiseen erityislaatuuteen. Intressiksi mainitaan kuitenkin myös amerikkalaisen vaikutusvallan edistäminen. Asiakirjassa todetaan:

[...] me pyrimme edistämään amerikkalaista vaikutusvaltaa, koska sellainen maailma, joka tukee amerikkalaisia intressejä ja heijastaa arvojamme, tekee Yhdysvalloista turvallisemman ja vauraamman. Me tulemme taistelemaan, ja johtamaan multilateraalisissa järjestöissä, suojellaksemme amerikkalaisia intressejä ja periaatteita. Yhdysvaltojen sitoutuminen vapauteen, demokratiaan ja laillisuusperiaatteeseen toimii inspiraationa niille, jotka elävät sorron alla.²³⁷

Tutkimuksessa haluttiin nostaa esiin myös toisten toimijoiden merkitys valtion identiteetin muotoutumiselle. Aineiston analyysissä huomattiinkin, että poliittisen eliitin näkemys Yhdysvaltojen poliittisesta tarkoituksesta eli näkemys Yhdysvalloista erityislaatuena demokraattisena valtiona vaikuttaa myös siihen, keihin poliittinen eliitti haluaa samaistua ja keistä se haluaa puolestaan erottautua. Demokraattiset valtiot nähtiin ennen kaikkea Yhdysvaltojen

---

²³⁷ [...] we will advance American influence because a world that supports American interests and reflects our values makes America more secure and prosperous. We will compete and lead in multilateral organizations so that American interests and principles are protected. America's commitment to liberty, democracy, and the rule of law serves as an inspiration for those living under tyranny. (Yhdysvaltojen kansallinen turvallisuusstrategia 2017, 4.)

sisäryhmänä – sellaisena joukkona, johon poliittinen eliitti haluaa samaistua. Ulkoryhmänä – sellaisena joukkona, josta halutaan erottautua – nähtiin epädemokraattiset valtiot. Aineiston analyysi tukee siten Clunanin ajatusta siitä, että valtion poliittinen tarkoitus on valtion identiteetin ulottuvuuksista se, joka ensisijaisesti määrittää valtion suhtautumista muihin toimijoihin. Yhdysvallat näkee sisäryhmänään ne valtiot, joiden poliittinen tarkoitus vastaa Yhdysvaltojen poliittista tarkoitusta ja ennen kaikkea niitä arvoja, joita Yhdysvaltojen nähdään edustavan. Tässä tapauksessa sisäryhmäksi muodostuu siten demokraattisina pidetyt valtiot ja ulkoryhmäksi epädemokraattisina pidetyt valtiot.

Erityisesti Eurooppa nousi aineiston perusteella merkitykselliseksi Yhdysvaltojen ”toiseksi”. Kongressin jäsenet luokittelivat eurooppalaiset valtiot hyvin selkeästi demokraattisten valtioiden sisäryhmään ja näkivät nämä valtiot Yhdysvaltojen ystävinä ja liittolaisina. Toisaalta Yhdysvaltojen oikeusjärjestelmä nähtiin yliverlaisena ja ainutlaatuisena verrattuna muihin, myös eurooppalaisiin oikeusjärjestelmiin. Tämän amerikkalaista erityislaatuisuutta heijastavan näkemyksen mukaan eurooppalaisista valtioista haluttiin siis toisaalta myös erottautua. Euroopasta ja eurooppalaisista valtioista muovautui siten toisaalta Yhdysvaltojen selkeä sisäryhmä ja toisaalta osittainen sisäryhmä.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Clunanin aspirationaalista konstruktivismia voidaan soveltaa varsin hyvin myös Yhdysvaltojen kansallisen identiteetin tutkimiseen. Clunanin käsitteistön nähtiin myös sitovan yhteen kansainvälisten suhteiden konstruktivistista lähestymistapaa ja toisaalta ulkopoliittikan tutkimusta. Tämän tutkimuksen kontekstissa Clunanin aspirationaalisen konstruktivismin termit soveltuivat hyvin aineiston analyysin ja ne kietoutuivat toisiinsa mielenkiintoisella ja luontevalla tavalla. Ulkopoliittikan tutkimuksen käsittelyn nähtiin antavan tukea Clunanin esittämille määrittelyille. Olisikin mielenkiintoista tutkia näitä käsitteitä hyödyntäen Yhdysvaltojen identiteetin ilmenemistä muunkinlaisissa yhteyksissä ja myös muiden kuin kongressin jäsenten määrittelemänä. Identiteettiä olisi mielenkiintoista tutkia myös pidemmällä aikavälillä ja tarkastella, ilmeneekö identiteetti samankaltaisena esimerkiksi täysin erilaisista aihealueista puhuttaessa. Tätä tutkimusta voisi myös laajentaa tarkastelemalla Yhdysvaltojen identiteetin ilmenemistä kongressin jäsenten määrittämänä suhteessa erityyppisiin kansainvälisiin sopimuksiin eri presidentinhallintojen aikana. Näin identiteetin ilmenemiseen olisi mahdollista saada enemmän jatkuvuutta. Toisaalta erityislaatuisuuden käsitteistöä voisi soveltaa muidenkin valtioiden kuin Yhdysvaltojen tutkimiseen. Tässä tutkimuksessa tuotiin esille näkemyksiä siitä, kuinka erityislaatuisuus voidaan hahmottaa myös tietynlaisena ulkopoliittikan muotona ja kuinka se

ei välttämättä rajoitu vain Yhdysvaltojen ulkopoliitiikkaan. Tämä tematiikka tarjoaisi varmasti mielenkiintoisia tutkimusmahdollisuuksia.

Tutkimus tuotti kaiken kaikkiaan oletetut vastaukset tutkimuksen alussa määriteltyihin tutkimuskysymyksiin. Yhdysvaltojen kansallisen identiteetin oletettiin määrittyvän ennen kaikkea amerikkalaisen erityislaatuisuuden pohjalta, ja aineiston analyysi vahvistikin tämän oletuksen. Yhdysvaltoja voidaan tämän tutkimuksen perusteella luonnehtia itsensä erityislaatuiseksi demokratiaksi ja supervallaksi kokevaksi valtioksi, joka näkee velvollisuutenaan ja intressinään omien arvojensa globaalin edistämisen. Yhdysvaltojen identiteetin oletettiin rakentuvan amerikkalaisen erityislaatuisuuden mukaisesti ennen kaikkea Yhdysvaltojen edustamien arvojen pohjalle. Analyysin pohjalta voidaankin todeta, että Yhdysvaltojen identiteetin määrittely kulminoituu erittäin selvästi poliittisen eliitin uskomukseen Yhdysvaltojen poliittisesta tarkoituksesta – ennen kaikkea niistä erityislaatuista ja universaalisti valideista arvoista, joita Yhdysvaltojen nähdään edustavan.

Tutkimuksessa pyrittiin kuitenkin tarkastelemaan myös Yhdysvaltojen identiteetin ja intressien välistä suhdetta – siten kuin se tämän tutkimuksen kontekstissa rakentuu – ja pohtimaan sitä, nouseeko tästä suhteesta esiin jonkinlaista ongelmallisuutta. Amerikkalaisen erityislaatuisuuden mukaisesti tämän kysymyksen oletettiin liittyvän ennen kaikkea juuri Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin. Tässä tutkimuksessa hyödynnetty amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen liittyvä tutkimuskirjallisuus keskittyi tarkastelemaan pääasiassa sitä, voidaanko erityislaatuisuudella ja siihen perustuvalla amerikkalaisella identiteetillä selittää isolationistista/internationalistista tai unilateralistista/multilateralistista ulkopoliitiikkaa vai mahdollisesti kaikkia näitä.²³⁸ Toisaalta kirjallisuudessa keskityttiin tarkastelemaan myös sitä, onko Yhdysvallat tai sen ulkopoliitiikka todellakin erityislaatuista, ja kuvailemaan erityislaatuisuuden eri puolia.²³⁹ Tässä tutkimuksessa pyrittiin kuitenkin tarkastelemaan amerikkalaisen erityislaatuisuuden pohjalle rakentuvaa identiteettiä ja intressiä myös siitä näkökulmasta, millaiseksi identiteetin ja intressin välinen suhde rakentuu kun huomio kiinnitetään ennen kaikkea Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin, jotka tämänkin tutkimuksen tulosten mukaan muodostavat Yhdysvaltojen identiteetin ja siten myös sen intressien perustan.

---

²³⁸ Esim. Restad (2012) ja Forsythe (2002b)

²³⁹ Esim. Holsti (2010), Ignatieff (2005) ja Lipset (1996)

Aineiston analyysin pohjalta voidaan todeta, että Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välinen suhde määrittyy paradoksaaliseksi. Toisaalta intressi juontuu hyvin luontevasti identiteetistä, mutta identiteetin ja intressin välinen suhde sisältää myös ristiriitaisuuksia. Yksi tällainen ristiriitaisuus on identiteetin samanaikainen universaalisuus ja ainutlaatuisuus. Yhdysvaltojen identiteetin ja intressin välisen suhteen ongelmallisuus ilmenee siten esimerkiksi siinä, miten Yhdysvaltojen edustamat ainutlaatuiset ja poikkeavat arvot nähdään kuitenkin samaan aikaan universaalisti valideina. Yhdysvaltojen identiteetissä painottuu siis arvojen universaalisuus, mutta toisaalta Yhdysvallat näkee itsensä poikkeavana ja sallii itsellensä näiden arvojen vastaisen toiminnan, esimerkiksi ihmisoikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten ratifioimatta jättämisen. Käsitys erityislaatuisuudesta toimii Yhdysvaltojen tapauksessa eräänlaisena perusteena universaalisuudelle – poikkeavuus ikään kuin oikeuttaa universaalisuutta korostavaan ulkopolitiikkaan. Yhdysvallat kokee itsensä samaan aikaan erityiseksi, mutta kuitenkin koko ihmiskuntaa edustavaksi.

Identiteetin ja intressin välinen suhde määrittyy siis monimuotoisemmaksi kuin se ensisilmäykseltä vaikuttaa. Demokratian ja amerikkalaisten arvojen globaali edistäminen juontuu kyllä luontevasti Yhdysvaltojen identiteetistä erityislaatuiseina demokratiaa, vapautta ja oikeudenmukaisuutta edustavana valtiona. Erityislaatuisuus tietynlaisena perusteena arvojen universaalille validiudelle on kuitenkin vähintäänkin ontuva. Erityislaatuisuuden, ainutlaatuisuuden ja poikkeavuudenhan voidaan katsoa viittaavaan nimenomaan siihen, että arvot pätevät vain tietyssä kontekstissa. Ongelmaa voitaisiin lähestyä myös kysymällä, voidaanko muista yhteiskunnista olettaa tulevan samankaltaisia kuin Yhdysvalloista, jos Yhdysvallat ja sen syntyhistoria nähdään niin poikkeavana ja ainutlaatuisena. Yhdysvallat pyrkii mukauttamaan maailmaa omiin arvoihinsa, mutta näkee kuitenkin itsensä koko muusta maailmasta poikkeavana, erityislaatuiseina.

Yhdysvaltojen identiteetti sisältää kuitenkin myös toisenlaista ristiriitaisuutta tämän tutkimuksen tulosten valossa. Yhdysvaltojen poliittisen tarkoituksen – ennen kaikkea sen edustamien arvojen – ja Yhdysvaltojen kansainvälisen aseman välinen suhde näyttäytyy aineiston analyysin perusteella ongelmalliselta. Tässä suhteessa ongelmallisuus ilmenee siinä, miten Yhdysvallat määritellään samanaikaisesti maailman mahtavimmaksi ja voimakkaimmaksi valtioksi, supervallaksi, jonka pyrkimyksenä on kuitenkin edustaa ja edistää omia liberaalidemokraattisia arvojaan. Tässä yhteydessä tämä tutkimus olettaa, että Yhdysvaltojen ei ole mahdollista toimia oman intressinsä mukaisesti ja edistää demokratiaa kokonaan ilman sotilaallista valtaa ja sellaista toimintaa, joka on itsessään ristiriidassa amerikkalaisten arvojen kanssa. Yhdysvallat ei myöskään voi olla supervaltta ja maailman voimakkain valtio ilman sellaista toimintaa, joka on sen omien arvojen vastaista.

Samuel P. Huntington on tarttunut tähän tematiikkaan vuoden 1982 artikkelissaan “American Ideals versus American Institutions”, jossa hän pohtii amerikkalaisten arvojen ja amerikkalaisten instituutioiden välistä ristiriitaa, sekä vallan merkitystä tässä yhteydessä. Huntington viittaakin ainaiseen kuiluun amerikkalaisten arvojen ja niitä käytännössä edustavien instituutioiden välillä. Ulkopoliittiset instituutiot, kuten myös asevoimat ja poliisivoimat, ovat Huntingtonin mukaan ristiriidassa amerikkalaisten liberaalidemokraattisten arvojen kanssa. Amerikkalaisten arvojen mukaista onkin esimerkiksi toimeenpanohaaran vallan rajoittaminen ulkopoliitiikan harjoittamisen suhteen. Ydinkysymykseksi muodostuu, missä määrin amerikkalaisten ulkopoliittisten instituutioiden ja prosessien pitää mukailla amerikkalaisia arvoja ja missä määrin Yhdysvaltojen tulee pyrkiä saamaan muiden yhteiskuntien instituutiot ja prosessit mukailemaan amerikkalaisia arvoja. Huntingtonin mukaan Yhdysvallat voi legitimiin kaventaa kuilua omien instituutioidensa ja arvojensa välillä, mutta ongelmaksi muodostuu, voiko Yhdysvallat kaventaa legitimiin kaventaa kuilua myös muiden valtioiden instituutioiden ja amerikkalaisten arvojen välillä. Huntingtonin mukaan ristiriita Yhdysvaltojen vallan ja amerikkalaisten arvojen välillä kuitenkin häviää juuri silloin, kun puhutaan Yhdysvaltojen vaikutuksesta muihin yhteiskuntiin. Huntingtonin mukaan Yhdysvallat on maailman vapain, liberaalein ja demokraattisin valtio, ja Yhdysvaltojen vallan tai vaikutusvallan kansainvälinen lisääntyminen johtaa useimmiten vapauden ja ihmisoikeuksien lisääntymiseen maailmassa.²⁴⁰

Huntington esittää tämän omana mielipiteenään ja artikkelissa, joka on kirjoitettu vuonna 1982. Tällainen näkemys kuitenkin tulee ilmi myös tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena olleista kongressijäsenten puheenvuoroista. Senaattorit ja kongressiedustajat tuntuvat vilpittömästi uskovan tai ainakin haluavan uskoa siihen, että amerikkalaisten arvojen edistäminen on koko ihmiskunnan edun mukaista. Toisaalta tämänkin tutkimuksen aineiston analyysin pohjalta voidaan todeta, että uskomusta erityislaatuisuudesta hyödynnetään myös perusteena esimerkiksi kansainvälisen lain huomiotta jättämiselle. Tämän tutkimuksen kontekstissa tällainen uskomus voidaan kuitenkin käsittää Yhdysvaltojen identiteettiä määrittäväksi uskomukseksi, joka tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti vaikuttaa myös Yhdysvaltojen intresseihin ja käyttäytymiseen.

Yhdysvaltojen identiteetti ja siten myös identiteetin ja intressin välinen suhde määrittyy tämän tutkimuksen pohjalta ongelmalliseksi ja paradoksaaliseksi. Tällainen näkemys auttaa ymmärtämään

---

²⁴⁰ Huntington 1982, 1, 14–16, 20, 25.

amerikkalaisten omaa painiskelua arvojensa ja niiden edistämisen kanssa, ja toisaalta myös sitä, miten muu maailma suhtautuu Yhdysvaltojen globaaliin toimintaan. Yhdysvaltojen identiteetti muodostuu hyvin paradoksaaliseksi, ja tämä paradoksaalisuus liittyy ennen kaikkea Yhdysvaltojen edustamiin arvoihin. Intressi näyttää juontuvan luontevasti identiteetistä, ja arvojen erityislaatuisuus näyttää johtavan luontevasti näiden arvojen edistämiseen. Arvojen merkityksen syvempi tarkastelu osoittaa kuitenkin, että Yhdysvaltojen poliittinen tarkoitus ja sen edustamat arvot ovat ristiriidassa sekä Yhdysvaltojen intressin että kansainvälisen aseman kanssa. Yhdysvallat määrittyy tämän tutkimuksen pohjalta erityislaatuiseksi liberaalidemokraattisia arvoja edustavaksi voimakkaaksi supervallaksi, joka pyrkii edustamiensa arvojen globaaliin edistämiseen, mutta jonka ei itse oman erityislaatuisuudensa nojalla tarvitse toimia omien arvojensa mukaisesti ja jonka täytyy arvojensa edistämiseksi toimia myös omien arvojensa vastaisesti. Yhdysvallat on siis jatkuvassa ristiriitaisuuden tilassa oman identiteettinsä ja intressinsä suhteen. Tämä on varmasti tematiikka, joka tulee määrittämään amerikkalaista debattia pitkään ja jonka tarkastelu tulee jatkossakin olemaan relevanttia kansainvälisen suhteiden tutkimuksessa.

LÄHTEET

PRIMÄÄRIaineisto

Congressional Record -puheenvuorot

Ashcroft, John, S-CR, 20.7.1998. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-1998-07-20/pdf/CREC-1998-07-20-pt1-PgS8554.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Bennett, Bob, S-CR, 1.8.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-08-01/pdf/CREC-2002-08-01-pt2-PgS7844-2.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Dodd, Chris, S-CR, 26.9.2001. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2001-09-26/pdf/CREC-2001-09-26-pt1-PgS9859-3.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Dodd, Chris, S-CR, 11.4.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-04-11/pdf/CREC-2002-04-11-pt1-PgS2572.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Dodd, Chris, S-CR, 13.5.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-05-13/pdf/CREC-2002-05-13-pt1-PgS4249.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Kennedy, Patrick J., H-CR, 10.4.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-04-10/pdf/CREC-2002-04-10-pt1-PgE477-3.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Lantos, Tom, H-CR, 11.4.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-04-11/pdf/CREC-2002-04-11-pt1-PgE502-2.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Leach, Jim, H-CR, 19.9.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-09-19/pdf/CREC-2002-09-19-pt1-PgE1630.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Leahy, Patrick, S-CR, 15.12.2000. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2000-12-15/pdf/CREC-2000-12-15-pt2-PgS11899-2.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Leahy, Patrick, S-CR, 5.5.2003. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2003-05-05/pdf/CREC-2003-05-05-pt1-PgS5720.pdf>>, luettu 9.3.2018.

McInnis, Scott, H-CR, 7.5.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-05-07/pdf/CREC-2002-05-07-pt1-PgH2151.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Paul, Ron, H-CR, 9.5.2002. Saatavissa <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-2002-05-10/pdf/CREC-2002-05-10-pt1-PgE775-2.pdf>>, luettu 9.3.2018.

Kuulemistilaisuuksien puheenvuorot

Ashcroft, John, S-HRG, 23.7.1998. Yhdysvaltojen senaatin kansainvälisten operaatioiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 105–724. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-105shrg50976/pdf/CHRG-105shrg50976.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Bereuter, Doug, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Bereuter, Doug, H-HRG, 26.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Biden, Joe, S-HRG, 23.7.1998. Yhdysvaltojen senaatin senaatin kansainvälisten operaatioiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 105–724. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-105shrg50976/pdf/CHRG-105shrg50976.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Delahunt, Bill, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Faleomavaega, Eni, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Feinstein, Dianne, S-HRG, 23.7.1998. Yhdysvaltojen senaatin kansainvälisten operaatioiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 105–724. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-105shrg50976/pdf/CHRG-105shrg50976.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Gejdenson, Sam, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Gejdenson, Sam, H-HRG, 26.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Grams, Rod, S-HRG, 23.7.1998. Yhdysvaltojen senaatin kansainvälisten operaatioiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 105–724. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-105shrg50976/pdf/CHRG-105shrg50976.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Grams, Rod, S-HRG, 14.6.2000. Yhdysvaltojen senaatin ulkopoliittisen komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 106–769. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106shrg67980/pdf/CHRG-106shrg67980.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Helms, Jesse, S-HRG, 23.7.1998. Yhdysvaltojen senaatin kansainvälisten operaatioiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 105–724. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-105shrg50976/pdf/CHRG-105shrg50976.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Helms, Jesse, S-HRG, 14.6.2000. Yhdysvaltojen senaatin ulkopoliittisen komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, S. HRG. 106–769. Saatavissa <<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106shrg67980/pdf/CHRG-106shrg67980.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Lantos, Tom, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Payne, Donald M., H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Smith, Chris, H-HRG, 25.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Smith, Chris, H-HRG, 26.7.2000. Yhdysvaltojen edustajainhuoneen kansainvälisten suhteiden komitean kuulemistilaisuuden pöytäkirja, Serial No. 106–176. Saatavissa <<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-106hhrg68483/pdf/CHRG-106hhrg68483.pdf>>, luettu 19.3.2018.

Lait ja ulkopoliittiset asiakirjat

Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus (1776). Saatavissa <<https://www.archives.gov/founding-docs/declaration-transcript>>, luettu 3.2.2018.

Yhdysvaltojen perustuslaki (1787). Saatavissa <<https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>>, luettu 3.2.2018.

Yhdysvaltojen perustuslaki: Bill of Rights -lisäykset (1789). Saatavissa <<https://www.archives.gov/founding-docs/bill-of-rights-transcript>>, luettu 3.2.2018.

Yhdysvaltojen kansallinen turvallisuusstrategia (2017). Saatavissa <<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>>, luettu 3.4.2018.

Yhdysvaltojen presidenttien puheet

Kennedy, John F. (1961), "Massachusetts General Court". 9.1.1961. Saatavissa <<https://www.jfklibrary.org/Asset-Viewer/ohJztSnpV06qFJUT9etUZQ.aspx>>, luettu 9.2.2018.

Lincoln, Abraham (1863), "The Gettysburg Address". 19.11.1863. Saatavissa <<http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/gettysburg.htm>>, luettu 19.3.2018.

Reagan, Ronald (1989), "Farewell Address to the Nation". 11.1.1989. Saatavissa <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29650>>, luettu 9.2.2018.

Trump, Donald J. (2017), "Inaugural Address". 20.1.2017. Saatavissa <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=120000>>, luettu 9.2.2018.

Muut internetlähteet

GONGRESS.GOV (2018), *About the Congressional Record*. Saatavissa <<https://www.congress.gov/congressional-record/about>>, luettu 20.1.2018.

GPO, U.S. Government Publishing Office (2018), *America, the Beautiful: 1893*. Saatavissa <<https://bensguide.gpo.gov/j-america-beautiful>>, luettu 20.3.2018

Kansainvälinen rikostuomioistuin (2018), *How the Court works*. Saatavissa <<https://www.icc-cpi.int/about/how-the-court-works/Pages/default.aspx#legalProcess>>, luettu 20.1.2018.

SIPRI (2017), *Trends in world military expenditure, 2016*. Saatavissa <<https://www.sipri.org/sites/default/files/Trends-world-military-expenditure-2016.pdf>>, luettu 3.2.2018.

USA Today/Gallup (2010), *Americans See U.S. as Exceptional; 37% Doubt Obama Does*. Saatavissa <<http://news.gallup.com/poll/145358/americans-exceptional-doubt-obama.aspx>>, luettu 19.1.2018.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Adler, Emanuel (2002), "Constructivism and International Relations". Teoksessa Carlsnaes, W., Risse, T. & Simmons, B.A. (toim.), *Handbook of International Relations*. London: Sage, 95–118.

Betti, Andrea (2016), "'Slay This Monster': the United States and Opposition to the Rome Statute on the International Criminal Court", *Human Rights Review*, 17, 417–438.

Banchoff, Thomas (1999), "German Identity and European Integration", *European Journal of International Relations*, 5(3), 259–289.

- Copeland, Dale C. (2006), "The constructivist challenge to structural realism". Teoksessa Guzzini, Stefano & Leander, Anna (toim.), *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his critics*. London: Routledge, 1–20.
- Clunan, Anne L. (2009), *Social Construction of Russia's Resurgence: Aspirations, Identity, and Security Interests*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Crothers, Lane (2011), "The cultural roots of isolationism and internationalism in American foreign policy", *Journal of Transatlantic Studies*, 9(1), 21–34.
- Davidson, Roger H. et al (2014), *Congress and its members*. Los Angeles: Sage/CQ Press.
- Deibel, Terry L. (2005), "Intraparty Factionalism on Key Foreign Policy Issues: Congress versus Clinton, 1995–2000". Teoksessa Kelley, Donald R. (toim.), *Divided Power: The Presidency, Congress, and the Formation of American Foreign Policy*. Fayetteville: University of Arkansas Press, 65–109.
- English, Ross M. (2003), *The United States Congress*. Manchester, UK: Manchester University Press.
- Forsythe, David P. (2002a), "The US and International Criminal Justice", *Human Rights Quarterly*, 24(4), 974–991.
- Forsythe, David P. (2002b), "US foreign policy and human rights", *Journal of Human Rights*, 1(4), 501–521.
- Garský, Salla (2014), *Normative Binding: The European Union, the United States, and the Global Battle on the Institution of the International Criminal Court*. Helsinki: University of Helsinki.
- Henehan, Marie T. (2000), *Foreign policy and Congress: an international relations perspective*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Hermann, Margaret G. (2008), "Content Analysis". Teoksessa Klotz, Audie & Prakash, Deepa (toim.), *Qualitative Methods in International Relations: A Pluralist Guide*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 151–167.
- Holsti, K.J. (2010), "Exceptionalism in American foreign policy: Is it exceptional?", *European Journal of International Relations*, 17(3), 381–404.
- Hovell, Devika (2010), "International law and the United Nations: a new era of US engagement". Teoksessa Niblett, Robin (toim.), *America and a Changed World: a Question of Leadership*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Hudson, Valerie M. (2014), *Foreign Policy Analysis: Classic and Contemporary Theory*, Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Huntington, Samuel P. (1982), "American Ideals versus American Institutions", *Political Science Quarterly*, 97(1), 1–37.

- Ignatieff, Michael (2005), "Introduction: American Exceptionalism and Human Rights". Teoksessa Ignatieff, Michael (toim.), *American Exceptionalism and Human Rights*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1–26.
- Kaarbo, Juliet (2015), "A Foreign Policy Analysis Perspective on the Domestic Politics Turn in IR Theory", *International Studies Review*, 17, 189–216.
- Kowert, Paul A. (2001), "Toward a Constructivist Theory of Foreign Policy". Teoksessa Kubáľková, Vendulka (toim.), *Foreign Policy in a Constructed World*. Armonk, New York: M.E. Sharpe, 266–287.
- Krasnor, Emily (2004), "Undermining International Law by Opposing the ICC", *Peace Review*, 16(3), 323–329.
- Krippendorff, Klaus (2004), *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Toinen painos. Thousand Oaks: Sage.
- Kubáľková, Vendulka (2001), "Foreign Policy, International Politics, and Constructivism". Teoksessa Kubáľková, Vendulka (toim.), *Foreign Policy in a Constructed World*. Armonk, New York: M.E. Sharpe, 15–37.
- Lindsay, James M. (1992/1993), "Congress and Foreign Policy: Why the Hill Matters", *Political Science Quarterly*, 107(4), 607–628.
- Lindsay, James M. (1994), "Congress, Foreign Policy, and the New Institutionalism", *International Studies Quarterly*, 38, 281–304.
- Lipset, Seymour Martin (1996), *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword*. New York: W.W. Norton & Company.
- Madsen, Deborah M. (1998), *American Exceptionalism*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Marshall, Catherine & Rossman, Gretchen B. (2006), *Designing Qualitative Research*. Neljäs painos. Thousand Oaks: Sage.
- Mead, Walter Russell (2002), *Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World*. New York: Routledge.
- O’Keefe, Roger (2011), "The United States and the ICC: The Force and Farce of the Legal Arguments", *Cambridge Review of International Affairs*, 24(3), 335–355.
- Patrick, Stewart (2002), "Multilateralism and Its Discontents: The Causes and Consequences of U.S. Ambivalence". Teoksessa Patrick, Stewart & Forman, Shepard (toim.), *Multilateralism & U.S. Foreign Policy: Ambivalent Engagement*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers, 1–44.

Pease, Donald E. (2009), *The New American Exceptionalism*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Pillar, Paul R. (2016), "American Good Fortune and Misperception about the Outside World", *Political Science Quarterly*, 131(4), 685–715.

Restad, Hilde Eliassen (2012), "Old Paradigms in History Die Hard in Political Science: US Foreign Policy and American Exceptionalism", *American Political Thought*, 1(1), 53–76.

Sachs, Richard C. (2003), *A Guide to Congressional Hearings*. New York: Nova.

Smith, Steve (2001), "Foreign Policy Is What States Make of It: Social Construction and International Relations Theory". Teoksessa Kubáľková, Vendulka (toim.), *Foreign Policy in a Constructed World*. Armonk, New York: M.E. Sharpe, 38–55.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Weldes, Jutta (1999), *Constructing national interests: the United States and the Cuban missile crisis*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Wendt, Alexander (1992), "Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics", *International Organization*, 46(2), 391–425.

Wendt, Alexander (1999), *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wight, Colin (2002), "Philosophy of Social Science and International Relations". Teoksessa Carlsnaes, W., Risse, T. & Simmons, B.A. (toim.), *Handbook of International Relations*. London: Sage, 23–51.

Zehfuss, Maja (2006), "Constructivism and identity: a dangerous liaison". Teoksessa Guzzini, Stefano & Leander, Anna (toim.), *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his critics*. London: Routledge, 93–117.